

16/4

let nō habent la
Si glām dignita
illa supna ange

in deo p o h o

vir gila graa

~~missa eade de p u n~~

~~missa~~ que manda dō de gir

in v. tan p u n
toronā or. e p u
in m. d. e. p u

Ref. Rco del mte. F. 3. n. 43

f

No cubo q. corregir segun el exscripto de d. 32.

V. f. x. de
D. Martin Miller

+
J. Christoval
Genaviz

Por comision de los señores inquisidores
de cordoba se miro este libro, ino tubo que
corregir segun el indice de L. 6. a

J. V. Cabril
de Almacan

155

155

155

155

155

FRANCISCI
GOTMANI TOLETANI
ORDINIS MINORVM
REGVLARIS OBSER
VANTIAE PROVINTIAE
CASTELLAE IMME
RITI CONCIO
NATO
RIS,

DE CÆLIBATV MINI
strorum altaris sacrorum
tractatus.

TOLETI.
Apud Franciscum Guzmanum.
ANNO. 1566.

FRANCISCO

GOTFRIDUS

NI ORDINIS MINORVM

REGVLARIS ORSER

VANTIE PROVINTIE

CATTEDRA IMME

RITI CONCIO

NATO

RIS

DECELIBATAV MIN

FROMM SHERIS JACOBUM

FRANCIS

TOLLETT

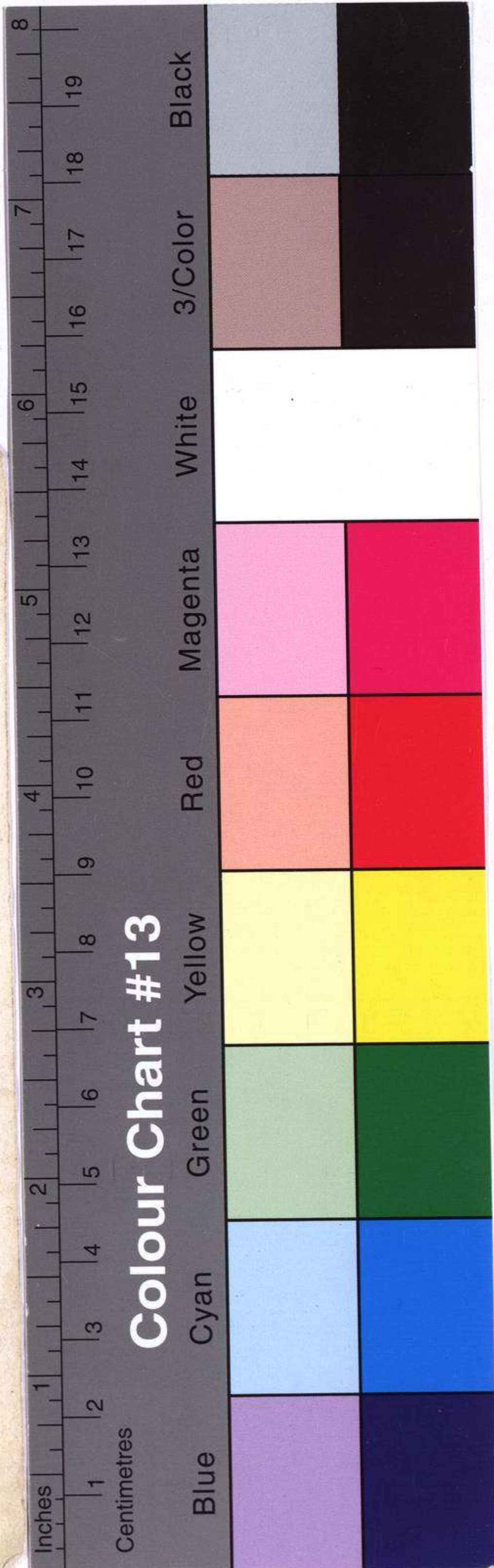
Apud Franciscum Guzmanum

ANNO 1566

ON Felipe por la gracia de Dios e y de Castilla, de Leon, de Aragō, de las dos Secilias, de Ierusalem, de Nauarra, de Granada, de Toledo, de Valencia, de Galizia, de Mallorca, d̄ Seuilla, de Cerdeña, de Cordoua, de Corçega, de Murcia, de Iáen, de los Algarues, de Algezira, de Gibraltar, Conde de Fládes, y de Tirol. &c. Por quāto por parte de vos fray Francisco de Guzman, de la orden de sant Frācisco: nos ha sido fecha relacion que vos auia des compuesto vn libro intitulado de Cælibatu sacerdotum: enel qual auia des gastado mucho tiempo y puesto mucho trabajo, el qual era muy vtil y prouecho so, suplicando nos vos diessemos licencia y facultad para le poder imprimir y vender y priuilegio para el por el tiempo que nos fuessemos seruido, o como la nuestra merced fuese, lo qual visto por los d̄l n̄ro consejo y el dicho libro: fue acordado que deuiamos mād̄ar dar esta nuestra carta para vos en la dicha razon e nos auiamos la por bien y para la presente damos

A 2

licencia y facultad a qualquier impressor
destos nros reynos, para que pueda impri-
mir el dicho libro q̄ de yuso se haze min-
cion sin que por el caygan ni incurra en
pena alguna: y mādamos que despues de
impresso no se pueda vender ni venda el
dicho libro sin q̄ primero se trayga al nro
consejo juntamente cō el original q̄ en el
fue visto que va rubricado y firmado de
Domingo d̄ Çauala nuestro escriuano de
camara delos que residen en el nuestro cō
sejo para que se vea si la dicha impresion
esta conforme al original, so pena de caer
e incurrir en las penas cōtenidas en la pre-
matica y leyes de nuestros reynos, e no
fagades en deal, so pena dela nuestra mer-
ced y de veynte mil maravedis para la nra
camara dada en madrid a veynte dias del
mes de Hebrero de mil y quinientos y se-
senta y seys años.

El licenciado Diego Despinosa. El li-
cenciado Mēchaca. El doct̄or Velasco.
El doct̄or Durango. El doct̄or Gaspar
de Quiroga.

REVEREN³

DISSIMO ILLVSTRI-
quē admodum patri Onorato Ioanni
Exomenſi Epifcopo, ſereniſſimi ac chri-
ſtianiſſimi, D. Caroli, Hyſpaniarū prin-
cipis, iure optimo præceptor frater Fran-
ciſcus Gothmanus, Franciſcani inſtituti
profefſor, & Caſtellæ prouintię filius
diuini quē verbi indignus concio-
nator, ſalutē & parē cū votis
in omnibus fælicita-
tē, exoptat.

INTA, ab incunte eccle-
ſiæ ætate preſul obſer-
uantiffime, fuit hæretico-
rū audatia atq; temeritas,
vt in cœlū haud vereretur
ſpurcū os ponere ſuum, &
ſuam maledicā in terram tranſire linguā
Chriſtus enim nomen, complectitur qui-
dem vtrumquē, cælum quia Deus, terrā
quia homo: habet duas naturas Chriſti
perſona, & diuinam & humanam. In cœ-

A 3 lum

lū os suū posuerūt spurcissimi in terram
quæ eorū transiuit lingua, quādo Ebion
deū esse inficiat, & humanā non habuisse
naturā affirmavit Cerdō, eā tamē ex cle-
mentis non de matre sumpsisse tenuit a-
pelles. Quē secuti Manichei sunt, phanta-
sticū dicētes accepisse corpus: Valentinū
legimus asseuerasse, de cœlo cæleste cor-
pus, nō eiisdē naturæ nobiscum traxisse.
Duas in Ch̃o subsistere p̃sonas humanā
S. & diuinā autumavit Nestorius, Euty-
ches humanā naturā in ipso incarnationis
momēto cōuersam fuisse in diuinā opina-
tus est, Ch̃um corpus nō tamē animā si-
bi cōiunxisse mētitus est Arrius vel vt a-
lij inquiūt apollinaris, Macharius episco-
pus Antiochēsis: vnā dūtaxat habuisse vo-
lūtātē delirauit, cuius fautores Monothe-
litæ appellati sunt à *μῖνος* græce latine v-
nus, *θ'ελησίς*, voluntās, inde *μονοθέληται*.
quasi vnā asserētes volūtātē. Ingratus Ba-
sillides a Ch̃o seruatore n̄ro nō dimanas-
se opus redemptionis humane, sed pro eo
Simonē Cireneū cruci affixū fuisse effuti-
uit. Bassus qdā nomine quē Petrus Abai-
lar-

lardus est imitatus, impiorū impijssimus, lingua adstruxit polluta, minime nostrorū fuisse redēptorē. Nō resurrexisse cēsuit Cherintus. Apelles sine carne cælos cōscēdisse nugas egit. In creatoris spōsam, quæ ex fideiū adunat cōgregatione cuius fūdamētū Christus est, quam suo præciosissimo sanguine lauachro aque in verba vite mūdauit, ipsāq; pulcherrimā, nō habētē maculā aut rugā, ascēsurus ad patrē reliqt nō sunt veriti labijs incircuncisis blasphemare, atq; eius elegantē formā quā pluri mi qui ex nobis, sed non erant ex nobis, exiuerunt deformare. Alij, vt Donatus, ex solis bonis constare. Alij vt Ioannes Vuessalia errare posse. Alij vti Vualden-ses. Pauperes de Iugduno, Vuiclephus, pseudo apostoli, Begardi, Beguinitæ & Lutherani autoritatē cōdendi leges non habere, neque suis obedire prælati teneri pertinaci docuerūt & docēt mendatio. Sacramētorū vim quæ ex latere eius sponsi Iesu in ligno crucis pendentis fluxerunt, quibus ecclesia nitidissima fulgentissimaque redditur, & ad priscā eius filij reuo-

cant innoctiā , & charismatū donis coalescunt, & viribus ad tela inimici excutiēda corroborantur, & infælicitatis portum quā audissime desideratū apellunt, totis conaminibus eneruare suis, ausi sunt. Seleucus & Hermias baptismi euertentes substantiam infantes in igne baptizādos esse dogmatizāt, eius formā (vt theologorū est loquendi modus) omnino Marcitæ mutauerunt. Paulianistæ & Cathaphriganes nomine trinitatis nō baptizāt. Mortuos Cathaphriganes seu Marcionitæ vnda baptismatis intingūt. Psaliani baptismo derogāt, nullam ei tribuentes virtutem. Paruulis ab defectū rationis petro Brufiani nil pdesse baptismi dissiminarūt. Donatiste & Armeni venientes ad suam sectam rebaptizant. Rebaptizādos esse paruulos docent Anabaptiste. Vualdenses oleū ab eo tollūt, Vuiclephus absque vnda salutis ecclesiæ ianua, paruulos parētū fide saluari posse asseuerauit. Confirmationis sacramentū minime esse, Vualdenses, Græci & lutherus concionati sunt, Circa eucharistiæ mysterium misere errarūt

5

uerunt multi Manichei farinā ex qua panis consecrandus conficitur, semine permixto humano purificantes. Græci affirmantes in pane tantū fermentato consecrādū esse. Berengarius, Almaricus. Vuiclephus, Æcolampadius, in eo vere & realiter Christū non cōtineri dogmatizantes. Lutherus & sui asseclæ, post cōsecrationē panem carnē, & vinū sanguinē Chři esse sentientes. Aquarij tenentes non vinū apponēdū sed aquā in calicis cōsecratione, Græci & Armeni ab eadē reiiciētes aquā. Messaliani omnem ab eo auferentes utilitatē. Lutherani nullā ad eius sumptionē, præter fidem, præparationem esse necessariam, & ibi corpus Chři non existere nisi in usu, hoc est cū quis accipit & edit cēsentēs. Græci, Mohemi, Lutherani, & alij dicitantes sub vtraq; spetia necessario esse cōmunicādū. Penitētiæ sacrm, quod tribus subsistit partibus, penitus labefactare cōtēdit Lutherus, nouā vitā optimā pænitētiā, & ad remissionē delictorū, satis esse, inquit. Nouatiani, his q̄ semel prolapsi sunt nihil prodesse dicūt. Lutherus ordi-

A 5 nis

nis sac̃m fictitiũ ait. Vnctio extrema inter septẽ sac̃ra ab ecclesia cõnumerata, isdẽ Lutherus suis cum sodalibus à seruato ris Christianismo funditus exterminat. Matrimoniũ Marcionitæ, Taciani, Manichei, & Aeriani dānarũt. Cathaphrighes secundas cõdēnāt nuptias. Armeni & Lutherani inficiant̃ sacramētũ esse, Anabaptistæ duas simul viuas hominẽ posse habere cõiuges cēsant. Mōtanus à quo Cathaphrighes, Armeni & Græci, pro arbitrio cõiugũ solutũ ire inquit. Et deniq; armeni, quos Lutherus secutus est, à singulis sac̃is vim cõferēdi grām tollunt. Hāc ecclesiā Ch̃ri spōsam, ornamētorũ circumdatā varietate, sui ab ea degenerātes filij denu darunt. Cātus qui ad dei laudẽ instituti sunt, quidā nomine Hilarius. Vualdēs, & Vuiclephuitæ nihilipēdunt. Hi quoq; septẽ horas canonicas, statis tēporibus recitādas irrident. Missam cū oĩbus suis cæ remonijs Vuiclephus, & qui sac̃m negāt altaris naucifaciunt. Et tādẽ vt nullũ nō lapidẽ aduersus ch̃m moueāt apostolicis & ecclesiasticis traditionibus detrahunt,

authoritatē cōdēdi leges haud habere, ne
 que suis morē gerere præpositis, teneri (ut
 iam supra meminimus) proclamāt. Eo tā
 dē Lutheranorū peruenit demētia, ut oēs
 qui albo sunt ascripti Christiano, absque
 sexus discrimine, sacerdotes existere buci
 nēt, & ministrorū altaris sacrorū subfanēt
 cælibatū. Ex omnibus his p̄spectū pater
 benignissime habes, hereticos os suum in
 cœlum. i. in Chrm Deū possuisse, & eorū
 linguā in terrā eiusdē blasphemando hu
 manitatē, & in eius spōsā immēsis orna
 tā monilibus, cuius fragantiā dilectus ad
 miratus aiebat. Quæ est istaquæ per deser
 tū ascendit, sicut virgula fumi ex aroma
 tibus mirrhæ & thuris & vniuersi pulue
 ris pigmētarij. Inuerecūde deturpādo trā
 sisse. Et cum multū admodum eam hære
 ses vexarint, vexat & modo Clamitosa ro
 gnorū petitio multorum vxorium sacri
 cis vsum ab ipso pontifice maximo ex
 postulantium concedendum. Quamo
 brem passim circunfertur, in hisce Syno
 dalibus ventilandum esse congregatio
 nibus, an ministrorum altaris candori

expediat, æconomum ecclesiæ supremū
maritos viuere dispensare, quod qui-
dam necessariorum meorum mihi quē
addictissimorum audientes, præsertim à
mei instituti muneribus atque concio-
nibus expeditum spectātes, ad me accesserunt
& obnixè efflagitarunt, vt non nihil
de sacerdotū cælibatu exararem patribus
offerendum. Dicebant enim, & si quipiā
aliquid de hac (vt nostri dicunt) materia
scripserint, nōtū exacte huius digladiatio-
nis ad finē vsq; elimarūt sententiā. Qui-
bus precationibus sane haud vulgo cōmu-
nibus victus, meas lucrobationes atq; stu-
dia in publicū producere forum decreui,
periculū faciens, qđ si grato accipiātur aīo,
plura quæ iam parturiunt, deo auspice vi-
taq; comite, ædere. Cogitāti vero mihi
quo mecenate labor meus per vastū hu-
ius mdi campum à fugillatoribus & irri-
soribus securus abiret, protinus in mētē
venisti, & tāquā diuino missus oraculo,
extensis (vt aiunt) vlnis, te omni pollētē
virtute recipi, tali enim patrono certior fa-
ctus, qđ erī quorum natiuum est aliorum

scripta in sinistram interpretari partem
ingenium, silentium imponetur. Alacri
vultu patricinij obsecro suscipias munus
Ad quod obeūdum cum tu inter cunctos
vita & moribus ornatissimos, & literis
omnigenis p̄clarissimos, ornatior & prae-
clarior selectus, serenissimi Caroli Hyspa-
niarum principis magistrū ageres. Et ego
compluti quum isdem christianissimus
princeps ibidem cum sua remoraretur cu-
ria guardianatū obirem quantū tibi fue-
rint obsequentissimus, & cōmilitonibus
tuis Charus, & potētissimo principi gra-
tus meminisse iuuabit, vale praesul reli-
giosissime, Exomensis sedis & de-
cus & ornamentū, Toleti.

Anno domini. 1566.

die vero Iulij

10.

Ad lectorem.

¶ Accipe cādide lector de altaris sacrorū
ministorū cælibatu libellū, quē tribus mē
sibus scriptis bismādaui, primū scholastico
more p̄cōclusiones suis partibus, fulcris ar
gumētis, respōsisq; coadiūctis cōstātes. Ve
rūq; literis incūbētū diuersus palatus atq;
gustus est, & stylus hic scribēdi hac in tēpe
state cui q̄m maxime oīa noua placēt, fasti
dio so recibit stomacho, deinde in hūc quē
reperies characterē mutauī, nimirū nī mea
fallit sentētia sapidiorē. Eo. n. plura tibi d
virginitate, cōtinētia, m̄rio & eorū excellē
tia, & lato inter hæc discrimine, & apud
deū iustū & æquū remuneratorē merito,
& dignitate sacerdotali, offerre poterā, sed
q; de his à plurimis doctissimis quibusq;
viris disertè & abūdè tractatum est, & ne
me quipiā superuacaneis papyrū occupa
re & iā decantatā repetere musam sugilla
rēt, vigilāti'us omisi oculis, ea dumtaxat
quæ propositū elēchū cōcernūt, breuibus
cōplectēs. Per lege fæliciter & boni æqui
q; consule, nā q̄quid animus in hac ma
teria desiderauit tuus, inuenies, & si quid
quā quod fidei aduerset catholicæ offen
deris, ex nūc p̄ nūc & ex tunc p̄ nūc recā
to & correctioni matris ecclesiæ submitto.

FRANCISCI

TVRRINI, GYMNASII

latini apud Toletanam rempublicam
moderatoris, tetrastichon, in
authoris laudem.

*

PRæmia quanta tibi veniant de cælibe
vita

quãq; sit innumeris illa beata modis

Vis capere, & gestare sinu, manibusquè
libellum:

en tibi, qui totus gemmeus irradiat,

Hûc diuinorû interpres franciscus, & idē
stirpis gutmanæ gloria, composuit

Hæ redolent cartæ nardum, thymiamata
quid non?

authoris vitam, testificatur opus,

❧ FRANCIS ❧
CI CARVAILI EPIGRAM
ma in quo natura alloquitur lectorem
gaudens q̄ genuerit dñm fratrem
Franciscum gutma-
num.

¶ Felix quæ talē potui producere fætum
gutmanumquē meis viribus extruere,
In hoc expressi quantum natura valerē,
plus vltra nulli pergere posse datur.
Illustres proavi sunt huic, sapientia rara
nec patitur quemquam religione parē,
Cōmoda quot fecit, cælestia semina fun-
dens,
ordine nam vixit, semper apostolico.
Quā sc̄tē rexit monachos (mirabile dictu
compluti ornatus dū moderator erat.
Hunc modo cōposuit librum, quo dicit
abunde
qd sibi vult cælebs, accipe grato animo
Viue igitur gutmane mihi, nomenquē
relinque
quod nullo pereat, temporis articulo.

❧ CELIBA ❧

TVS MINISTROS
ALTARIS SACRO
RVMTAC-
TATVS.

VVM quidam commi-
les meus, mihi quæ necessi-
tudine non vulgari coniū-
ctissimus, paucis ad hinc
diebus, visendi gratia, meā
intraisset camerā, & mul-
tis vltro citroquē de synodis, cum particu-
laribus & generalibus, tum de rebus fidei
habitis, in librariam tandem oculos in ie-
cisset, inquit, hec congeries librorum mi-
hi ansam præbet vnum abste postulandi,
ne deneges obsecro. Quid? inquam, ait:
quod de cælibatu nō nihil scribas, quidā
enim rumor adaures meas peruenit, quod
summus pontifex pius, huius nominis
quartus, qui nunc anno à virginis partu
B mil-

Cælibatus ministrorū

millesimo quingentesimo quinto, die
vero quarta decima octobris, diuina gra-
tia opitulante cathedram moderatur ro-
manam, instante aliquorum principum,
regnorum quæ petitione, suis volens im-
portunis atque clamorosis precibus an-
nuere, fere decreuit potestatem illis face-
re connubia contrahendi: de quo in hac
prouinciali synodo dictitant tractandum
esse. Vellem ego interim pro tui ingenij
acrimonia & dexteritate, pleraquē in om-
nibus eruditione (absit verbo adulatio)
non nulla papiris de hac remandares, pa-
tribus in hoc Tolletano conuentu, eodē
supra dicto anno & mense interessenti-
bus offerenda. Huic nouitati impendio
opto vt à viris grauissimis, deliteris ac fide
bene meritis (qualis tu es) obuiaretur: spe-
ro enim archipræsbyterorum exarchum
& cardinales qui ei sunt à consilijs tam
magnam candidatorum vim spectantes
recantaturos sententiam, & per mansurū
in æuum decretum in tota occidentali ec-
clesia atot ab hinc receptissimum annis.
Eia igitur sonnum segnitiequē excute
& fau-

& fausto perge pede quo virtus tua te vocat, quo ingenium allicit, fidei nostræ re maximè conducibilem suassurus, vnde famam, nulla temporis iniuria, moriturâ tibi cōparabis, & consules satis publicæ nostræ christianissimi utilitati. Cui ego, rem viribus profecto meis atque studijs præcipis imparem, & sanè quanuis tuis in me meritis, & meo inte animo, satisfacere magis velim quam possim accingar tamen, tuis obtemperans iussis & votis è vestigio operi manū imponere: tuo enim fretus præsidio, confido bonum exitum opusculum habiturum. Et vt clara procedam luce, proponam primum ea quæ per tractanda sunt per dubia, quibus per assertiones faciens satis, totum absolutū manebit.

Primum dubium.

¶ Primum ergo sit dubium, An tempore legis destitutæ mariti Dei sacerdotes fuerint.

Secundum dubium.

B 2

An

Cælibatus ministrorum

¶ An sacrifici tempore scriptæ legis, Dei precepto cælibes viuerent.

Tercium dubium.

¶ An a primis ecclesiæ incunabilis, in euāgelicis sacerdotibus, cælebs vita in tota vniuersali ecclesia inceperit.

Quartum dubium.

¶ An iure diuino fuerit presbyteris præceptus cælibatus.

Quintum dubium.

¶ Quo fuerit iure, castitas sacerdotalis, altaris ministris, in iuncta.

Sextum dubium.

¶ An cælibatus sit virtus.

Septimum dubium.

¶ An cælebs vita, pro isto statu sit obseruatu possibilis.

Octauum dubium.

¶ An necessario debeat cælibatus in Christi ecclesia existere.

9. dubium.

¶ An congruū & expediens sit sacrificiis christianæ militiæ cælibem agere vitam.

10. dubium.

¶ An oporteat & decens sit, Petri vicarium,

rium, in sacerdotum cælibatu, habenas relaxare, ita ut coniuges viuant.

¶ Intellecto sacerdotium esse & quid sit, cum secundum Aristotelis doctrinam terminis ignoratis facile sit paralogizare, significatum cælibatus explicemus oportet primum eius primitiui, cælebs, etymologiam enodantes, inde consequetur nomē cælibatus referatū manere. Caius & Modestus iure consulti inquirunt, cælibes inde dicti sunt quasi celites, verum illi celites de quibus censent viri isti, nec carebant vxoribus, nec continenter viuebāt, cum illis adulterijs strupis, & puerorum amoribus plena essent omnia, sed cælibes sentiunt eos qui tranquillam & suauem ducunt vitam, qualem illi putabant vitam deorum. Huc pertinet illud prouerbum quod Varius geminus sublimis orator dixit, qui non litigat cælebs est. Hinc intelligimus cælibatum tranquillum esse statum pacatum atque quietum, sed huius vocabuli acceptio nihil ad nostrum institutum. Aliter qui sunt latinitate præclari interpretantur. Fabius enim opponit

B 3 cæli

Cælibatus ministrorum

cælibem marito, itaque proprie cælebs
is est, qui vxorem, vel quæ maritum non
habet, etiam si concubinas vel concubi-
narios habeat, nam cælebs & maritus cō-
traria sunt, & Augustinus huic, libro vni-
co de grammatica tomo primo folio. 55.
f. concinit interpretationi, cælebs dicitur
qui non habet vxorē, vel quæ non habet
maritum, quia sunt numina in cælo quæ
absque coniuges sunt, & horatius cum
ait, martius cælebs quid agam calendis:
non suam prædicat continentiam cum
incontinentiam sæpe profiteatur sed sig-
nificat ἀγαυός esse, idest cælibem, qui
nuptias nō est expertus, & Martialis lib.
duodecimo, corrumpis sine talione cæ-
lebs, hoc est corrumpis alienas vxores,
cum ipse viuas incælibatu nec habeas
vxorem, quam illi vicissim possim cor-
rumpere, Ad idem. Quintilianus an cla-
rus an obscurus, magistratus an priua-
tus, ciuis an peregrinus, liber an seruus,
maritus an cælebs, parens liberorum an
orbus sit. Et Cicero de legibus, cælebs
esse prohibento. Et Ouidius, quæ si nō
fue

fuerat cælebs te vita deceret. Inde cælibatus pro vita quæ agitur sine vxore: *αγαμία* græcæ, Martialis constituit mercurius pellere cælibatum. Et Suetonius pro claudio ait: amissa vxore lepida duobus quæ ex ea liberis mansit in cælibatu. Sed adhuc sacræ scripturæ interpretes & Thæologi cum cælibem dicunt qui omnino à mulierum consortio segregatus viuit, quod ad nostrum atinet propositum. Hyeronimus. 2. Tomo. libro. 2. Aduersus iouinianum in fine, inquit, cælibes inde dicti quia cælo digni sunt, qui cælibes quoque à cælo vocari vult, eo quod caste & continenter viuant admodum cælestium, & in sermone assumptionis ad paulam & custochium. Angelis semper est cognata virginitas, profecto in carne præter carnem viuere, non terrena vita est, sed cælestis & Matthei. 22. Cum saducei qui resurrectionem mortuorū negabant, roga-
rent Christū, fæmina quæ septem habuerat viros, cui post resurrectionē tradenda esset, Respondit, Erratis nescientes scrip-

Cælibatus ministrorum
turas, neque virtutem Dei, in resurrectione enim neque nubent neque nubentur, sed erunt sicut angeli Dei in cælo.

Super quæ verba inquit chrisostomus, Quare cum de ieiunijs, aut eleemosynis, cæteris quæ virtutibus spiritualibus locutus fuisset, nunquam similitudinem angelorum introduxit, nisi cum desoluto viri & mulieris coitu loqueretur dicens, neque nubent &c. quoniam sicut omnes actus carnales opera sunt animalium, precipue tamen actus libidinis opus est animalium, sic & omnes quidem virtutes spirituales, res sunt angelicæ, præcipue tamen castitas res est angelica. Per hoc enim homines singulariter angelis assimulantur & vincitur natura virtutibus, Ideo dicit, neque nubent &c. Sicut enim quando hoc agimus, quod animalia habent nobiscum commune, animalia esse nos profitemur, sic quando illud agimus quod est extra naturam carnalē, naturam carnis egredimur & angelis coæquamur. Sed quia primum quidē & naturale est animalium vt nō vnius masculini,

li, vel vnius fæminæ lege contenta sint, proprium tamen ac naturale est angelorum omnino separatos esse ab vfu libidinis. Qui verò vnius masculi aut vnius fæminæ lege contentus est, mediam tenet condicionē, & est homo, idest neque angelus, neque animal est. Angelus quidē non est, quia neque est separatus ab vfu libidinis, animal autē non est, quia vnius lege contentus est, Qui autem omnino separatur ab vfu libidinis supergreditur naturam humanam, quæ media est, & ad conditionem transit angelicam. Hactenus chrisostomus. Aduerte quod secundum huius sancti viri mentem, ille dicitur cælebs qui vitam imitatur angelicā, & omnino separatus abusu libidinis, humanam supergreditur naturam & in angelicam transit conditionem. Diuus Ambrosius de virginibus libro primo eadem verba referens, ait: Postremo non meū est illud, quoniam quæ non nubunt neque nubentur, erunt sicut angeli Dei in cælo. Nemo ergo miretur si angelis comparētur, quæ angelorū domino copulan-

B 5 tur.

Cælibatus ministrorum
tur. Quis igitur neget hanc vitam fluxisse è cælo quam non facile inuenimus interris? habes ex sententia beati Ambrosij cælibem vitam ex celo originem traxisse vbi angeli omnis coitus sunt expertes carnalis, Et Isidorus suo Ethimologiarum libro vt lexicon vtriusque iuris refert inquit, cælebs talis est qualia sunt luminaria cæli quæ absque connubijs sunt, vel vt alij elucidant quod in idem recidit, cælibes sunt qui incontinentia viuunt, & absque coniugio permanent. Ex his aperte colligitur quid cælibatus sit, erit enim incontinentia permanere & absque connubio viuere. Augustinus de bono coniugali. 6. Tomo. folio. 174. Nostrum hoc confirmat intentum, ait enim, sicut non est impar meritum patientiæ in petro qui passus est, & in Ioanne qui passus non est, sic non est impar meritum continentiae in Ioanne, qui nullas expertus est nuptias. Et in Abraam qui filios genuit. Et illius enim cælibatus, & illius connubium pro temporum distributione Christo militarunt, sed cō-
tinen-

continentiam Ioannes in opere. Abraam vero in solo habitu habebat, Ioannem com-
pertissimum cunctis est, continentissi-
mum & mulierum amplexuum in ex-
pertum fuisse, huiusmodi igitur modum
viuendi cælibatum vocat Augustinus.

¶ Eius nominis interpretatio antiquior
est quam putamus, nam apud agapetas
ille cælebs vel in cælibatu viuere dicitur
non modo qui vxore caret, sed qui ca-
ste viuit & ab omni abstinet libidine,
quod cælestium angelorum naturale est.
Calepinus ex Augustino libro de Gram-
matica supra alegato. Ecce quam con-
grue cælibatus cælestis vita describitur.
Et perpende quod nihil de cælibatu vir-
ginali, prout ad promiscuum monacha-
lem statum pertinet, tractare intendo ne-
que de excellēcia cælibatus supra coniu-
gium, quauis de hoc non nihil in. 4. du-
bio, quia esset in longum opellam pro-
telare, sed dumtaxat ea que pudicitiam
tangunt sacerdotalem, breuius quam po-
tero perstringam. Ad dubiū igitur venia-
mus primum, quod in hunc modū habet.

Pri-

Cælibatus ministrorum

Primum dubium.

¶ An tempore legis deſtitutæ matiti Dei ſacerdotes fuerint, vnica hac aſſertione reſpondeo.

Aſſertio.

LEGIS naturæ ſacerdotes cælibatui non fuerunt aſtricti præcepto. Quæ ſic firmatur. Omnes ſacerdotes legis naturæ, ad Moyſis vſque legem, primo geniti erant: & vt melius pateat, opere pretium erit vt prius primogeniti ſignificationem referemus. Primogenitus is dicitur, qui primus natus eſt, etiam ſi nullus frater poſt ipſum ſequatur: non tamen is poſt quem & alij ſed ante quem nullus eſt, & hoc conuincitur illius auctoritate loci, num. 18. Quicquid primum erumpet è vulua cunctæ carnis quam offerunt domino. Siue ex hominibus, ſiue de pecoribus fuerint, tui iuris erit, ita dumtaxat vt pro primogenito hominis premium accipias. Hæc in textu. Vbi dñi verbum definiuit, qui primogenitus ſit, quum ait. Quicquid primum erumpet è vulua. Ex quo

quo a parte colligitur, primogenitum dici qui primus nascitur ante quem nullus est ortus etiam si post ipsum in lucē prodeat nemo, quum post mensem redimendus erat antequā alij nati essent. Ad hoc sanè quòd primogenitus sit non habetur oculus ad oriendos, sed præcise ad iam natum, nam si id expectandum foret, non redimeretur primonatus quousque alius oriretur: quod expensim esset contra textum, qui ait: Quòd post mēsem, post quā è vulua prodiit infans primus, redimere-
tur. Et sic Hyeronimus in commentarijs super Mattheū in capitul. 1. inquit. Nō vocatur primogenitus, secundum morē scripturarum, quem fratres sequantur sed cum qui primus natus est. Et Nicolaus Lyranus, super eundem locum scilicet, quicquid erumpet primum è vulua, interpretatur: id est quod primo nascitur. Et super illo verbo Luc. 2. Omne masculinum ad aperiens vuluam, inquit, id est primo nascens: cuiusmodi erāt primogeniti. Et si consulamus textum, græcum vbi nos habemus, primogenitus
in

22 Cælibatus ministrorum
in græco habetur, *πρωτότοκος*, quod om-
nes interpretatur primogenitus, & recte,
est enim compositum, a, *πρῶτος* quod est
primū, seu primo, & *τόκος*, quod est fœ-
tus vel partus, & sic stando in vocabuli
rigore dabit intelligere, primum partum,
seu primo nascentem, hoc est primogeni-
tus, & *πρωτότοκος*, capitur etiam generis
fœmenini, id est primo enixa, vel quæ
primum peperit, quia apud græcos, accē-
tu mutato, parentem & partum signifi-
cat: quare primogenitus primum natum
aut quæ primum peperit significatum
præsefert, & sic patet interpretationem la-
tinam cum græco textu coire: & primo-
genitum idem esse quod *πρωτότοκον* aut,
πρωτότοκον primum partum vel primipa-
ram: primogenitus ergo erit ante quem
nullus frater, quanuis post ipsum nemo
sequatur. Hoc ipsum confirmatum habe-
mus, ex sententia Gregorij noni ponti-
ficis maximi, in decretalium volumine,
titu. de verborum significatione cap. Io-
seph. Idem quod primogenitus dat intel-
ligere vnigenitus. In phrasi namque he-
brea,

brea, vnus idem est quod primus, vt cum Geneseos. 1. legimus factus est dies vnus, idest primus. Sic cuncti interpretant. Iosephus: 1. antiquitatum libro principio. cap. 1. inquit. In principio creauit Deus cœlum & terram. Hæc cum in conspectum non veniret, & alta colligine tecta spiritusquē eā superne permaneret, lucē Deus fieri iussit: que cum effulsisset, considerata tota materia, discreuit lucē à tenebris, & his nomen imposuit, hanc noctē illam vero diē appellauit. Vespere & mane vocabulo exordijs lucis, & quietis indito, atq; hæc prima dies extitit. Moy ses autem vnā eam dixit. Hæc ille. Vnde subsequenter post quam dicitur in textu factus est dies vnus, subiungitur, dies secundus, dies tertius. Et nu. 29. ca. vbi septuaginta ex hæbreo traduxerunt, κατὰ μὴν ὅντος ἐβδομῆς μηνός Hieron. vertit, mensis enim septimi prima dies. Et pariter Agei, 1. capitul. vbi vulgata æditio habet, in die vna mēsis, quidam vertit, in die prima mensis. Et Matthæi 28. in cap.

ini-

Cælibatus ministrorum
initio, *εἰς μίαν σαββάτων* : Theophilactus
trāstulit, prima sabbatorum. Et Luc. 24.
ingræco etiā habetur *τῇ ᾧ μίᾳ τοῦ σαββάτων*
Hieronimus vertit, vna autem Sabbati,
idest prima dies post sabbatū : quare vni-
genitus idē est quod primogenitus. Huic
vocabuli interpretationi etiam canoni-
stæ & legistæ arrident. Nam super cap.
allegato Ioseph. Panormitanus abbas in-
quit. Quòd si brauium primo venienti
ad talem locum datur, & vnus tamen ve-
niat, is debet habere, etiam si nullus alius
veniat. Et Sequitur Corsetus intraçtatu
de Brauiio. Pro quo est optimus textus in
lege ex duobus in principio. ff. de vulga-
ri & pupillari substitutione. Vbi primus
dicitur nō solum is qui ante aliquem est
sed etiā post quem nemo sit. Et Baldus.
1. 2. colum. 1. C. de iure emphiteusi ait.
Primogenitum esse quem nemo antecce-
dit. Idem in. 1. cum antiquioribus. colum
na 4. versiculo, & primo præmito. C. de
iure deliberandi & ad eunda & adquiren-
da hæreditate, quo in loco ait. Quòd pri-
mogenitus idē est dicere quod primo na-
tus.

tus, hoc est, qui primo vidit lucem & totus ad orbem processit. Et ideo non satis est ad hoc q̄ primogenitus dicat̄ ante aliū eiusdem vteri, vt prior manum proferat nisi & totus prior nascatur. Quod testimonio diuinæ scripturæ probatur. Gen. 28. vbi cū Thamar geminos pareret, Zaira extravterū prior manū protulit, in qua obstetrix putans illum priorem nasciturum, filum coccineum alligauit, illo tamen manum retrahente, Phares prior exiit, hincque primogenitus habitus est, & vt talis in genealogia texitur saluatoris Matthæi. cap. i. ex quo principes & duces prodierunt. Et ad huc etiam perpende, q̄ si primogenitus habendus est, non sat est primo sic conceptus, sed quòd primū sit natus, quia natiuitas inspicitur & non cōceptio, ad hoc quòd primogeniti nomen fortiatur: nam vt aliquibus placet, nomē est naturæ vt per legem tutellas patet. ff. de capitis diminutione. Isti quos enodauimus primogenitos esse erant in lege naturæ & vsque ad legem Moysi datam sacerdotes. Hoc enim hac ratione suadetur

C In

Cælibatus ministrorum

In qualibet natione quantumuis barbāra
esset, erant sacerdotes, qui suis falsis dijs
suas victimas, & libamina offerrēt, vt ex
antiquorum historijs claret Romanorū
Atheniensium, Græcorū, Ægyptiorum,
Indorumq; in quo immorandum nō est
quum parum legēti scioloq; peruium sit.
Varia tamen forciebātur nomina aliqui
flāmines, archiflāmines alij, alijquē pro-
thoflāmines vocabantur, à quibus nostri
etiā discernēdi modū acceperunt inter sa-
cerdotia, vt vult magister sent. in quarto.
in fine dist. 24. ex mente Ysidori. Nam ali-
quos episcopos, alios archiepiscopos, reli-
quos simplices sacerdotes appellamus.
Cōsentaneū procul dubio est rationi, q̃
is mos seruaret in lege naturæ apud Deū
verum & vnum colentes. Vnum vel alte-
rum exemplum afferam. Melchisedech
enim erat sacerdos dei altissimi, & Abraa-
mus sæpe sæpius erexit altaria, vbi Deo
vero sua holocausta offerebat, hi autem
qui sacrifici fungebantur munio, maio-
res natu erant, proinde quia pluribus gau-
debant priuilegijs quàm minores, & hoc
erat

erat præcipuum. Cōnumerans enim primogenitorū excellentiam Abulensis super cap. 25. Gen. hoc primo loco collocat Et Hyeronimus vnigenitos esse sacrificos multis in locis confirmat, tertio Tomo. pag. 216. Quum interpretatur hæc verba Gen. 27. Sumpsit Rebecca vestimenta filij sui maioris, in hunc modum ait. Tradūt hæbrei primogenitos sanctos esse officio sacerdotum, & habuisse vestimenta sacerdotalia, quibus induti victimas Deo offerebant, antequam Aaron in sacerdotium eligeretur. Hoc idem infra pag. 226. super benedictione Rubē. Gen. c. 49. Historia scholastica idē asserit. c. 24. historię suæ. Et Fusius. 68. Quo in loco congerit omnia vnigenitorū priuilegia. Erāt enim inquit, primogenita quædam dignitates, quas habuerūt primogeniti incognitionibus suis vsq; ad Aaron: habebat enim primogenitus vestē specialē, qua induebat tātū in sacrificio offerēdo: & recepturus finalē bēdictionē à patre in solēnitatibus ipse & incōuiuijs benedicebat minoribus & duplā portionē recipiebat, & indiuisione

Cælibatus ministrorum

capiebat duplam hæreditis partem. Hieronimo & historiæ scholasticæ Nicol. Lyranus astipularur multis in locis. Gen. cap. 27. & cap. 49. Habemus ergo quòd inter præcipua vnigenitis concessa, hoc vnum & princeps extabat, quòd sacerdotis vngebantur munere, licet aliquando ex dei voluntate & parentum arbitratu, ex postulante nihilofecius ratione, primogenitura ad alium minorem natu filium traducebatur. Vt exprimogenio. Esau ad Iacob, & Rubem ad Ioseph liquet. Et ante legem datam inceperat Moses officio sacerdotis vti: Sed cum exceptione hac stat firmum nostrum assertum, q̃ primogeniti sacrificorū gaudebant munio cōmuni lege. Nam secūdū iuris canonici regulam, quæ a iure communi exorbitant nequaquā ad consequentiam sunt trahēda. lib. 6. & reg. 74. eodem. Quod alicui gratiose conceditur, trahi non debet alijs in exemplum. Liberali voluntate diuina primogenita translata fuerunt ad Iacob, proclamante scriptura. Malachiæ. 1. cap. Iacob dilexi Esau autem odio habui. Et
post

post Paul. altius repetens. ad Rom. 9. ca. inquit. Quùm nondum nati fuissent aut quicquam boni aut mali egissent, vt secũdum electionem propositum Dei maneret, non ex operibus sed ex vocante dictũ est ei. Quia maior seruiet minori, Sicut scriptum est Iacob dilexi. Esau autẽ odio habui. Pariterquẽ Moses, vt Abulensis, Tomo super Exodum. folio. 93. colum. 3 a. inquit in hæc verba. Moses erat sacerdos ante consecrationem Aaron, non quia primogenitus, Sed secundum Dei priuilegium, qui fecerat eum principem omnium sacerdotũ. Et loco Rubẽ Suffectus est in primogenijs Ioseph, patris voluntate: cum potuisset alium ex fratribus in illius successionem vocare, quanuis ad exheredandum Rubem ortu maiorem, incestus commissus cum Bala patris concubina, parentem Iacob irritauerit. Extiterũt ergo in lege destitutæ vsque ad Aaron primogeniti sacerdotes, qui Deo hostias & offerumenta offerebant: & hi, nulla repugnante lege, connubio vacabant. Hoc clarissime fulcitur. In principio qui

C 3 dem

Cælibatus ministrorū

dem crescentis humanæ naturæ, vt indices
magis ac magis adulesceret, prothoplaui-
stis præceptum est. Crescite & multipli-
camini & replete terram. Gen. c. i. Quod
dictū est secundum morem scripturæ, per
anticipationē. Quod enim præceptum e-
rat post mulieris formationem, in secun-
do capite, in primo dicit: Historiographus
anticipationis vsus licencia, qui nō sem-
per seruat ordinē quo gesta & dicta sunt,
sed historiæ veritatem. Vt Gen. 10. cap.
vbi dicit de filiis Noe Abhis diuisæ sunt
in sulæ gentium, quod factum est postea
vt vndecimo cap. traditur. Sic hoc in loco
per anticipationem est dictum, masculū
& foeminam creauit eos. Et sequitur. Be-
nedixit Deus eis & ait. Crescite & multi-
plicamini &c. Plasmatio genitricis huma-
ni generis facta est, vt claret. 2. cap. vbi di-
xit Deus. Non est bonum hominem esse
solum, & facta est mulier de costa Ada-
mi, & quod præcepit, crescite &c. Ante
eorundem lapsum, & ante foeminæ for-
mationem, vt ex textu liquido constat.
Quare consequi videtur, q̄ per anticipa-
tio-

tionem historicus scripsit. Vt cumque sit hoc certissimū est, Deum illis præcepisse vt crescerent & multiplicarētur. Et post diluuium, Noe & filijs suis, c. 8. & 9. idēmet quod nostris primogenitoribus est iussum. Ex his omnibus cōuincitur, quonam pacto, nulla repugnante immo iubēte lege, primogeniti, qui & sacerdotes erāt mariti viuebant: & si non occitanter Geneseos librum legeris, à quarto & quinto capitulis vsque ad Aaronis electionē, cūctos tam primogenitos quam cæteros, qui beneficio ætatis vixerūt, matrimonio deditos esse, cōstabit. Vt de Cayno Adami filio & eius successoribus genealogiā inuenies recensitam, & idemtidem vsq; ad Mosē. 2. Exo, quem cathalogum cōsul to relinquo, ne innotis detinear. Colligit ergo sacerdotes primogenitos fuisse, tempore legis destitutæ, & vxorio vsui vacasse, tantum abest præcepto cœlibatui obligari sacerdotes illius legis. Et sic patet ad primum dub. responsio & respondentis assertionis veritas.

Secundum dubium.

C 4 Se

Cælibatus ministrorum

¶ Habet in hunc modū. An sacrifici scriptæ legis Dei præcepto cælibes viuerent. Hac assertione huic respondeo cunctationi.

Assertio ad secundum dubium.

SA C R I F I C I legis Mosi datæ cælibatui, diuino præcepto, minime fuerunt deuincti. In foribus sanè adest huius asserti fulcimētum. Deus enim super benedictissimus & iussit & præfixit modum minoribus sacerdotibus, & pontifici maximo illius veteris instrumenti, quo maritandi erant, consequens est quòd nulum habuerunt mandatum cælibes viuendi. Hoc vero fit patens, Leuit. 21. cap. quo in loco diuina maiestas, prominoribus altaris ministris, hanc sanxit legem. Scortū & vile prostibulum non ducet vxorem, neq; eā quæ repudiata est à marito, quia consecratus est Deo, & panes propositionis offert. Et de ea quæ tradenda pontifici summo erat, sic statuit, Pōtifex. 1. Sacer-

cerdos maximus virginem ducet vxorē, viduam autem & repudiatam & sorditā atque meretricem non accipiet, Sed puellam de populo suo: ne cōmisceat stirpem generis sui, vulgo gentis suæ, quia ego dominus qui sanctifico eū. Ex quibus apertissimum est, sacerdotes scriptæ legis nulum habuisse mandatum à coniugibus abstinendi, nam Deus illis depinxit quales debebant esse fœminæ adthorum assūmende, tātum abest vt coelibatus eis diuina lege præceptus sit. Nam si Deus ministris antiquatæ legis denegasset maritales amplexus non illis interdixisset has vel illas repudiare, nec has aut illas mādasset accipere. Archisacerdoti interdicit viduā, repudiatam, fordidam atque meretricem sibi copulari, iubet autē virginem & puellam de populo suo, ipsi matrimonio coniungi: sacerdotibus pariter in inferiori gradu constitutis inhihet ne prostibulum, vile scortum aut repudiatam à viro nubāt. Consequentia clara videmus concessa sibi esse connubia, & coelibatum haud eis esse iustum. Nam quum cuipiam aliquid

C s con

Cælibatus ministrorum

conceditur, non est sibi denegatum, concessum fuit illius legis sacerdotibus coniugio vti, igitur per contrarium præceptum non fuit illis prohibitum. Leges enim humanæ non patiuntur, vt quæ permanent concessa, simul prohibita sint, quod absurditatem inuolueret atque repugnantiam liciti & illiciti: Id vero multo fortiore ratione sanctiones diuinas minime decet. Manet igitur firma nostra assertio, scilicet q̃ sacrifici legis Mosi datæ, cœlibatui diuino præcepto haud deuincti fuerunt. Qua secundo dubio responsum manet. In duabus his assertionibus, hæretici nobiscum conueniunt, ideo nullas aduersus eas cauillationes inuenio, pergamus conuenit ad tertium dubium diluendum, quod in hunc modum habet.

Tertium dubium.

AN à primis ecclesiæ incunabulis in sacerdotibus euangelicis, cœlebs vita in tota vniuersali ecclesia incepta sit. Prænotanda sunt duo ante dubij solutionem. Primum, quòd nec imprimò dijs vniuersalis ecclesiæ, neque post in
oc-

occidentali, ab eo qui initiāndus erat quaesitum est, immo nec requirebatur, anduxisset uxorem. Non enim erat necessariū vt qui sacerdos consecrandus esset prius coniugio copulatus extaret, scriptum est quidē coniuges, vt Petrū cœlibes vt Ioannem, in altaris ministros initiatos à Christo fuisse. Secundum, quod nō erit ab sonum eundem aliquoties repetere canonē quū diuersas voluerimus cōmunire sentētias: nam varia in eis includuntur asserta, & interpretationes recipiunt diuersas. His habitis suppositis, tribus assertionibus lucidum relinquemus dubium.

Prima assertio ad tertium dubium.

NVNQVAM clericis noui testamenti post suam consecrationem, licuit vxorē ducere. Primum hoc patet ex canone apostolorum. 27. Secundū vnā translationē, Innuptis autē, qui ad clerū prouecti sunt, præcipimus q̄ si voluerint vxores accipiant, sed lectores cantoresquē tantum modo, hic canon cum orientalibus & occidentalibus loquitur, quoniā tūc tota erat coadunata ecclesia.

Sed

Cælibatus ministrorum

Sed ad hac de orientalibus, in cap. de Siracusane, in fine, Pelagius Papa Cethegopatricio in hunc modum scribit. Orientalis ecclesia hoc tamen indefinente obseruatione custodit, vt post adeptum sacerdotium, defuncta priori vxore, cum qua sacerdos factus fuerat, Si alteram duxerit deponatur. Et habetur dist. 28. Est & sextus canon inter eos, qui in sexta synodo æditi sunt, quo ita cauetur. Quoniã in apostolicis canonibus dictum est, eorũ qui non ducta vxore, in clerum promouẽtur, solos lectores & cãtores vxorem posse ducere: & nos obseruantes decernimus, vt deinceps nulli hypodiacono vel diacono vel presbytero, post sui ordinationem, cõiugium contrahere liceat: Si autem quis hæc ausus fuerit facere, deponatur. Refert hũc canonem. Osius in dialogo inter Arpagum & Aratorem. Græcum enim institutum est. Et ex eadem sexta synodo, c. si quis. dist. 32. Siquis eorum qui ad clerũ accedunt, voluerit nuptiali iure mulieri copulari, hoc ante ordinationem subdiaconatus faciat. Perpende quod ait canon.

Hoc

Hoc ante ordinationem subdiachonatus faciat. Innuēs quòd post ordinem sacrum illicitum est ad nuptias conuolare. Et aperte hoc quidem aduertit eiusdem decreti glosator. Et cap. Quum olim. de clericis coniugatis dicitur. Orientales in minoribus contrahunt, in superioribus vtuntur matrimonio iam contracto. Quidam sic ratiocinatur, castrominorita & benc. Ex quo intelligimus, post non contrahere posse, quum iuristarum regula dicat. Casus exceptus firmat regulam in contrarium. Theophanes græcus ex concilio constantinopolitano hunc tertium refert canonem. Decernimus de concilij sententia, vt quibus vxorē duxerint, & ante hūc diem in hac culpa fuerint, neque eam maculā eruere voluerint, vt gradu moueant. Refert Frācisus Torrensis, lib de. 6. 7. 8. synodis. pag. 30. Ex his luculentissimum est, orientalibus numquam licuisse, post initiationem cōiuges ducere. Hoc ipsum etiam de occidentatibus facillime fulcitur. Concilium Neocesariense quod coactum fuit inter Nicenum & Syricium Papam.

cap.

Cælibatus ministrorum

c.1. Suorū decretorū, sic decernit. Presbyter si vxorē duxerit, ab ordine illū deponi statuimus. Et ex innocētio secūdo ita decretū habemus. Decernimus vt hi qui in ordine subdiaconatus & supra vxores duxerint aut concubinas habuerint, officio atq; ecclesiastico careant beneficio. Isti duo canones à Gratiano, 28. dist. recitantur Eteadē dist. c. de illo clerico. Nicol. Ro. ecclesiæ moderator supremus odonēviēnsis ecclesiæ archiepiscopū carpit, eo qd̄ cuidā subdiacono ptātem fecerat coniugem fieri: nā si illud nō fuisset interdictū aīaduersione dignus haud iudicatus extisset. Et ibidē. c. subdiaconibus, quesuit Rhegitani episcopus, an æquum censeret Greg. primæ sedis præsul subdiaconibus suis copiā nubēdi dare. Respondet. Tuis subdiaconibus hoc quod de singulis statuimus, decernimus obseruari: neq; illā definitionē nostrā, cuiusquā cōtumatia finas aut temeritate corrūpi. Ex his duobus decretis, istius modi colligere licet. Si hypodiconis, postquā iā sunt sacro initiati caractere, nō cōuenit vxores ducere, minime

me etiā licitū erit diaconis & præsbyteris pro eo q̄ in maiori sūt locati gradu. Ea. n. ratione, qua aliquid est inferioribus prohibitū denegatū superioribus cēset si in eis eadē reperta fuerit ratio, q̄a de similibus idē est iudiciū. De trāslatione epis. c. inter corporalia. Et de rescriptis. c. inter cæteras Et de const. c. Translato sacerdotio. Huiusmodi sunt verba. Quod de vno dicit̄ (glossa, id est de vno cōstitutū est) necesse est vt de altero intelligat̄. Et vt ibidē ait glossator. Vbi est eadē ratio, est eadē iuris dispositio. Interdicit̄ diaconis nuptiū iretū quia sacrati sunt, tū qm̄ ministros altaris mundicia decet pollere, tū quia sacris debent arīs assistere. Consequens ergo fit vt eadē ratione diaconibus & sacerdotibus nubendi copia sit interdicta. Et conciliū Agathēse anno, 429. celebratū in hæc verba statuit. Sacerdotes nuptias non adeāt quia illis nubere prohibitum est. idē Leo epis. 82. anno. 444. Et in concilio Romano, sub siluestro can. 19. Nemo præsbyter à die oneris sui præsbyterii summat cōiugiū. Et tandē a leam concilium Tridē-
ti-

Cælibatus ministrorum
tinum sess. 24. can. 9. iecit in hæc verba
fanciens. Si quis dixerit clericos in sacris
constitutos ordinibus, vel regulares casti-
tatem professos solēniter, posse matrimo-
nium contrahere, contractumq; validū
esse, non obstante lege ecclesiastica vel
voto, oppositumquē nihil aliud esse quā
damnare matrimonium, posseq; omnes
contrahere matrimonium, qui non sense-
rint se castitatis etiam si vouerint habere
donum, anathema sit, quum Deus id re-
cte petentibus non deneget, nec patiatur
nos supra id quod possumus tētari. Hæc
conciliū. En alijs quam plurimis sanctio-
nibus fulcitum relinquere, post sacram
ordinationem occidentalibus altaris mi-
nistris vetitum esse, denuo coniuges fieri.
Manet igitur nostra firma assertio, q̄ nū-
quam clericis noui instrumenti, post suā
consecrationem licuit vxorem ducere.
Quæ præter iam adducta decreta, hac ap-
parenti ratione sanctam patrum intentio-
nem suadere possumus. Sacerdotale opus
præstantius equidem extat matrimonia-
li officio, quum alterū ad Dei obsequiū
& spi

& spiritalem populi vtilitatem institutum sit, alterū autem in carnis tentamēti remedium & in officium augendæ naturæ quod carnale & temporale est, ecclesiæ rationi nunquam consentaneum visum fuit, vt à sacerdotio ad coniugium retrocederetur: iniuria sanè fieret tum functioni sacræ, tū etiam ecclesiæ, cuius spōsus effectus fuerat. Obquam inquam causam, qui postquam in sacerdotalem ascērant gradū & parrochis præficiendi erāt, & hi qui vxoribus soluti, sacros petebant ordines (increscēte Christi familia eiusque ministris) cogeantur si creari sacerdotes vellent, votum edere continentię. Claret primum ex concilio Tolletano. s. his verbis definiente. Quando præbyteri & diaconi per parrochias constituuntur, oportet eos professionē episcopo suo facere, vt caste & pure viuant, sub timore Dei. Et secundum in eadem ciuitate consil. 2. Vbi sancitum extat, nullum recipi debere ad ordinem subdiaconatus, nisi prius promissionem fecerit castimonię. 28. cap. Quando, & cap. de his, distin-

D ctio-

Cælibatus ministrorum
atione. Et ne eis ullus remaneret locus re-
trorsum abeundi, quoniã hoc esset in Dei
via deficere & nō proficere ab ipsis eccle-
sia votum petiuit castitatis.

**Argumentum aduersus hanc
assertionem.**

CONTRA hanc assertionem est ca-
pitulum. Aliter dist. 31. præsertim ad-
uersus de oriẽtalibus assertũ, inquit
enim in hæc verba. Aliter oriẽtalium tra-
ditio se habet ecclesiarũ, aliter huius san-
ctæ rom. ecclesiæ. Nam earum sacerdotes
diaconi & subdiaconi, matrimonio copu-
lantur. Hæc ibi. Et quia inquit textus, q̃
earũ sacerdotes, diaconi & subdiaconi ma-
trimonio copulant̃, inferunt multi, vt ait
glosa, q̃ orientales in sacris constituti
contrahere possunt matrimonia. Hanc
Philippus cū suis sodalibus hæreticis, vt
eis sicuti græcis liceat, post sacros suscep-
tos ordines maritos fieri, mordicus ample-
ctuntur sententiam. Glossæ allegatæ sub-
scribit placito, vir alioqui doctissimus &
pius

pius, cardinalicia quondam ornatus dignitate. Tho. Cai. à Vio, nam inquæstio. de cœlibatu ait. Manifeste quoque in. 31. dist. in cap. Aliter dicitur. Quod oriëntales in sacris constituti matrimonio copulantur. Vult dicere, vt patet ex ante dictis, q̃ iniciati possunt coniugibus denuo copulari. Et addit. Nec admittenda est glossa exponens, copulatur, id est, copulato vtuntur, quoniam manifeste series textus, de contractu matrimonij loquitur, vt confirmat aduersatiua subiuncta, vel quod occidentales non forciuntur connubia. Hactenus Caiet. Ex quibus liquido patet, istos affirmare velle, græcis in sacris constitutis licitum esse coniugia contrahere, quod aduersus nostrum assertum militat: Cardinalis Monelianus instituti Minorū fratrum, vt huic respōdeat argumēto, ponit inter matrimonio copulatur (quod in originalibus manu scriptis inquit in. c. Aliter reperiri) & in matrimonio copulant discriminē. Nā matrimonio copulant significat aliquā habere in matrimonio, cuius contrariū est nō sortiri coniugium.

Cælibatus ministrorum

Siue non contrahere coniugium : primū
seruat orientalis ecclesia quia aliquā ha-
bent in matrimonio sacerdotes, secūdum
obseruat occidentalis, quia his qui fiunt
ordinis sacri, non licet matrimonium for-
tiri, quoniā nullam habent in matrimo-
nio. In matrimonio copulātur, significat
quum ea quam quis in matrimonio ha-
bet, rem habere. Et huic occinit inter-
pretationi glossa, quando ait. In matri-
monio copulantur, id est copulato vtun-
tur. Hoc tamē in matrimonio copulātur,
dicit, quod non est in textu sed primum.
Ex hoc notato iam solutū arbitratur ma-
nere argumentum. Nam matrimonio co-
pulari orientales est, cum ordine sacro si-
mul in matrimonio esse, occidentales ve-
ro non fortiri coniugium : non significat
quòd post ordinem sacrum non possint
habere vxores seu contrahere, quia hoc
æque græcis & latinis prohibitū est, sed
quòd non est eis permissum simul in con-
iugio & in sacro ordine permanere. Et ita
textus nō facit aduersus nostrum assertū
quum ibi non loquatur de matrimonio
cō-

contrahendo post inicationem, nā hoc
 vtrisque est vetitum, sed de permanentia
 in vtroque sacro simul, quod oriētalibus
 est permissum, non tamē occidentalibus.
 Ecce vt putat solutum argumētum. Sed
 hęc distinctio profecto verbalis est. Nam
 si matrimonio copulari est, licitū esse græ
 cis, in matrimonio & ordinis sacramēto,
 simul existere, identidem est in matrimo
 nio copulari, id est rem cum sua coniuge
 habere quod est glossæ intellectus. Quod
 reuera ita fit, cum oriētales filios procreēt
 ex coniugio ante consecrationem contra
 cto & ita vtrūq; eis est permissum, in sa
 cris cum vxore esse & rem cum illa ha
 bere. Et nullum permittitur horum occi
 dentalibus. Respondeamus igitur. Siue
 intextu sit, matrimonio copulantur, siue
 in matrimonio copulantur, glossatoris in
 terpretationē optimam esse. Nam orien
 tales copulato matrimonio vti est, lege
 matrimonij, quod iam pridem initum ex
 tabat, carnaliter commisceri. Vulgo qui
 dem carnalem commixtionem copulam
 vocamus. Frequentissimum quippe in iu

Cælibatus ministrorum

re & alibi est, copulari promisceri accipi,
30. quæst. 1. cap. Nosse: Nicolaus pōtifex
episcopo falonitano rescribens sic ait.
Nosse desideras utrū mulier quæ viri fi-
lium ex alia fæmina genitam de sacro fon-
te leuauit, postmodum possit cū eodem
viro copulari. Apertum est, copulari, hoc
in loco, non pro eo accipi, quod est matri-
monio iungi, quod ex serie textus fit cui-
dens: quoniam iam effectum fuerat matri-
monium, sed pro carnaliter commisceri.
Et. 27. quæst. 2. cap, Qui dormierit. Quē
Gratianus canonem ex concilio desump-
sit. Aureliano. In hæc verba habet. Qui
dormierit cum duabus sororibus & vna
ex illis antea vxor fuerat, neutram ex ip-
sis habeat, neque ipsi adultero vnquā in-
cōiugio capuletur, id est nec propriæ vxo-
ri sibi licet reddere debitū, quam sibi red-
didit illicitam, suam sororem cognoscen-
do. Hæc canon iste. Ex quo apertissime
conuincitur, nullo modo inficiari posse,
quin copulari idē sit quod carnaliter com-
misceri: vt ipsissimusmet canon loculen-
tissimū facit. Et ex regulis nobis traditis
ad

ad intelligentiam textus dubiorum, sanctionum, canonumue, vna ea est: Inquirere alterum textum vel canonem de eadem redifferentē. Forte nodos alterius solutos inueniemus. De clericis coniug. ca. Cum olim. Expresse habetur, Quòd orientales in minoribus contrahunt in maioribus vtūtur iam contracto. Quū igitur in c. Aliter, dicitur. Orientales matrimonio copulantur, quum non contrahant sicuti qui in minoribus, consequens clarum videre est, q̄ copulari matrimonio, idē est, quod vti iā cōtracto, hoc est carnaliter cōmisceri. Et sic ex altero canone, alterū patēs fit. Et aduersatiua subiūcta, scilicet occidentales nō fortiunt cōnubia, in hūc modū declarāt. Id est si aliqui latini sacerdotes, sunt cōiuges habētes nō illis cōmiscētur siue nō eis vtunt. Vel dicere possumus Occidentales nō fortiunt cōnubia, id est nō cōtrahūt, & sic nō habēt vxores, quibus vtant. Et hoc pacto aduersatiua aduersatiue exponit, sine textus violēcia. Glossa scite admodū canonē interpretatur. Matrimonio copulant, id est copulato vtunt.

Cælibatus ministrorum

Erit igitur, vt huic obiectioni finem imponamus, germanus Stephani verbis, sensus hic. Quòd orientales sacerdotes cõiugibus quibus ante consecrationē coniuncti erant, debitum coniugale persoluunt, carnaliter cõmiscendo, occidentales minime quia nō contrahunt, verum si quis habere coniuges contingat, iuxta Pauli dictum tanquam nō habentes sint. Et hoc ad primum arg. nobis obiectum.

Secundum argumentum.

SECUNDVM quod magis negotium facefsit est, Ancyrani concilij decretū, cuius hic est tenor. Diaconi qui cumque quum ordinantur si in ipsa ordinatione protestati fuerint dicentes, se vel le habere vxores, nec posse se continere, hi si postea adnuptias peruenerint, maneat in ministerio, pro eo q̃ eis episcopus licentiam dederit, dist. 28. cap. Diaconi. Ex quo aperte colligitur diaconos, post sacrum susceptum ordinem, facta prius protestatione suæ ordinationis tempore, licen-

licentia habita episcopi, adnuptias conuolare posse. Ecce horum, vt putant, efficax argumentum, quo conuictus frater Dominicus à Soto, lib. 8. quæst. 6. art. 2. de cœlibatu sacerdotum, fatetur fuisse permissum aliquando diaconis & hypodiaconis post suam initiationē maritos esse. Sed vt expectes quam fragile sit, primam admoceo solutionem. Concilia prouincialia nullam vim habent ad sanctiones quæ vniuersam obligent ecclesiam instituendas: præcipue si repugnantes decretis ecclesiæ sint: Augustino libro contra donatistas, de baptismo cap. 3. dicēte. Cōcilia quæ per singulas regiones fiunt atque prouintias, plenariorum atque conciliorum auctoritati, quæ fiunt in vniuerso orbe christiano, sine vllis ambagibus, cedere debent. Quum enim ab vniuersa ecclesia receptissimum habeamus, vt liquidum relinquimus, nulli in sacris constituto licere denuo ad iugum nuptiale deuenire cōsequentia clara videre est, cōcilium Ancyranum prouintiale in nullo nostro detrahare asserto.

D s Sc-

Cælibatus ministrorum

Secundo proferamus secundam huius canonis partitionem, vt exinde colligamus, vnde illi satisfacere possimus. Habet enim in hunc modum. Quicumque tacuerint & susceperint manus impositionem professi continētiam, si postea ad nuptias peruenerint à ministerio cessare debēt. Primā huius decreti sentētiam, scilicet, q̄ si post manus impositionē in sacris ordinatus coniunx fiat, nūquam legimus inter orientales neque occidentales vsu receptā fuisse. Leges enim tunc instituuntur quum promulgantur, firmātur quum moribus vtentium approbantur. dist. 4. cap. in istis. §. leges, constat autem q̄ post manus impositionē & professam continentiam, non esse vsu receptum ad matrimonium accedere. Immo oppositū est sancitum & obseruatum, & si accedat, à ministerio deponitur. Quare canon iste nullius existit vigoris, quia nullibi in ecclesia latina neque græca admissus. Tertiam adhibeamus solutionē scilicet, quæ licita sunt nulla indigent dispensatione. Canō inquit quum mancant in ministerio

rio

rio, pro eo quòd eis episcopus licentiam dederit, sine igitur licentia non poterant contrahere, absque culpæ labe, & si contraherēt cum licencia, manebant in ministerio, quoniam fortasse illa prouincia indigens ministris erat, non tamē in matrimonij vsu, nam illa perperam concessa, hoc operabatur licēcia, quòd omnino nō ab omnibus arcebantur, sed à Thoro dūtaxat nuptiali: quare sequit̃ diaconis nō esse liberum illius decreti auctoritate adnuptias peruolare. Ex his tribus solutionibus quamcunque malueris elige, qualibet enim illarū præsertim prima, eneruatū manet argumentum, & ita manet assertio stabilita. Hinc sequitur perperā huic canoni Gratianum respondisse, in fine capituli de ciracusane eadem dist. in quiens. Quòd tunc illud sic sanxit Ancyrana synodus, quia nondum erat, introducta ministrorum altaris continentia. Quod & glossa verbo tempore ibidem aduertit. In fine namq; capituli diaconi dicitur. Quicumq; sanè tacuerint, & susceperint manus impositionē professi

con-

Cælibatus ministrorum
continentiam, si postea adnuptias perue-
nerint à ministerio cessare debent. Ecce
ex hoc canone & ex iâ allegatis, castimo-
niam altaris ministrorum vetustissimam
fore, nam dicit, Si professi fuerint continē-
tiam. Quare Gratianus iuste carpitur.

Secunda assertio.

AB in eunte ecclesiæ ætate cœlebs vi-
ta in Christi altaris ministris incepit
Hoc assertum affirmare intendit, q̃
ad sacros ordines venientes suscipiendos,
tam cœlibes quam vxorati singuli cœli-
bem cæperunt agere vitā, in qua ad vsq;
finem vitæ perseuerarunt, qui status in
tota christiana familia inoleuit. Et vt lu-
culentior hæc assertio appareat, opere pre-
tium erit vnū præaduertere scilicet q̃ nullo
potest quis iure sua re, quā iusto possidet
titulo, nisi ex causa legitima seu exposi-
dentis voluntate priuari: alioqui esset rei
alienæ vsurpatio, & perinde furtum atq;
graue delictū, loquimur de maximi mo-
menti re. In contractu inter coniuges ma-
rita-

ritali, est mutua corporum tradittio, itaque altero debitum petente carnale, nisi iustum impedimentum ad sit, alter reddere tenetur. Grande enim esset piaculū, Si eum à debito defraudaret suo: esset quidem furtum alteri debitum, citra arbitriū detinere suum. Hāc enim sententiā diuus Paulus, expressim. 1. Chor. cap. 7. in hæc verba confirmat. Vxori vir debitum reddat, similiter autem & vxor viro, mulier sui corporis potestatem nō habet sed vir: similiter autem & vir sui corporis potestatem nō habet sed mulier. Nolite fraudare inuicem, nisi forte ex consensu ad tēpus. Hucusque sanctus Paulus. Ecce ex Pauli doctrina, nostrū cōmunitū assertū. Inquit enim. Virum habere potestatem supra vxoris corpus & vxor contra, quā obrem nulli alteri potest debitum dene-gare, sine vtriusque voluntate. Quum autem deinceps legeris, maritos postquam sacros acceperint ordines cœlibes viuere, intelligi oportet, ex vxorum consensu, & ita videre est, ex ipsis canonibus. Leo pōtifex maximus sic definit. Siquis ex minori-

Cælibatus ministrorū
noribus gradibus desiderat, ad subdiacono-
natum ascendere, non potest sine consen-
su uxoris suæ, ut fiat decarnali spiritale
coniugium, nemine cogente eos, dist. 32.
cap. seriatim. Ex concilio Agathensi. dist.
77. cap. Episcopus. §. sanè, sanè si coniuga-
ti iuuenes se cōsenserint ordinari, etiā u-
xorū voluntas requirēda est. Hoc præno-
tato deueniamus ad nostrā cōclusionem
firmandā, scilicet q̄ imprimordijs orienta-
lis ecclesiæ, cœlibes viuerent sacerdotes.
Hac in vniuersum ostendit̃ ratione. Cre-
dibile est q̄ initio ecclesiæ vniuersalis ma-
iore spiritus sancti assistentia, Deus illum-
nabat suos atque eos ad se alliciebat fide-
les conuersos, ut noua magis radicaretur
plātula in fide, & radicibus profundius ia-
ctis, suo exemplo & doctrina, multitudo
augeretur credentium. Et hac de causa su-
per multitudinē tam virorum quam mu-
lierum cōuersorum, qui incænaculo ora-
tioni & ieiunio vacantes, inclusi perseue-
rabant, spūs sanctus missus est, ex cordi-
bus eorum omnem expellens timorem,
& induens omnis calorem fiduciæ: corū
illu-

illustrans intellectum, docens omnē doctrinā, conuersis & conuertendis necessariam, in eisquē purgationem peccatorum faciens, quibus potentes effecti athletæ, inde exeuntes mirabilia & nō pauca prodigia corā spectantibus operati sunt multis: ceperuntquē Christi sanctitudinem, virtutē, doctrinam, miracula, mortem, sepulturā, eiusquē resurrectionē præconizare. Quid ultra? Altis resonabāt vocibus quomodo salutē operatus in medio terræ fuerat, & q̄ aliud sub cœlo nō extabat nomē, in quo oporteret homines fieri saluos, & quot quot salutē consequi vellēt penitentiā suorū agerent delictorū. Multi quē audientes cōcionē baptizati sunt, & appositæ sunt indie cansionis huius, aīæ circiter tria milia, q̄ oēs erāt p̄ seuerātes in doctrina apostolorū, & cōicatione fractionis panis, & oronibus. Oēs. n. q̄ credebāt erāt pariter, & oīa cōmunia habebāt, possessiones & cœtera vēdebāt, & diuidebāt oībus prout vnicuiq; opus erat. Quāplurima alia in actis leges apostolicis, quæ circa credētes & p̄ ipsos, diuina operabāt potia

Vi-

Cælibatus ministrorum

Vide nunc & pensacula, q̄ denuo ad christum conuersi, non hæc miranda atque stupenda, nisi cum spiritus sancti adfistentia, & eiusdem commonitione facerent. Et vt clarius ista conspicias audi. Petro quidem in domo gentilis concionante, super omnes qui auscultabant verbum spiritus sanctus cecidit, intellige visibiliter, quod & sequentia verba demonstrant, & obstupuerunt ex circūcisione fideles qui venerant cum Petro, quia & in nationes gratia spiritus sancti effusa est. Actuum. 10 cap. & 19. Quum Paulus vnda quosdam baptismatis intinxisset, imposuissetque manus super eos, spiritus sanctus, super eos venit, & loquebantur linguis & prophetabant. En quomodo ecclesia Christi sponsa, quum ad huc paruula & delicata esset vberaque non haberet, eius Christus sponsus suos denuo natos filios, sua singulari præsentia fouebat, corroborabat, illuminabat atq; à Deo ad incrementa virtutū pelliciebat, & vt singula cūplerēt opere coadiuuabat, nimirū q̄a vt ipsa adulesceret, omnia per necessaria erant: fit ergo

go oppido credibile, q̄ hi qui in ecclesiæ
 exordijs, ad seruatoris conuertebantur fi-
 dem, singulari spiritus sancti assistentia edo-
 cti, illuminati & coadiuti, ad omne opus
 perpetrandum bonum accincti perstite-
 runt. Quid igitur vetat & quid ijs qui sa-
 cerdotium subire vellent impedimento
 erat, vt perpetuo cōtinentes non viuerēt?
 Quare quam plurimi, immo omnes Chri-
 sti ministri in cœlibatu permanferunt.
 Nunc autem de apostolis & de eius sodo-
 libus hoc luculentum redamus. Dixerat
 enim Christus difficilimum esse diuitē
 in regnum intrare cœlorū, sed quod diffi-
 cile hominibus erat, apud Deum facile
 esse. Matth. 19. Mar. 10. Ex hac Chri sen-
 tentia, ansam, Petrus desumpsit magistrū
 interrogādi dicens. Ecce nos reliquimus
 omnia & sequuti sumus te, quid ergo erit
 nobis? Hieronimus in hūc locum inquit
 Grandis fudicia, Petrus Piscator erat, ci-
 bos manu & arte querebat, & tamen lo-
 quitur confidentur, ecce nos reliquimus
 omnia. Et quia non sufficit tantū relin-
 quere omnia, adiungit quod perfectū est.

E Et

Cælibatus ministrorū

Et sequuti sumus te. Fecimus quod iussi
sti quid ergo dabis nobis præmij. Respon-
dit Christus. Vos qui sequuti estis me, in
regeneratione cum sederit filius hominis
&c. iterum in sua Hyeronimus interpre-
tatione, Non dixit, vos qui reliquistis om-
nia, nam hoc socrates fecit & multi philo-
sophi fecerunt, qui diuitias contempserunt
sed q̄ sequuti estis me, quod proprie apo-
stolorum est atque credentium. Duo no-
mine suo & suorū commilitonū sicut il-
li vrbānum erat (vt ex alijs locis euan-
gelicis liquet) fassus est Petrus. Pri-
mum ecce nos reliquimus omnia. Se-
cundum, & sequuti sumus te. Primum
sine secundo, sanè nullius præmij exta-
bat dignum, quia vt Hyronimus ait.
Cuncta naucihabere, & socrates fecit,
& alij philosophantes idipsum fecerunt:
sed emulatores Christi esse, hoc perfe-
ctorum est, in quo plenitudo christia-
næ philosophiæ consistit. Et secun-
dum sine primo haud subsistere poterat.
Nam apostolorum erat, qui ad vitam an-
helebant perfectissimam, & mundana-
rum

rum cōtemptores esse rerum, & omnino ea quæ terrena sapiunt flocipēdere, suū-
quē vexilliferū Iesum in omnibus sequi,
atque imitari. Et ideo vt Christus & illis
& nobis hoc insinuaret, consultissime
silentio primo omisso, secundum repe-
tiuit dicens. Vos qui sequuti estis me.
Quid est vos que sequuti estis me? Vos
quos meorum sectatores vestigiorū opor-
tet esse tanquā à me selectos ad charisma-
ta meliora emulanda, decuit vt mūdo in
exēplum essetis: quod incūctis me seque-
remini: exēplū enim dedi vobis, vt sicut
ego feci et vos faciatis. Io. 13. Quid fecisti?
Pauperē vitā egi, vulpes quidē foueas ha-
bent & volucres cæli nidos, filius ho-
minis autem non habet vbi caput suum
reclinat, Matth. 8. Luc. 9. cœlibem vi-
xi, vt omnis decursus vitæ meæ testa-
tur, obediens voluntati patris mei vs-
que ad mortem fui. Hoc quidem Chri-
stus fecit, & vos quid eius discipuli fe-
cistis? Sequuti sumus te, In quo? dimis-
simus omnia quæ habebamus & pote-
ramus habere, retia, naues & huius-

E 2 mun-

Cælibatus ministrorum

mundi, & substantiam omnem possedam
et possidendam, patrē & matrem, filios &
filias & denique vxores, & te nudum nu-
di sectati sumus. Ecce quonam modo a-
postoli cuncta dimisserūt. Si retinuissent
quicquam, incaput suum mētiti fuissent,
& mendaciū minime Christus promissi-
set remuneraturus, & ita non tantum hu-
iusmodi hæreditaria iura dereliquerunt
sed & vxores, filios & filias, maximè si
Christi sectatoribus impedimento exta-
bant ad fidem sectandā christianam. Ser-
uator noster hoc enim dixerat. Matth. 10
cap. quum inquit. Non veni pacem mitte-
re in mundum sed gladium, veni enim se-
parare hominem aduersus patrem suum,
filiam aduersus matrem suam, & nurum
aduersus socrum suam, & inimici homi-
nis domestici eius. Et cum apostoli sui ma-
gistri sequacissimi essēt & obuijs (vt aiūt)
manibus suam amplecterentur doctrinā,
consequitur, cuncta hæc paruipendisse,
& iuxta suam verā & non confictam cō-
fessionem, nihil ip̄sis naui, retibus, patre,
matre, filijs, filiabus & vxoribus, & tandē
à fin-

à singulis exonerati Christum occyfsimi
 sequuti sunt, & sic coelibes ad sacerdotiũ
 venerunt. Et si obijcias, vt ex euangelio
 constat, q̃ cum sua Petrus mansit focru,
 & ex historijs cum Petronilla filia, & ita
 cum vxore sua, vt refert Eusebius Cæsa-
 riensis, ecclesiasticæ historiæ lib. 3. ca. 30.
 ad mortem vsque eiusdem vxoris mansit.
 Non imus inficias. Immo concedimus
 ita factum fuisse. Sed hoc quidẽ erat, quia
 omnes hi Christum sequebantur sicuti
 Petrus, & in nullo obstaculũ præstabāt
 ad magistri sequelam. Et ex vtriusquẽ,
 vti diximus consensu mulieris & viri coe-
 libem peragebant vitam. Hac solutione
 huiusmodi argutiũculæ diluentur. Et q̃
 omnia quæ præfati sumus apostoli profligassent,
 Christus aperte docet, qui Paulo
 inferius, post respõsum Petro datum, vo-
 lens allicere magis ad fidem conuersos &
 conuertendos, vt facerent ea quæ sui dis-
 cipuli fecerāt, inquit. Omnis qui relin-
 quit domum aut fratres aut sorores aut pa-
 trem aut matrem aut vxorem aut filium
 aut agros propter nomen meum (quasi

Cælibatus ministrorum
diceret. Sicut vos apostoli mei fecistis) cē-
tuplum accipiet. En ex Petri confessione
commilitumquē suorum & ex Christi
responſione quomodo discipuli, relictis
omnibus & vxoribus, continentes sequu-
tisunt redemptorem premia largientem.
Ex his prælibatis, diuus conuictus Augu-
stinus indubie fatetur, q̄ apostoli votum
paupertatis emisserunt, lib. 17. de ciuitate
dei, cap. 4. hæc pertractās verba, sed ecce
nos reliquimus omnia & sequuti sum-
muste, in hunc modum ait. Dixerant po-
tentes illi, ecce nos reliquimus omnia, &
sequuti sumus te, hoc votum potentissi-
mi vouerunt. Sed vnde illis? nisi ab illo,
de quo hic continuo dictum est, dans vo-
tum vouenti: alioqui ex illis essent potē-
tentibus, quorum infirmatus est arcus.
Dans, inquit, vouenti votum. Non enim
quicquam ratum voueret, nisi qui ab illo
acciperet, quod voueret. Hactenus Au-
gustinus. Et de dimissione vxorū beatus
Hyero. qui inter Nicenum cōciliū & siri-
cium Papā floruit, cōtra Iouinianum to-
mo. 2. pag. 34. allegans Petri confessionē,
& Chri-

& Christi responsum nuper declaratum, in huiusmodi tenorē inquit. Si gratis cedā Iouiniano apostolos uxores habuisse, hoc fuit ante suam vocationē, sed postquam assumpti ad apostolatū fuerunt, reliquit officium coniugale. Nam cū Petrus ex persona apostolorum dixit. Ecce nos reliquimus omnia & sequuti sumus te, respondit ei dominus. Amen dico vobis, q̄ nemo est qui dimiserit domum aut parentes, aut fratres aut uxorem aut filios propter regnum Dei, qui non recipiat multo plura in sæculo isto, & in alio futuro vitam æternam. Vnde ex Hieronymo sententia videre est, sentire, apostolos post suam vocationem, votum castitatis emisisse. Veluti Augustinus ex Petri interrogatione & Christi responso, dubio procul intulit. Non utcumque sed voto paupertatis discipulos dimisisse omnia. Ita vero beatus, eodem argumento coactus Hieronymo. videtur fateri, eosdē apostolos, nō modo absolute cōiugalē reliquisse thorū, verū voto id egisse. Nā quo ad thorū, multis in locis attestatur & in epis, cō-

Cælibatus ministrorum

solatoria ad Iulianū de beato Petro ait:
Qui in sæculo primus es, cur & non in
Christi familia primus sis? An qui vxorē
habes habuit & Petrus, & tamen cum re
te & nauicula eam dereliquit. Nobiscū
& cum Hyeronimo cōsentit Tho. vual
densis tomo primo, folio 228. cap. 22. &
frater dominicus Soto, profecto vir non
parui pendendæ doctrinæ libro. 8. de iusti
cia & iure. quæst. 6. art. 1. ad solutionem
primi argumēti, Quæ præfati sumus Hye
ronimus sentire, inquit. Conuincitur er
go, apostolos post suam conuersionem &
ordinationem, nunquam suas cognouisse
coniuges, & semper vitam egisse cœlibē.
An autem omnes essent coniugati, dubiū
apud aliquos est. Ambrosius super illud
Pauli, despōdi enim vos vni viro virginē
castam exhibere Christo, 2. ad Chor. 11.
cap. tenet omnes apostolos, præter Paulū
& Ioānē maritos fuisse, quod nō probat.
Pauli locum, volo vos manere sicut me
ipsum. Interpretans Æraſmus in annota
tionibus, tenet etiam Paulum vxorē ha
buisse, cuius hæc sunt verba. Vellem om
nes

nes qui habent vxores in totum abstinere ab illis, vel ex hoc loco cōijcere licet, Paulū fuisse coniugē, postquam de cōiugatis agens, sui facit mētionem. Hæc Erasmus. Et sanctus Ignatius epist. 5. Inter sanctos coniugatos viros, sanctum connumerat Paulum: quamuis aliqui dicant, falso ab hæreticis suppositum fuisse Pauli nomē, sed expressim id ex mente Clementis Papæ Eusebius Cæsariensis ecclesiasticæ historiæ, lib. 3. ca. 30. pag. 43. de Paulo affirmat. Et de diuo Ioanne aliqui (vt dicit Hyeron. de custodia virginitatis ad Eustochium) contendunt, coniugio fuisse copulatum, sed de Paulo & Ioanne non ambigo, quin virgines fuerint, se quutus omnium sanctorū atque doctorū doctrinā sententiāque approbatā: proclamāte necnon de beato Ioanne ecclesia. Virgo est electus à Deo & virgo in æuum permansit. Et de glorioso aperte colligitur Paulo, ex epist. 1. ad Carin. cap. 7. De reliquis autem apostolis, præter Petrum, dico cum Hyeroni. loco aduersum Iovinianum citato, qui ibidē in hæc verba inquit. Quamquā

E s

excep

Cælibatus ministrorum
excepto Petro non sit manifeste relatum
de alijs apostolis, q̄ uxores habuerint, &
cum de vno scriptum sit, & de cæteris ta-
citum: intelligere debemus sine vxoribus
eos fuisse. Et in epist. 74. ad Pamachium
in fine concludit dicens. Apostoli, vel vir-
gines vel continentes. Et sixtus pontifex
maximus lib. 2. de castitate, post illa ver-
ba, actorū apost. Cæpit Iesus facere &c.
ait. Omnes eius discipuli aut continentes
esse iuueniuntur, aut virgines. Et primo
libro. cap. 7. idem dixerat. Omnes disci-
puli domini, aut continentes fuerunt aut
virgines. Conclufum ex his est. Quod
Christi apostoli, Si qui post suam voca-
tionem uxores habebant, tanquam non
habentes permanferunt: & qui virgines:
castitatem inuiolabiliter seruarunt: & vo-
to continentia deuincti, in sacerdotio cœ-
libem semper peregerūt vitam quod erat
nostrum institutum reddere firmum, cæ-
teriquè coassumpti presbyteri, suum imi-
tantes exemplar, simile opere complue-
runt. Clarissimum identidem hoc est, ex
can. 25. apostolorum, secundum alteram
trāsla

translationē, in quo eiusmodi verbis sanc-
 citum extat. Ex his qui ad clerum cœli-
 bes venerunt, iubemus vt lectoris tantū
 & cantores (si vellint) nuptias contrahāt.
 Ecce q̄ tempore apostolorum, & familiæ
 principio christianæ, dumtaxat qui in mi-
 noribus si innupti ad clerum veniebant,
 ad matrimonia addmittebātur contrahē-
 da, reliqui vero cœlibes perpetuo mane-
 bant. Canon enim hic, vt liquido patet,
 tam ad occidentales orientalesquē, nulla
 exceptione facta, protendebatur. Cura e-
 quidē ecclesiæ vniuersalis, in collegio apo-
 stolico, Petro existente capite, residebat.
 Quocirca neque vlla rimula manet Græ-
 cis, vt causentur ab hoc præcepto liberos
 fuisse, cum fuerit vniuersale, & à modera-
 toribus reipublicæ totius christianæ san-
 citus. Liquet ergo, q̄ à primis militantis
 ecclesiæ incunabulis, cœlibatū in mini-
 stris altaris innolet. Ex hoc canone po-
 test inferri, quod paulo ante fulciebamus
 apostolos scilicet cælibatum seruasse, po-
 stquā ordinati fuerūt. Quod hac vrgētissi-
 ma ratiōtinatione firmissimū ostēdemus.

De

Cælibatus ministrorum

De apostolis sanè certo certius credendū est, q̄ omne illud quod alios docebant, opere demonstrabant, suis in hærendo magistri vestigijs, qui vt refert actor. 1. Prius cœpit facere & post docere. Et ex peripatetici Arist. doctrina dicētis magis mouere facta quam dicta, idque vel maximè fit quum dicta & facta, vnà conueniunt & in vna sede morātur. Apostoli vt ex suis sanctionibus aduertitur, venientibus ad clerū innuptis iubebant, tantū modo eos maritos esse, qui in minoribus extebant gradibus, reliquis autē, qui ad sacros ascēderant, vel ad quos non habebant ascendere optabāt, interdicebatur coniuges fieri, ita vt cælibes viuerent. Consequens igitur est, q̄ & id ipsum ipsi obseruabant. Inquit enim sapiens quidam. Patere legem quam tuleris. Et cap. Quū omnes, de constitutionibus. Quod quisque iuris in alterū statuit, ipse debet vti eo, alioqui in seruatoris sententiā incidissēt dicētis Matth. 23. Alligant onera graua & importabilia humeris hominum, digito autem suo nollunt ea mouere. Absit hoc à viris tam
præ

præclarissimis, qui omni cūsolertia, studiofam vitam exemplaremquē, vt ad eādem viuendi normam suo hortarentur alios archetypo, sequuti sunt. Et quia cū hæreticis, qui grandi insectantur odio coelibatum, nobis bellum est. Causantur enim sacerdotes orientales semper duxisse vxores: auctores producam illustres græcos: à principio christianæ congregationis suos sacerdotes asseuerantes continentes vixisse. Est imprimis Epiphanius, qui si inter Nicenum concilium & siricium papā floruerit cum beato Hyeronimo, tamen eo anterior fuit, & constantiæ cipri præsul extitit, tom. 1. lib. 2. hæresi. 59. in hūc modū ait. Reuera non suscipit sancta dei prædicatio post Christi aduentum, eos qui à nuptijs mortua vxore ipsorum, secundis nuptijs coniuncti sunt. Et hoc certe sancta Dei ecclesia cū synceritate obseruat. Sed ad huc viuētem & liberos gignentem vnius vxoris virū non suscipit, sed eum qui ab vna continuit, aut in viduitate vixit: diaconem & subdiaconem & præbyterum & episcopum, maxime
vbi

Cælibatus ministrorum

vbi sunt synceri canones ecclesiastici. At
dices mihi. Omnino in quibusdam locis
adhuc liberos gignere præbyteros, diaco-
nos & hypodiaconos. At hoc non est iux-
ta canonem, sed iuxta hominum mentē,
quæ per tempus elanguit: Hucusque Epi-
phanus. Aduerte quod ait. Sed adhuc
viuentem & liberos gignentem. Vt intel-
ligas in orientali, iuxta canonem aposto-
licum ecclesia, cœlibes vixisse sacerdotes
Et lib. 1. hæresi. 2. Catharorum, ait. Si sa-
cerdotibus semper orandum: semper illis
cauendum est matrimonium. Socrates
quoque græcus, lib. 5. cap. 22. ecclesiasti-
cæ historiæ inquit. Si quis in thesalia cle-
ricus factus, cum vxore quam ante cle-
ricatum legitime duxit, dormierit, abdi-
catur: quum omnes qui preclari sunt,
præcipuæ vero in thesalia, Macedonia,
& Helleade, in oriente abstineant. Et
Eusebius Cæsariensis, qui Niceno inter-
fuit concilio lib. 1. euangelicarū demonstra-
tionum de veteris & noui testamēti con-
iugijs, ait. Secundum leges noui testa-
menti, non omnino prohibitum est, da-

re

re operam liberis, verum qui sunt sacri ordinis, & monachi, abstinere debent se à concubitu vxorum. Et Cirillus qui tempore Constantini floruit magni. in. 7. cathechesi, ait. Si is qui recte sacerdotio fungitur ac sacra administratione, abstinet à muliere, quomodo Iesus ex viro & muliere nasci debebat? Gregorius etiam Nicenus qui etiam inter concilium Nicenum & Siritium nominatus fuit, in libro de virginitate capitul. vltimo, inquit, de sacerdotibus verba faciens. Quomodo offeres Deo, tametsi adhuc vinctus sis, qui non audis legem, quæ prohibet, non castum consecrari? Ecce tempore legem vigere suo, non castum minime consecrari. Pariter Maximus sanctus, qui etiam prædicto nunc tempore nomen habuit, in responsis ad Thalasij quæstiones concludit. Quòd sacerdotibus interdictum sit, quantum ad consuetudinem corporum miscendorum, habere vxores: nempe quia sacerdotium est secundū ordinē Melchisedech, qui nūquā legitur habuisse vxorē.

Dio

Cælibatus ministrorum

Dionisius Areopagita a Diuo Paulo conuersus eiusque in Christi lege discipulus Quum de ministerio pontificalium consecrationum tractaret, inquit. Signū crucis quo episcopi, sacerdotes, diaconi, hypodiaconi signātur, designat, debere eos omnes prorsus pariter carnales appetitus continere, nec operari illos. Origenes qui inter apostolos & concilium Nicenum clarauit, super. 3. cap. Iohelis ait. Certum est impediri indefinens sacrificium his qui necessitatibus cōiugalibus inserviūt vnde mihi videtur, q̄ illius solus est offerre indefinens sacrificium, qui indefinenter & perpetuæ se deuouerit castitati. Et quia piget in huius testimonium iam tot adducere testes, vnum tandem omni maiorem exceptione producam: sanctum. s. Ioannem Chrysostomū, cognomento aurios, qui homilia. 2. de paciēcia Iob, tomo. 1. folio. 135. exponens illud Pauli ad Titum. 1. cap. videlicet constitue episcopos sicut constitui tibi: inquit. Non ea ratione q̄ nūc in ecclesia obseruetur, oportet enim omni prorsus castitate sacerdotem

tem

tem ornatum esse, sed q̄ id quandoq; ad eos qui in fornicatione erant, magnum fuit. Haëtenus Chrysostomus. Ecce quid dicat hic, Constantinopolitanus archiepiscopus græcus pro sacerdotum coelibatu, S. q̄ nō obseruatur in ecclesia vniuersali, episcopum vnius vxoris virum recipi, neque sacerdotem nisi omni ornatum castitate. Nil clarius dici potest. Ex nostratibus ad eam fulciēdam assertionem, non minori fulgentibus nomine quam præcitatis, afferamus. Ambrosius in cōmentarijs epist. ad Thimo. de diaconis, inquit. Tunc enim poterunt fieri digni sacerdotio, & fidutiam habere apud dominum, vt sciant impretari, quod postulant si de cætero ab vsu foeminæ se cohibuerint. Arator, qui vt scribit abbas Trite-mius Iustini ætate, sub Vigilio Papa, sub diaconus ecclesiæ Romanæ vixit, causam exponēs coelibatus ministrorum altaris, inquit. Vna est præstātia & excellentia nostri sacerdotij, cuius vetus erat illius vmbra vt sacerdos liber & solutus semper à cura & officio generandi secundum

F car-

Cælibatus ministrorum

carne, totus esset etiã intētus, & presto ad
feminandũ verbum Dei, & generandum
filios secundum spiritum. Perpẽde quod
ait. Sacerdotes liberos & solutos sem-
per à cura & officio generandi &c.

Quousque. S. Hyeronimus filuit, præter
missis Beda, Haymone, & quã plurimis
alijs, de quibus infra, quum de Pauli (v-
nius oportet episcopum vxoris esse virũ)
differemus decreto dicemus: nunc quia
& progræcis & nostris facit, iustum est vt
loquatur. Disseminarat hæreticus vigilã-
tius clericorum esse neminem initiandũ,
nisi prius duxisset vxorem, odio cœliba-
tum prosequens. Exclamat dolētis voce,
aduersus hunc errorem beatus Hyero. 2.
tomo. pag. 121. aduersus eundem vigilan-
tium in hæc verba. Proh nefas? Quid fa-
cient orientis ecclesiæ? Quid Ægypti? aut
sedis apostolicæ? Quæ aut virgines cleri-
cos accipiunt, aut continentes, aut si vxo-
res habuerint mariti esse desinunt. Vide
quid de orientalium & Ægyptiorum cœ-
libatu, dicat Hyeronimus. Qui licet ex
eis oriendus non sit, vitam per plures an-
nos

nos inter Ægypti monachos peregit, finitimusquē græcis fuit, & omnium eorum mores nouit. Et ad propositum non incōcine Leo pontifex supremus, in epistola ad Anastasium græcū Thesalonix episcopū inquit. Quū extra clericorū ordines cōstitutis, nuptiarū societati & procreationi filiorū studere sit liberum, ad exhibendam tamen perfectæ continentix puritatem, ne subdiaconibus quidē carnale conubium conceditur: vt qui habent, tanquam non habentes sint, & qui nō habēt mancant singulares. Quod si in hoc ordine, qui à capite quartus est, dignū est custodiri, quanto magis in. 2. 3. ac primo seruandum est. Ne autem leuitico ministerio aut præsbyterali honore aut episcopali excellentia, quisqam idoneus existimetur, qui se à voluptate vxoria, nec dum frenasse detegitur. Hactenus Leo Papa, Manet ergo corroborata nostra assertio, scilicet quòd in tota ecclesia vniuersali à suis primis incunabilis, cælibatus sacerdotū incepit. Prius tñ quā argumētis hāc

Cælibatus ministrorum
adoriamur assertionem, tertiam statuere
decreui, ex qua aliquorum pendet solu-
tio. Sit igitur in hunc modum. 3. assertio.

Tertia assertio ad tertium
dubium.

L I C E T in ecclesia ab ineunte sacer-
dotum statu, in eo vita cœlebs florue-
rit, temporis tamen successu, in orien-
tali delituit, cuius sacrifici licite poterūt
matrimonio iā contracto uti. Prima pars
iam ex præcedenti asserto manet firma:
Secunda manifesta fit, ex cap. cum Olim
de clericis coniugatis, ubi sic habetur. Ec-
clesia orientalis votum continentiae non
admissit, quoniam orientales in minori-
bus contrahunt, & in superioribus utun-
tur matrimonio iam contracto. Et cap. de
syracufane, dist. 28. in fine: orientalis eccle-
sia nō suscipit generale votū castitatis. Et
dis. 31. c. aliter Stephanus Papa ita inquit.
Aliter orientalium traditio habet eccle-
siarum, aliter huius sanctæ Romanæ ec-
clesiæ. Nam earū sacerdotes diaconi aut
sub-

subdiaconi in matrimonio copulantur.

Glossa. Id est copulato vtuntur. Colligitur ex his, orientales altaris ministros, ab integra coelibatus custodia deflexisse.

Perinde sequitur tertiæ partis veritas, scilicet licite eos ante suam ordinationē contrahere matrimonia, & eis vti. Quod clara monstratur ratione. Matrimonium & sacerdotalis status natura rei inter se haud pugnant. Sicuti frigiditas & caliditas, & ita in vnam personam sicut in Petro & alijs coire possunt. Si aliqua extat oppugnation, hæc prouenire oportet, ex legis prohibitione diuinæ vel humanæ, diuina nulla est, vt inferius ostēdemus, humana minime gētium, quum multis à retro annis votum continentiae non admittant (vt iā visum est) consequitur ergo eos licite matrimonia cōtrahere & eis vti. Adde q̄ lex humana quantumuis iusta & sancta, per cōtrariam consuetudinē scitam & à superioribus tolleratam, vim àmittit obligandi: iuri namque cōsuetudo præiudicat vt elegāter. ca. frustra dist. 8. aduertit glossa Et coiter tenent doctores cap. ultimo. de

Cælibatus ministrorum
cōsuetudine. Cum rationabilis & præf-
cripta sit, rationabilis, quia nec iuri diui-
no nec naturali aduersatur, p̄scripta, per
quadraginta annos seruata, vel per imme-
morabile tempus, vt glossa adnotauit eo-
dē ultimo. c. de consuetudine: quā cōmu-
ni sequūtur doctores suffragio. Nam tūc
videre est qui legē sanxit consentire quū
ei sit compertum illam populum viola-
re & transgressores condignis nō animad-
uertantur pænis. Dissuetudine quoque
vt dominus Metina ait. C. de Restitutio-
ne. fol. 4. leges abrogātur humanæ, quia
tunc principis vel populi tacitus interue-
nit consensus. Multo sane fortiore ratio-
ne sanctionem abrogabit mos contrarius
præscriptus. Clarum enim tunc est con-
sentire supremum reipublicæ moderato-
rem scientem & minime reclamantem.
Nec non continētiae clericorum derogat,
vt ex canone sextæ Carthaginēsis synodi
apparet. Et à Gratiano, 84. dist. c. cū quo-
rumdā recitat. Nā post quā ibi sancitur,
qui debeant ab vxoribus abstinere, cōclu-
dit dicēs. Cæteros aut clericos ad hoc nō
cogi,

cogi, sed secundum vniuscuiusque ecclesie consuetudinē obseruari debere. Hæc ibi. Habes enim ex eo canone, quantum præualeat mos circa etiam clericorū cōtinentiā: vt perpendas legibus humanis cōsuetudinē præiudiciū parere. Quum aut romana cortissima facta sit ecclesia, q̄oriē tales connubia contrahant sacerdotes, & dissimulet, & illis minime contraueniat, perspicuū igit̃ est licite orientales sua vti consuetudine atq; gaudere. His tribus, si apertis inspexeris oculis assertionibus, omnem caliginē huius tertij dubij exploram inuenies. Sed vt præstātius hæc quæ induabus assertionibus à nobis asserta sūt appareāt nitidiora, breui hæreticorū cōpēdio adducā argumēta, q̄ vel maxime inuisum coelibatū habēt, siue is princeps fuerit Iouinianus, siue. Vigilātius, aut Nicolaytæ siue niceta quidā, q̄ apud Græcos plures seminauit errores, aut lutherus, quia dehæresi cū constet & eiusdē fautoribus, quis nā fuerit prior, ad rē nihil agit. Vnū tamen mihi compertissimum est, q̄ qui presius negotiū facessunt lutherani sunt.

Cælibatus ministrorum

Primum argumentum hæreticorum.

OPPONIT sic Calvinus lib. de institutione christiana, capitul. 3. §. 71. Imprimordio oriētis ecclesiæ sub apostolis & aliquot postea sæculis extitisse, vt coniuges essent episcopi, hac sine difficultate libertate vfos esse apostolos, & alios primariæ auctoritatis pastores, q̄ ecclesiæ in eorum locum successerunt: Illius antiquitatis ecclesiæ pluris meriti exemplum deberent esse, quam illicitū & indecorum nobis putamus, quod tunc cum laude receptum vsitatumquē fuit. Hoc Caluini argumentum.

Responsio.

SI Calvinus & alij suæfarinæ dicere volunt, q̄ initio ecclesiæ & postea apostolos & reliquos post suam transisse initiationem ad cōiugia, falsissimū est, quia hoc non eis consuetum erat, vt in priore monstrauius assertionē, neque græcis
fas

fas vnquam fuit, vt pariter ibidem ostensum reliquimus, sed si dicere malunt, q̄ ad sacerdotium admittebantur iam mariti, hoc enim ingenue fatemur: nam propter paucitatē ministrorum, illud erat permissum atque cōcessum. Ex canone quidem. 39. apostolorum, hoc constat, in quo ita habetur. Manifestæ sunt res episcopi (si modo priuatas habet) manifeste sunt dominicæ, vt priuatas res, cum moritur episcopus quibus vult, & quomodo vult, relinquendi facultatem habeat, neque occasione ecclesiasticarum intercidat res episcopi, qui nonnumquam vxores aut liberos aut cognatos aut seruos habet. Ex quibus verbis & ex modo quo eis facultas testandi datur, intelligimus ad episcopatum & sacerdotium maritos receptos. Quod identidē ex Paul. 1. ad Thim. cap. 3. & ad Tit. 1. notissimum euadit, vt in sequenti dicemus obiectione.

Secundum argumentum
hæreticorum.

F s Est

Cælibatus ministrorum

EST & secūdū hæreticorū argumētū. Paulus inquit. 1. epist. ad Thim. 3. c. ꝑ episcopis. ait. Oportet episcopū vnius vxoris esse virū, filios habentē subditos cum omni castitate. Et Paulo inferius de diaconibus inquit. Diacones sint vnius vxoris viri, qui filiis suis bene præfint & domibus suis. Et de presbyteris ad Titum cap. 1. Huius rei gratia reliqui te Cretæ, vt constituas presbyteros, sicut tibi disposui. Si quis sine crimine est, vnius vxoris vir. Ex quibus colligūt, ex apostolica traditione, omnes altaris ministros, vnā saltem vxorem habere teneri, quā vita functa, alteram maritare & ita de reliquis successiue posse. Hæc est eorum obiectio. Sed vt Paulinum scrutemur sensum, opere pretiū erit aduertere, duplex digamiæ genus esse, cæteris de quibus canonistæ super decreta lōgè latèque disserunt omisissis. Alterum est connubium cum duabus contrahere viuentibus, alterum vna obeunte diē: alteri matrimonio copulari. Prior qui digamiam adinuenit, duas sibi viucutes copulando vxores la-
mech

mech fuit. Gen. 4. Viuente namque Ada priore eius vxore Sellam maritauit. Ob hanc causam dictus est primus digamiæ iuuentor. Vnde glossa interlinealis ait. Primus contra naturam & morem adulterium committens. Et Hyeroni. inquit. Debigamia nascitur Iabel. Et Petrus Cōmestor in scholastica sua historia dicit. c. 28. Lamech qui Septimus ad Adam & pessimus, primus qui bigamiam introduxit, & sic adulterium contra legem naturæ & Dei decretum commisit. Ex his euidenter colligitur, digamum eum dici, qui duas viuentes maritauit coniuges. Ecce prius digamiæ genus, Secundum (id est vere genus) quādo diuersis successiue tēporibus, quis duas habuit vxores. Glossa de bigamis. cap. 2. & cap. debitum. His duobus prænotatis digamiæ generibus, videamus quod sibi Paulus quū inquit. Oportet episcopum &c. vellit. Omniū calculis approbata est sententia, q̄ diuus Paulus ecclesiam hoc in loco docere intēdit, nullū digamū ad sacros ordines suscipiendū esse, vnde quī duas viuētes simul, ha

Cælibatus ministrorum
habuit, vel illo in tempore habebat reijci-
tur & reijciendus erat. Nam cum com-
munissimum eorum placitum asserentiũ
libellũ in lege veteri repudij permissum
fuisse, & non concessum sit, certissimum
est possibile fore, eorum qui suas repudia-
runt iugales aliquos ad sacerdotium ascẽ-
dere voluisse. Hos primum excludit Pau-
lus, quum, vt constat, duas vxores habe-
rent viuas vel aliquando habuissent. Ita
Theophilatus super eadem verba Pauli,
inquit. Porro non vt legem fanciat, hoc
dixit, q̃ oporteat episcopũ vxoratũ esse
qui enim istuc statueret, cum alias dicat,
volo vos omnes esse sicut meipsum? Ve-
rum quia tunc tempus postulabat, at sicõ-
tingat, inquit: sit vnus vxoris vir, id ve-
ro iudæorũ causa dicebat. Illis enim per-
mittebatur polygamia, id est cum multis
comnubia iungere. Hæc Theophilatus.
Ex quibus duo adnotare oportet, q̃ his
non sanxit legem verbis Paulus, q̃ mari-
ti sint, qui ad aras veniunt sacras. Secun-
dum, q̃ illud dicit ad excludendum eos
qui duas habebant vel habuerant viuas
Vxo-

vxores, qui vere bigami fuerant, quoniā hæc erat polygamia hebræis permiffa. Et etiam fi iuxta aliorum ſententiam, eis polygamia conceſſa fuiſſet, erant digami hebræi. qui vtentes tali conceſſa licētia, plures maritabant foeminas, & ita ab ordinibus exploſi ſacris. Erat enim hoc ad euitādum vxoricidium, iudæis ſpeciale, vna ſiue ex conceſſa vel permiffa licencia repudiata, alteri viuæ copulari. Nam ſucceſſiue mortua coniuge, illis & noſtris Chriſti fidelibus licitum eſt ad ſecundas tertias, & quartas tranſire nuptias. Quare cū ait Theophilatus q̄ iudæis permittebatur polygamia, hoc propter libellum repudiij dicit, quo dato cōſequens erat, illos plura contrahere cōnubia, & ex cōſequēti plures vxores habere viuas & cū non eſſent vnus vxoris viri, digami extabant, & ita altaris muneri ſacri inhabiles. Nam de polygamia patribus conceſſa: quam nec non David & Salomon vſurparunt, concubinas minus principales, & vxores principaliores vocando, non verba facit interpres, cum iam inter circunciſos

Cælibatus ministrorū

fos ab usu recessisset. Ex quo videre est. Albertum Pighium fuisse falsum, qui. 15 controuersia, istud Pauli pertractans dictum, post multa hinc inde allata. Concludit in hunc modum. Vt cumque vero hæc se habeant, certe Paulum digamum fuisse, qui duas non simul sed successiue habuisset aut haberet, vniuersa ab initio intellexit ecclesia & orthodoxi tractatores omnes in vniuersum. Hæc ille. Monstrauimus enim primum digamiæ genus ipsum extare, quādo quis duas habuisset vel haberet viuas vxores: quod à Paulo à sacris exploditur gradibus. Secundum genus ex glossæ definitione erat. Quū duas aliquis successiue vxores habuit, vel cum quis duas contraxit nuptias. Hunc digamum inquit Albertus & alij, excludit Paulus. Fateor secundum ecclesiæ morē, istum ab ordinibus reijciendum esse sacris, sed hoc non modo Paulus intendit, quia ex hoc consequens esset, nullum ad episcopatum, præbyteratum, diaconatū aut subdiaconatum, secundum Paulinū decretum recipi posse, nisi illum qui vxo

re

re orbus est : quoniam si ille reijcitur qui
 duas successiue habuit vxores, igitur cū
 accipi videre est qui vnā habuit, & ita vi-
 duus, quod tamen consuetudini nascenti
 ecclesiæ aduersatur. Recipiebantur enim
 tunc & cœlibes, & qui vnā tantū ha-
 bebant vxorē, vt ex canonibus præalle-
 gatis apostolicis patet. Et Hyer. aduersus
 Iouinianum lib. 1. tomo. 2. fol. 40. ait. Eli-
 guntur mariti in sacerdotium, non nego,
 quia nō sunt tanti virgines, quāti necessa-
 rij sunt sacerdotes. Ex quo intelligimus
 alienū à Pauli intētionē esse, q̄cū dicit o-
 portet episcopū vnius vxoris esse virum,
 præsbyterū, & diaconū, vellit cū digamū
 dūtaxat, q̄ duas vxores successiue habuit
 eiicere, vt aliq̄, vt dixi interpretant̃. Vult
 ergo Paulus cū dicit, oportet episcopum,
 præsbyterū &c. explodere à sacris suscipiē-
 dis ordinibus digamū, qui ante eā quā ha-
 bebat actu, aliā habuerat, bene tñ cēset il-
 lū recipiēdū, qui vnā tantū actu habebat.
 Itaq; in sensuis dicetur digamus Pauli
 no, qui ante eā quam actu habebat, alte-
 rā sibi copulauerat, siue mortua vel viua
 exta-

Cælibatus ministrorum

extaret. Hoc namque pacto intelligendus Hieronimus est, qui ubi nunc supra, super eodem verbo, oportet episcopum &c. dixerat. Non dicit enim, eligatur episcopus qui vnam ducat vxorem, & filios faciat, sed qui vnam habuerit vxorem, idest ante ipsam quam actu habet, alteram nō habuerit. Quare in ea sistendo interpretatione, sicuti standum est, admittendus ad sacros ordines vnus vxoris vir erat. Id est qui vnam dumtaxat actu habebat, & antequam nulla præcesit: licet de iure & vere repellatur, qui duas etiā successiue habuit, quamuis viduus iam sit. His præhabitis colligitur obiectioni hæreticorū responsio. Inficiamur enim Paulum, illis in locis, legē statuisse, q̃ episcopi, præbyteri & diaconi necessario mariti essent, sed dumtaxat ab illis functionibus sacris digamos explodit, in sensu quem iam interpretati sumus, vt ex Hier. Theopilato patet. Et hoc idem adnotarūt alij præter Theophilatum & Chrysostomū viri præstantissimi græci. Æcumenus super eadē verba ad Titū. s. diaconus sit vnus

VXO

vxoris vir, inquit. Hoc est, solam vnam
 nouerit, quæ legitima fuerit. Et Chri-
 mus, vt interim virum in exponendis sa-
 cris scripturis præclarissimum nō præter
 mittam, qui hom. 1. super epistola ad
 Thim. 1. Oportet &c. ait. Nam hoc velut
 fanciens dixit, quasi non liceret episcopū
 absque vxore fieri, sed vt huius rei modū
 constituens. Et Clemens Alexandrinus
 interpretatur: sed deinde vnus vxoris vi-
 rum. Nō quòd liceat vti ea, immo potius
 si monagus fuerit, sit nō leue præiudiciū
 eius continētiae. Et magnus Basilius, qui
 inter concilium Nicænum & Siriciū Pa-
 pam clarus extitit huiusmodi verbis ait.
 Oportet vt sit præbyter in expertus mu-
 liebris concubitus, aut vnus vxoris vir,
 quod perinde est ac si dixisset. Oportet vt
 præbyter aut sit virgo, aut si non sit, vnā
 tātum vxorem cognouerit. Eusebius, qui
 concilio interfuit Nicæno Cæsariensis,
 libro demōstrationū euangelicarū, primo
 cap. 9. Oportet enim, dicit, sermo diuinus
 episcopū vnus vxoris virū esse, verumta-
 men eos qui sacrati sunt, atque in Dei mi-
 niste-

G

niste-

Cælibatus ministrorum

nisterio cultuque occupati, continere se ipsos deinceps à commercio vxoris decet. Ecce quam longe ab hæreticis viri isti sanctissimi, Pauli loca. s. vnius vxoris &c. interpretantur. Et vt tandē ora eorum claudamus, audi canonem apostolorum. 17. qui in huiusmodi verbis inquit. Siquis post baptisma secundis nuptijs fuerit copulatus, aut concubinam habuerit, non potest esse episcopus, nec præsbyter aut diaconus aut prorsus ex numero eorū q̄ ministerio sacro deseruiunt, hæc canon, tātum abest vt legem nubendi episcopis & præsbyteris & diaconibus imponere voluerit. Ad secundum quod subinferūt, ex eodem apostoli dicto sequi, Vna cōiuge è vita descedente, alteri nubere posse. Dicimus falsissimum esse. Quum enim non permittat bigamum ad sacros recipi ordines, quomodo bigamiam aut polygamiam admittet? Fulcitum sanè in prima huius dubij assertionem reliquimus, nec orientalibus, neq; occidentalibus licitum vnquā fuisse post suā initiationem ad secundas nuptias cōuolare. Bigamia enim
non

Altaris sacrorū tractatus. 50

non solū christianis inuisa fuit sed etiam Ethnicis, nā flamē apud Romanos haud permittebatur ad sacerdotium ascēdere, nisi vnius vxoris maritus. Flaminica quoque non assummebatur nisi vnius mariti vxor. Ad tauri Ægyptij sacra peragenda, monogamum solum accipi erat iussum. Ægyptij enim apim bouem, numinis loco colebant, ad cuius sacra, dumtaxat vnius vxoris viri admittebant. De quo per multa hærodotus in thalia. Per Deū immortalē te cādide lector deprecor, vt perpēdas, horū erga suos Deos gētiliū obseruationē q̄ sacerdotissas & sacrificos semel nūptos ad sacrificia & libamina eis offerēda præcisse admittebant, cæteros vero tāquā tali munere indignos p̄petuo expellerūt. Hi aut hæretici, cū quibus cōgredi, verecūdū p̄fecto mihi est, ita depuduerūt, vt p̄quā venerādū atq; diuinissimū eucharistiæ sacramentū nō vereant manibus pollutorū cōsortio foëminarū sacerdotū asseuerare cōtrectādū esse: etiā si septies atq; millies digami sint, peiores multo plus gētilibus, q̄ semel tm̄ maritis ad sacra aditū præstabāt

G 2 Huic

Cælibatus ministrorum
Huic secundo igitur argumēto ex prædi-
ctis fecimus satis. Tertio obijciunt.

Tertium argumentum
hæreticorum.

OMNIS Christi actio nostra est in-
structio, sed Christus ab initio suæ
christianæ religionis, ad sacras coniu-
ges elegit aras, vt Petrum & Andream &
Philippum, vt Eusebij de Philipo eccle-
siastica testatur historia lib. 3. ca. 30. pag.
43. Et Ioannem è thalamo vocauit nup-
tiali. Igitur ab exordio ecclesiæ mariti ex-
titerunt sacerdotes.

Responsio.

Respondemus verum assumptum esse
& similiter quod in obiectione con-
clusum est, sed postquam in sacerdo-
tio constituti fuerunt, ex consensu vxor-
um, apostoli & quam plures alij, votum
emisserūt castitatis, & ita cœlibes permā-
serunt, vt supra corroboratū manet. Con-
cessi-

Altaris sacrorum tractatus. 51
cessimus enim illis gratis, illos de quibus
in argumento, vxoratos fuisse: quamuis
quid hac in parte tenendum sit, superius
cum de voto apostolorum agebamus, o-
stēsum dimissimus. Et ad id quod de Ioā
ne allatum est, liquet responsio, cum pro
nobis pugnet: quoniam virgo electus fuit
& virgo in perpetuum māsit, atq; à Deo
Christi actionem, in cœlibatu sacerdotū
& eius consilium sequimur.

Quartum argumentum
hæreticorum.

QUARTO opponunt. Omnia illis
infiguris contingebant, inquit Pau-
lus. 1. Cho. cap. 10. veluti cæremo-
niæ, sacrificia: altaria, sacerdotia & huius-
modi alia. Ea enim quæ in statu euange-
lico facienda erant, significabant. Lique-
t autem q̃ ea in lege pontifex maximus &
reliqui sacerdotes coniugijs iungebātur,
reliquum igitur videre est, q̃ figuratum
imitando figuram, sacrifici euāgelici suis
etiam vxoribus copulari debeant.

G 3 Respō

Cælibatus ministrorum

Responsio.

CONCEDIMVS sanè Paulinū dictum, verum enim est q̄ ea quæ cōnumerata sunt & plura alia, quæ in christiana erant super ventura religione præsignabāt, sed nō in pari gradu, quia nostra longe extabāt excellentiora. Sacrificijs holocaustorum in altari, sanguine victimarum resperso oblatorum, Christus seruator noster sacerdos in æternū secundum ordinem Melchisedech in crucis ara, pro totius mundi peccatis immolatus successit. Iugi sacrificio, eucharistiæ sacramentū, in quo is qui saluum fecit populū à peccatis eorū suum: quū per lauacrū regenerationis & renouationis, vetere expoliato homine, in alterū trāsformauit virū sero & mane & ad finē vsque sæculi nobiscum erit, quoniā perpetue in missæ sacrificio offertur: & in pixide pro viuorū solatio & infirmorum salutis restauratione asseruatur, appositum est. Priscis illis sacrificijs sanguine hircorum, taurorū &

re-

Altaris sacrorum tractatus. 52

reliquorum animalium madefactis, nostri qui consciētia pura non in vmbra sed in veritate: non in signo sed vere & realiter, verum offerūt sacrificiū, sacerdotes fuisse etī sunt. Illi vero tempore vicis suæ à suis abstinebant iugalibus, hi euangelici, quia semper assunt altari, perēniter debent coelibatui deferuire. Castimonia & pudicitia secundum humanā fragilitatē possibi eos fulgere decet, atq; à Deo ex acta inter eos correspondentia existit, cantus melodia & suauitas & musicorum differentia, cæremoniæquē & cuncta quæ ad cultū & Dei laudem disposita sunt, omnibus quæ inueteri instrumento ordinata fuerūt, multo interuallo super excedūt: & ita oportuit q̄ sacerdotes legis huius euāgelicæ: illustriorem præse ferrent splēdorē in sequēdo Chri Iesu vestigia q̄ virgo in æuū permāsit. In hūc nāque modū multitudo sacerdotū innumebilis, ipsum emulātes, à primis suæ fundamētis ecclesiæ, in coelibivita eū sunt sequuti. Dicēte .n. Chro ad patrē emissuro spūm, cōsumatū est, trāslatū fuit sacerdotiū vetus & ex

Cælibatus ministrorum
consequenti lex ipsa translata mansit. E-
rant enim vmbrae, quæ super veniente
gratiæ lege & veritate abcesserunt.

Quintum argumentum.

QUINTVM argumētum desum-
mūt ex canone apostolorum .s. cuius
verba sunt ista. Episcopus aut
præbyter, diaconus, vxorem suam præ-
textu religionis non abiicito, & si abiicit
segregatur à communione, si perseueraue-
rit, deponitur. Ad idem capitulo si quis: si
quis docuerit sacerdotem sub obtentu re-
ligionis propriam vxorē contēnere ana-
thema sit. distinc. 28. Ex quibus patet sa-
cerdotes cœlibes non viuere: nec teneri,
quum suas debeant habere domi vxores
& eis vti.

Responsio.

QUANDO in his præcipitur san-
ctionibus q̄ sacerdos non abiiciat v-
xorem &c. Intelligēdū est quo ad
necessariorum prouisionem. Vt claret
can.

can. 31. Omnino ex Leone nono. Ait enim. Omnino confitemur non licere episcopo, præsbytero, diacono propriam uxorem, causa religionis abijcere à cura sua, sed vt ei victum & vestitū largiatur: sed nō cum illa carnaliter ex more iaceat, sicut & sanctos apostolos legimus egisse, & alia ad propositum. Ex his manet argumentum solutum.

Sextum argumentum hæreticorum.

SEXTVM instruunt argumētum hac in forma. Deus multis in locis præcepit primis parentibus & Noe & filiis suis, inquiens. Crescite & multiplicamini & replete terram, Gen. 1. 8. 9. cap. & eodem. 2. cap. Non est bonum hominū esse solum. Faciamus ei adiutorium simile sibi. Igitur crescere & multiplicari, etiam & nobis præceptum est, alioqui genus totum humanum periret. Et cum licite hoc non posset fieri absque connubijs, consequitur nobis præcepta cōiugia esse. Tūc

G 3 vltra.

Cælibatus ministrorum
ultra, Et Si bonum non est homini solū
existere, quare data est sibi foemina in cō
merciū atq; solatiū. Igitur fatius est sacer
dotibus cōiuges habere quā solos viuere.
Solutio.

PROFECTO argumentum totum
est puerile & nihili faciendum. Deus
enim tunc illud præcepit, vt genus au
geretur humanū, quamobrem non expe
diebat neq; bonū erat solitarium primū
viuere parētem, cū sic humana periret na
tura. Quod cū Deus ex alto prospiceret,
& Adamo dedit sociam, & vt procreatio
ni vacarent filiorum, adiunxit mandatū.
Postquā aut species adoleuit humana, &
non defint qui huic vacēt officio, Paulus
Christi discipulus inquit. De virginibus
præceptū dñi non habeo, consiliū aut do,
tanquā mīam consequutus à Deo vt sim
fidelis. 1. chor. 7. Et Chrs prius de hac viuē
di norma Math. 19. c. consiliū tradiderat.
Qui potest capere capiat. Huic nræ. f. Ci
prianus arridet solutioni, lib. quidē de ha
bitu virginum, inquit. Prima sententia,
crescere & multiplicari præcepit, secūda:
con-

cōtinentiā suafit , quum adhuc mundus rudis & inanis esset copia fœcūditatis generante propagamur, & crescimus ad humani generis augmentū, quū iā refertus est orbis & mundus impletus q̄ capere cōtinētiā possunt, more spadonū viuētes, castrantur ad regnū. Et August. de bono cōiugali tomo. 6, folio. 173. ait. Quid si oēs vellint ab omni cōcubitu abstinere, vnde subsisteret genus humanū? Respōdet. Vtinā oēs hoc vellent, dūtaxat in charitāte de corde puro & fide non ficta: quia multo citius Dei ciuitas cōpleretur, & acceleraret terminus sæculi. Hoc. n. hortat apostolus cū dicit. 1. Chor. 7. Vellē oēs esse sicut meipsum . Haftenus Augustinus. Et pro re tam clarissima in nostra confirmanda solutione alios citare piget.

Septimū hæreticorū argumentū.

SEPTIMO in hūc modū argumētant̄ ex cano. Niceno. 31. dist. & habet̄ à Casiodoro recitatū ex Sozomeno , libro 2. ca. 14. in historia tripartita , legimus sic infum-

Cælibatus ministrorum
in summa. In sexta synodo Nicena vole-
bant patres legem condere, quòd omnes
ministri altaris coelibes & cōtinētes viue-
rent, & contradixit Paphnucius, etiam si
expers vxoris esset, & cum suis vxoribus
cuncti permanferunt. Exquo arguunt sa-
cerdotibus licere & alijs altaris ministris,
maritos viuere, & denuo coniugibus iun-
gi.

Responsio.

ILLA sexta enim synodus inter græ-
cos coelebrata fuit, & patres sacrorum
petulātiā lasciuiamquē sacerdotum co-
hibere volebant, eis precipiendo vt dein-
ceps abstinerent. Paphnutius vero huic
se opposuit determinationi, inquiēs. Ho-
norabiles esse nuptias & castitatem esse,
cum propria vxore concubitum, & conci-
lio suasit ne talem sanciret legem: ne oc-
casio iugalibus daretur vel sacerdotibus
fornicandi. Quod à patribus collaudatū
est, & in hoc impositum fuit silentium.
Ecce veram textus summam & historiæ
lucem veram. Cuiusdam viri. s. fratris
Do-

Dominici à Soto lib. 8. de iusticia & iure penè effusi sunt pedes vt negaret historię veritatem, vt vim subterfugeret argumēti, sed quippe facillima est solutio. Cōcedimus historiam veram: sed nihil aduersum assertum nostrū, quia vt firmauimus in. 3. assertionē, cœlibatus præscriptum à multis iam retro annis apud græcos delituit, quia mariti viuūt, & de his loquitur canon. Et quòd relinquerentur orientales in suo more, quod & factum est, Persuasit Paphnucius. Tamen falsum est, q̃ mortua vxore denuo maritētur, vt supra probauimus. Vnde argumētum nihil cōtra assertionem nostram militat, quum iā concessum habeamus, græcorū sacerdotes coniuges viuere. Sed hoc est vt Epiphanius dixit, non secundum antiquos canones sed secundum hominum mentem, quoniam iam virtus cœlibatus elanguerat.

Octauum argumentum.

OCTAVAM obiectionem colligunt ex altero synodi constantinopolitani-

Cælibatus ministrorū

politanae sextae canone, dist. 31. cap. Quonia. Quo in loco præsbyteri, diaconi hypodiaconique cū suis permittunt permanere vxoribus, dū tamē tēpore oblationis ab illis abstineāt. Et cōcludit canō. Si q̄s igit̄ præsumpserit cōtra apostolicos canones, aliquos præsbyterorū & diaconorū priuare à contactu & cōiōne legalis vxoris suæ: deponat̄. Similiter & præsbyter & diaconus q̄ religionis causa, vxorē suā expellit, excōmunicet̄, si vero p̄seuerauerit deponat̄.

Solucio.

PL V R A equidē canon hic inuoluit, quæ falsitatis ipsum redarguūt. Dicit enim initio. Quòd Romana sanxit ecclesia, præsbyteros & diaconos confiteri, q̄ nō suis iā copulētur vxoribus, & è vestigio statuit, antiquū sequentes canonē apostolicæ diligentiae & q̄ valeāt nuptiae & q̄ non priuentur familiaritate earū, ad inuicē intēpore opportuno. Primū enim verū est, q̄ ecclesia Romana decreuit, vt patebit infra, quinto dubio. Sed secundū
fal-

falsum est. Nā contraria hac imparte nō
 stabiliuit ecclesia, nec tale decretū extat.
 Itē quod ait, esse cōtra apostolicos cano-
 nes ministros altaris à cōtactu foeminarū
 priuare suarū. Nugatoriū etiā est. Nā in-
 ter apostolicas sanctiones nullā talē repe-
 ries. Itē quod dicit à cōiunctione vxorū & fa-
 miliaritate nō debere priuari &c. Est cōtra
 canonē in synodo episcopis ducētis vigin-
 ti septē corā astantibus, in Trullo Cōstāti-
 nopolim, tēpore iustiniani imperatoris ce-
 lebrata, quādo etiā cētū & amplius cano-
 nes isti falsi, dicuntur editi, tēpore inquā im-
 peratoris non tamē eodē synodi tēpore, q̄
 sic habet. Vxor eius q̄ ad episcopālē dig-
 nitatē promotus est, simul vt is electus &
 cōsecratus fuerit, cōmuni sui viri cōsensu
 prius separata, monasterium ingrediatur,
 quod ab ædibus episcopi pcul absit. Hæc
 canon. Ex quo elicitur nō esse credēdū, q̄
 patres tātotius cōtrariū canonē edidissēt
 q̄re iuste reprobādus. Merito ergo à mul-
 tis viris refragať doctissimis & labe factare
 canonē hūc cōtēdūt. Imprimis Theophā-
 nes græcus auctor & fide dignus qui fuit.

Tara

Cælibatus ministrorum

Tarasij Constantini syncellus & scripsit annales rectissimos à Diocleciani ætate vsque ad Michaellem Leonis filium. Sexta enim Constantinopolitana synodus contra Monothelitas duodecimo anno imperij Constantini Eraclij nepos coacta fuit. Canones autem isti, post vigessimū septimū vt patet ex.3. eiusdē synodi canone. Igitur falso circumferuntur. Hunc sequutus est Anastasius & Vmbertus Leonis noni legatus Constantinopolim, in libro aduersus calūnias Michaelis pathriarchæ Constantinopolitani. Et Franciscus Torrensis lib.de.6.7.&.8. synodis Ex his apparet, nullius roboris esse hoc argumentum, & ita euacuatum manere, & tertiū dubiū vndique laterū absolutum. Deueniamus, oportunum iam erit ad dubium examinandum quartum.

Quartum dubium.

AN iure diuino cœlibatus sacerdotibus seu altaris ministris fuerit præceptus. Huic dubio vnica assertione
fa-

Altaris sacrorum tractatus. 57
satisfactum erit, cuius hic est modus.

Affertio.

SACERDOTES euangelici ad vitam peragendam cœlibem nunquam diuina sanctione obligati fuerunt. Quæ in hunc fulcitur modum. Nullibi in toto canone legimus euangelico, talẽ esse traditam sanctionem, igitur non est aliqua huiusmodi sanctio obligãs sacerdotes euãgelicos ad cœlibatus vitam. Forte aliqui huic ibũt inficias illationi. Quia argumẽtũ à negatiua non est apud theologos fir-
mum viros. Non sane sequitur. Non est incanonica scriptura. Ergo non est tenendum. Quæ quidem argumentatio, cunctis est familiaris hæreticis: attamẽ ab omnibus orthodoxis literis decoratis inficiatur. Dicit enim Ioannes euangelista. cap. 21. Multa signa fecit & alia Iesus, quæ nõ sunt scripta, quæ si per singula scriberentur, nec ipsum arbitror mundum capere posse eos, qui scribendi sunt libros. Verba sunt vltima euangelij Ioãnis. Et illud
H quod

Cælibatus ministrorum

quod in actis, à diuo Paulo apostolicis dicitur. cap. 20. Beatius est magis dare quàm accipere. Inquit enim esse Christi verbū, quod in nouo instrumento haud inuenitur. Ex quo colligimus q̄ non modo vel plurima operatus est Iesus, quæ si scribe rentur libris, capere nō valerent, sed & dixit, quæ profecto scriptis mandari nequissent. Fateor enim nō esse efficax argumētū: Sed quædā persuasio est apparens. Nā in re tanti momēti, quæ est totū deuincire ad caste viuendū sacrum statū, credibile sanè est, si volūtas esset Christi hæc, q̄ nota euangelistis extaret, & aliquis eorū literis mādasset. Cæremonias autē quæ magis in facto & vsu consistunt, non erat opus in euangelio scribere, quia fat erat, illas ab apostolis vsu didicisse. Sed incōtinētia perpetua initiatos pmanere, cui tantū natura renititur, Si voluntas præceptiua esset legum latoris, altaris ministros coelibē perducere vitā, sanè suafum videre est, q̄ ipsi in scriptis memoriæ prodirent suis. Sed euidentius firmat assertio. Si cælibatus sacerdotū iure diuino præceptus

ex

extaret nullo vnquam pacto, oriētalibus
 permitteret ecclesia, in vfu matrimoniali
 ministris perdurare: neq; sancta synodus
 admitteret Nicæna Paphnutij persuasio
 ni annuere, qui toti p̄suasit cōcilio, q̄ cū
 eti ad sacras electi aras, in oriētali ecclesia,
 in vfu suarū persisterēt coniugū, atq; in
 contrahēdi matrimonia more, perseuera-
 rent. Adde q̄ ex Christi factō, & Pauli in-
 stituto, & patrum cōsuetudine, mariti ad
 sacros recipiebant̄ characteres, sed nō con-
 stat, q̄ protinus ab vxorū separarent̄ cōta-
 ctu oēs. Cōprobat̄ hoc ex cōcilio Congrē-
 si decreto in ordine. 4. & habet̄ dist. 28. c.
 si quis discernit. Habet quidē in hūc mo-
 dū. Si q̄s existimat de præsbytero cōiuga-
 to, q̄ eo sacrificāte nō oporteat ipsius obla-
 tioni, vel sacrificio cōicare, anathema esto
 Et sup̄ hoc canone est Zonaræ paraphra-
 sis, inquit. n. Id est discernētē vel suffugiē-
 tē neq; volētē, præsbytero cōiugato sacrū
 munus obeūte cōicare, anathema canon
 supponit. Hæc Zonaras. Loculentissimū
 est, canō nō loqui de his, q̄ vxorati ad sa-
 crā venerūt functionē, & post separati ea

Cælibatus ministrorum

stā egerūt vitā quia ab istis extabat, à suo ministerio fugiendi, nulla causa. Sed de his verba facit, qui vnà cum suis iugalibus viuebāt, atque vtebantur. Nam quia eos reputabāt immundos atq; pollutos, ideo à suis fugiebant sacrificijs. Hoc cōdēnat canon. Elicitur ergo, iure diuino, ab altari minime vxoratos repelli, neque ab vxorio vsu: quādoquidē ad sacras aras eos cōcilium recipit, & illos suffugientes anathematis ferit sentētia. Cōcludamus q̄ ab initio adulescentis ecclesiæ & post per plura sæcula: quam plurima proclamare iura, cōiugatos ad sacrificia offerēda esse admissos, vt in volumine decretorū Gratiani reperies, à dist. 26. ad. 34. vsq; Et ex doctrina Pauli & facto seruatoris nostri cōstat, & quicquid in eis cœlibatus fulget, vel ex voto vel præcepto maiorū vel p̄missione vt partim demonstratū est, & statim ostēdemus, diminauit, Vnde cōsequitur assertionē nostrā verissimā esse, scilicet q̄ sacerdotes euāgelici ad vitā peragendā cœlibē, nunquā diuina sanctione obligati extiterūt. Hinc liquido claret

Al-

con.

Albertum Pihgium cōtrouersia. 15. de cælibatu sacerdotum differentem, necnon Thomam Vualdensē, de sacramentis, tom. 2. ca. 129. & doctissimos quosq; plures, salua eorū venia falsos fuisse, qui mordicus affirmant, ministros altaris consecratos, iure diuino euangelicoquē instituto, cœlibes viuere teneri. Si velint dicere (quod non dicent) q̄ qui ad sacerdotium admittebantur, cœlibes ex iure oportere diuino venire: hoc ostēdimus esse falsum. Si autem dicere maluerint, q̄ post initiationē, sit eis interdictus vxorius vsus. Iterum dico falsissimum esse. Patet ex Nicæna synodo orientalibus concessum, & ab ecclesia permissum vxoribus commisceri fuisse, quod nō fieret, si iure diuino vetitum extitisset. Quare æquum est vt receptui dubij quarti canat difficultas, cum ex assertione sibi correspōdenti, suis quæ fulcimentis, vacuā dubio procul dimittamus. Ad quintum dubium, iustum sanè est, vt gradum properemus. Quod in hūc habet modum.

Quin-

H 3

Cælibatus ministrorum

Quintum dubium.

QUONIAM iure castitas sacerdotalis altaris ministris iniuncta sit vel fuerit. Ex præcedenti habemus dubio, iure diuino non esse cælibatum noui testamenti ministris iussum : Consequi igitur videre est, vt examinemus quo iure continentia introducta sit initiatorum Huic cunctationi vna assertionem respondemus.

Assertio.

MINISTRI ad Christi altaris obsequium consecrati, cælibes viuere apostolica traditione & ecclesiastica sanctione ligatur. Firma hæc assertio redditur ex canone ecclesiastico apostolorum. 27. Innuptis autem qui ad clerum prouecti sunt, præcipimus, vt si voluerint uxores accipiant, sed lectores, cantoresque tantum modo. Ecce expressam apostolicam traditionem. Quod qui ordinati sunt in sacris innupti, cælibes maneant. Et Clemens

mens primæ sedis episcopus, apostolorū contemporaneus, & Petri auditor in epistola. 2. ad beatum Iacobum, dñi nuncupatum fratrem, quæ initio voluminis extat conciliorū: inter alia quæ inibi traduntur documēta hoc est vnum. Ad dominica ministeria tales eligantur, qui ante ordinationem coniuges suas non nouerūt. Et in fine epistolæ, in hæc verba ait. Hæc præcepta à sancto Petro apostolo accepi, & tibi frater charissime insinuare curauī, vt seruari omnia præcipias sine macula. Si vero quis audierit te: utilis erit minister Iesu Christi, qui autem non audierit te, immo loquentē dñm per te: ipse dñationē accipiet. Et Paulo superius inquit. Qui hæc integra nō custodierit mādāta, anathemasit, vsq; in aduentū dñi nrī Iesu Chri. Ecce q̄ hāc de cœlibatu altaris ministrorū traditionē à beato Petro Christi clauiculario, Clemēs eius vicarius, vt ipse fatetur accepit, & sub anathematis mucta seruari iubet. Et Siricius pōtifex maximus, qui parū post Nicænam synodū, ecclesiæ Romanæ præfuit, in epist. 7. ad

Cælibatus ministrorum

Tarraconēsem episcopū, sic definit. Dñs Iesus cum nos suo illustrasset aduētu in euangelio protestatur, quia legē venit ad implere & non solvere & ideo ecclesiam suam, cuius spōsus est speciosus forma, castitatis splēdore voluit radiare. Vt in die iudicij, cum rursus aduenerit sine macula & ruga possit (sicut p apostolū instituit) reperire. Quarū sanctionū sacerdotes oēs atq; leuitæ insolubili lege cōstringimur: vt à die ordinationis nostræ, sobrietati ac pudicitix, & corda nostra mācipemus & corpora: vt per omnia Deo nostro, in his quæ quotidie offerimus sacrificijs, placeamus. Haftenus Siricius Papa. Perpende quod ait. Quarū sanctionū cōstringimus .s. apostolicarū, vt ex serie textus liquet. Conuincitur ergo ex beatorū Clementis & Siricij pontificum epistolis, continentiam ex apostolica traditione, sacerdota-lem dimanasse. Et ita huius assertionis partitio prima fulcita manet, & inferius etiam plus firmabitur. Secūda erat quòd necnon ecclesiastica sanctione obligantur. Quod quam facillime ostendemus, hoc

hoc vno primū animaduerso . Progressu enim ipsius ecclesiæ circa ministrorū cœlibatum sacrorum, duo suo ordine à primoribus eius stabilia fuerūt . Primum q̃ nullus admittebatur nisi cœlebs viueret, esset, aut promississet. Secūdum, vt nō remaneret sibi aditus ad post susceptos ordines matrimonia cōtrahenda, sancitum est. Vt votum castitatis solenne, sacris an-

nota

nexum esset ordinibus: itaque impediret (vt nostri doctores loquuntur) matrimonium contrahendum, & iam contractum dirimeret: sic vt cœlibatui perpetuo manerent vincti. Primum clarum exiit ex decreto Grægorij Papæ, dist. 28. c. Nullū nullū subdiaconum facere præsumat episcopi, nisi qui se caste victurū promississet: quia nullus ad ministeriū altaris accedere debet, nisi cuius castitas, ante sumptū ministeriū, fuerit approbata . Ad idē ex cōcilio Arelateni. 3. Assummi aliquē ad sacerdotiū nō oportet in coniugij vinculo cōstitutū nisi fuerit promissa cōuersio, ead. dist. Et in concilio Toletano diffinitur secundo. Neminē assummi ad sacra

H s

Dei

Cælibatus ministrorum

Dei ministeria nisi prius promississet continentiâ seruaturus. 28. dist. ca. de his. Idem in concilio quinto eadem dist. cap. Quando. Et si post istas sanctiones hi iam promoti ad matrimonia conuolabant, ab altari arcebantur, & præceptum erat disiungi, pœnitentia imposita, vt legentibus eas liquido constat. Et Calixtus summus ecclesiæ caput, qui Nicænâ synodum, sub siluestro cælebratam Papa, ceterum antecessit annos, coelibes ad sacras dumtaxat aras recipi iubet, in hunc modum. Præbyteris, diaconibus, subdiaconibus, & monachis concubinas habere, seu matrimonia contrahere, penitus interdicimus. 27. cap. Interdicimus. Et perpende quod quando dicit. Contrahere matrimonia interdicimus. Interdictum non ponitur ad contrahenda connubia post adeptum sacrum munus, quia hoc antiquis vetitum temporibus, & à primordio ecclesiæ extabat, neque interdictum super matrimonia iam contracta fulminatur: Nam de his in eodem dicitur canone. Matrimonia iam contracta ab huiusmodi personis disiungi, vt personas

nas ad pænitiā redigi debere, iuxta sacrorum canonum diffinitionem iudicamus, sed ne ante initiationem suam contrahant, cauetur. Itaque canō vult, sacros ministros cœlibes viuere. Idem decretū ab innocentio, ecclesiæ vertice, huius nominis primo, extat. dist. 28. cap. Proposui in epistola ad archiepiscopum Tolosanum. Et cap. Ante triennium dist. 13. Prohibet Gregorius Papa, q̄ nullus ad subdiaconatum admittatur nisi prius promiserit voto castitatem seruaturus. Et dist. 31. Ca. Ministri. Lucius primæ sedis episcopus, qui Cornelio successit, & sub Gallo & Volufiano glorioso finiuit marrio, in hæc verba edixit legem. Ministri altaris, præsbyteri siue diaconi tales eligantur ad dominica officia, q̄ castitatē seruēt, alioqui puniantur transgressores, vt ibidem habes. Et de hac continentia ministris altaris præcepta, inuenies in concilio Carthaginensi. 2. Partim recitatur à Gratiano, distinc. 31. cap. Episcopos, Partim. 34. c. Cū in præterito. Et in concilio 6. dist. 32. capitulo Placuit ita definitur.

Pla-

Cælibatus ministrorū

Placuit episcopos, præbyteros, diaconos & subdiaconos, secundū priora instituta, etiā abstinere ab vxoribus proprijs: quod nisi fecerint, ab ecclesiastico remoueātur officio. Et secūdo concilio canone. 2. sancitur. Placuit vt hi tres gradus, episcopi præbyteri, & diaconi, vt decet sanctos episcopos sacerdotes, & leuitas, & qui ministrant diuinis sacramentis, in omnibus continentes sint, vt possint quod à Deo precātur impetrare. Inspice quod iā diu conciliū carthaginense determinarat, iuxta castimoniam altaris ministrorū, intelligens per illa verba. Et qui ministrāt diuina sacramenta, subdiaconos, sicut post in cōcilio. 6. referauit, expressim omnes gradus explicans. Et Leo Papa ad Narbonē sem episcopū inquit. Lex continentiae eadem est altaris ministris quæ episcopis & præbyteris, qui cū essent laici, siue etiā lectores licite & vxores ducere & filios procreare potuerūt. Sed postquā ad prædictos gradus peruenerūt cepit eis nō licere, quod licuit. Ecce primū quod aīaduertendum erat. s. q̄ nulli ad sacras aras ex

ecclesiastica præceptione patebat aditus, nisi caste viueret vel promississet, aut permaneret cœlebs. Secundum quod ordine suo in ecclesia stabilitū fuit, est. Quòd vt nullū sibi subfugium ad matrimonia remaneret contrahenda, & integer altari ministrantibus maneret cœlebs status: libro 6. vt habetur cap. Quod votū. De voto & voti redemptione. Bonifacius octauus declarauit, tribus modis votum solennizari, & quod ad propositū agit, est, per sacri susceptionē ordinis, quod & matrimonium dirimit contractum, & contrahendum impedit. Et vt finē huius asserti fulcimento imponamus, adde. Cōsuetudo est optima legū interpretes: de consuetudine. cap. cū dilectus. Quæ multis ab hinc retro annis obseruata existit, ea enim est, q̃ ministros sacros non nisi cœlibes recipit, & non aliunde nisi iure humano.

Consequitur ergo, nostram assertionem manere firmam scilicet q̃ sacerdotes euāgelici, apostolica traditione: & ecclesiastica sanctione cœlibes viuere ligantur. Ex hac enim fulcita assertionem, consequi videre

con

Cælibatus ministrorum
dere est. Gratianum. 26. cap. fors. cum in-
quit. Antequam euangelium claresceret
multa permittebantur, quæ tempore per-
fectionis disciplinæ pænitus sunt elimata.
Copula namque sacerdotalis, nec legali,
nec euangelica vel apostolica auctoritate
prohibetur, apertissime errasse, monstratū
quidem relinquimus, apostolica traditio-
ne copulam sacerdotibus cōiugalem esse
vetitam. Erravit pariter cum. 35. quæst. 1.
cap. cū igitur, in fine inquit. Ecclesia post
apostolica instituta, quedam consilia per-
fectionis addidit, ut pote de continētia mi-
nistrorū. Hoc Gratianus. Ostensumquē
loculentissime manet, nō modo consiliū
sed ecclesiasticum præceptum esse, pud-
icos debere sacrificos viuere. Superest ob-
iectiones hæreticorum in medium produ-
cere: quibus de hac assertione triumphare
prætendū, & eas diluere, & ita ea quæ
diximus firmissima perstabunt.

Aduersus primā partem assertio-
nis, primum argumen-
tum.

Emu-

EM V L I coelibatus inficias eunt, traditione Christi sacrificos apostolica ad coelibatum teneri, & copias suorum argumentorum in hunc instruunt modum. Illud aduersatur. Pauli instituto. Ait enim impriore ad Chor. epistola. ca. 7. Melius est nubere quā vri. Et ultra. Vnusquisquē suā vxorē habeat. Ex quo elicitur traditionē esse apostolorum vnūquemquē siue sacerdotē siue laicū, suā debere vxorē habere. Quia vbi ius non distinguit nec nos distinguere debemus. De maioritate & obediēcia. ca. Solite iuncta glossa, verbo distinguens, intellige nisi absurditatē inuolueret. Quum autē Paulus indiscriminatim de omnibus loquatur. Cōsequēs igitur est, oēs ad matrimonia liberos esse cōtrahēda. Adde. Quū. n. dicit. Melius est &c. Vult insinuare statū matrimonialē esse cælibatu præstātiore, quā sua sane sentētia melius est nuptū ire quā incendijs molestari carneis, & ita pellicit oēs apostolus potius ad m̃rimoniū quā ad coelibatū. Et quando addit vnusquisq; suā vxorē habeat, legē videt p̃scribere vt cūcti vxorio

ope

28 Cælibatus ministrorum
operam officio dent. Ex quo aparet, q̄ ex
traditione apostolica vsus matrimonialis
vlli non sit prohibitus homini, immo con
cessus, & quod maius est præceptus. En
corum commentum.

Solutio.

ENIM VERO enim clarissimū ap
paret, hos malitia lutheranos obceca
ri cum eodem cap. Paulus gētium do
ctor dicat. Qui matrimonio iungit virgi
nē suam, benefacit: & qui non iungit me
lius facit. Vides quomodo hoc in eodem
loco coniugio cœlibatū prætulit? Et pau
cis interiectis iterum ait. Mulier alligata
est legi quantū tēpore vir eius viuit, q̄ si
dormierit vir eius liberata est à lege. Cui
autem vult, nubat tātum in domino, bea
tior tamen erit si sic permanferit, secun
dum meum consilium. Hæc Paulus. Nil
fanè luculentius dici aduersus hos blate
rones, qui cœlibatum detestātur: valuit.
Ex diui Pauli documento apertissimum
est, virginitatem & viduarum constinen
tiam

tiā nuptias vel maxime antecellere. Quare isti antichristiani extra chorum saltare videntur: quādo Paulū sentire volūt melius cælibatu cōiugiū esse: & q̄ magis vxorium vsum quā coelibē vitā suadeat. Igitur ad obiectionem. Cum inquit Paulus. Melius est nubere quam vri, cū his fatur qui adnubendum liberi sunt, & his cōsultius est nubere quam à carne vinci seu tētationibus succumbere. Melius est enim comparatione deterioris. Sicuti melius est, monoculum esse, quam vtrisque carere oculis. Vri nō est tentari vt isti volunt maleuoli, qui fieret vt omnis qui à carne tentatur, continens non fuisset. Et Paulus virginitatis & continentiae præco, quum à stimulo carnis supra modum tentatus extet, modo nullo de continētia commendandus foret, quod nullus ingenio pollens mutire auderet. Itaq; vri est à carne vinci & hoc pacto solutis melius es nubere quam vri, hoc est, quam incarnis tentationibus succumbere.

Ad secundum ex eodem Paulo, aduersus nostrum obiectum assertum, respon-

I sio

Cælibatus ministrorum

fio. Regula est ad intelligentiã sacræ scripturæ beati August. receptissima tomo.1. fol.29. R. & clarius tomo.3. lib.2. de doctrina chistiana.fol.10. D. & multis alijs in locis scilicet q̃ ex præcedētibus & sequentibus textus, sensus illuminat scripturæ. Et si sane diui Augustini ob oculos habuerimus regulam, facile apostoli sensum capiemus. Paulus in præcedēti chorintijs grandi cum energia capite suaserat fornicationem omnino fore vitandã: ex cuius suasu chorintiorum multi habentes zelum & non secundum iustitiã, non modo exosam habuerūt fornicationē nec non & matrimonium, & aliqui quoque ob hipochresim (vt inquit beatus Ambrosius. Super hunc locum) suas dimittebāt vxores, quod Chorintij & egre re ferebant & asperū eis videbatur: quare de causa suam consuluerunt concionatorem atque doctore Paulum, cuius respōsum in hoc continetur capite. Et consultationi faciēs satis, duo prætexit. Primū, coniugium comendat, & quando & quādo non, & quomodo separandi sunt cōiuges

ges

ges. Et similiter secundo quantumuis altius & elegantius cœlibem vitam laudat atq; extollit. Ex his ergo luce clarius intueberis, quāperperam lutherani contra orthodoxam Paulum commemorant veritatem. Non enim eo loco nuptias præcipere Paulus vult, cum ibi potius consultat cœlibatum & dicat, solutus es ab vxore, noli querere vxorem. Sed quæsiuerāt an ob suā doctrinā liceret dimittere vxores, vt permulti faciebāt, & respōdit. De quibus scripsistis mihi, bonū est homini (idest soluto) mulierē nō tangere, vnusquisq; aut (vxoratus scilicet) propter fornicationē (vitandā in se vel in vxore) suā vxorē habeat, hoc est retineat. Non est dimitenda cōiunx sine causa, vt vestrū quidā faciūt. Et infra ponit. Propter quasquo ad thorū causas separādi sūt. Hæc est paulina orthodoxa intētio, atq; interpretatio vera. Huic interpretationi beatus accinit Ambrosius in hæc verba, inquiēs. De his aut quæ scriptis mihi, bonū est viro mulierē nō cōtingere, prauis sc̄sibus pseudo apostolorū exagitati, q̄ nuptias p̄ hipocri-

Cælibatus ministrorum

sim, vt puriores cæteris viderent, spernēdas docebant, hæc per epistolam ab apostolo requirebant: quia enim non oblectabantur hac sententia, prætermisiss cæteris, hoc solum requirunt. Quibus tamē respondit: Bonum esse quidem mulierē non cōtingere, tamen propter fornicationem vnusquisque suam vxorem habeat, & vnaquæq; suum virum. Solent enim qui compendium quærūt: errare, qui enim fieri posset, vt hi ab vxoribus suis abstinerent, quos intātis vicijs reperit. Ideo ergo non permittit, ne ab licitis abstinentes inconcessa præsumerent sicut Manichei. Hæc Ambrosius. Ex Ambrosij declaratione claret, apostoli intentum extare, vt Chorintij qui suas ob hipocrisim dimisserant coniuges, eas reciperent retinerentquē. Demolita igitur sui machina argumenti manet, quare non opus est distinctione: quum ipsemet apostolus expresse, virginitatem matrimonio præferat. Et illud verbum vri, vt explicant ipsi manifeste inuoluat absonā intelligentiā. Et ideo altera catholica indiguit interpret-

pre-

pretatione. Ad aliud eiusdē Pauli, quod huic obijciūt assertioni, scilicet episcopū oportet esse vnius vxoris virū. Lōge diffussequē responsum est, vt superius in solutione argumētōrū ad tertij dubij assertiones habes.

Aduersus secundam partem
assertionis argumentū.

ERAT & aliud assertum in secunda partitione eiusdē assertionis scilicet q̄ euangelici sacerdotes etiā obligati existunt ad coelibem vitam peragendam sanctione ecclesiastica. Aduersum hoc in hunc modum dimicant. Hæc sanctio, cum Deo non placeant coacta obsequia, iniusta est. Ait .n. psalmographus psal. 53. voluntarie sacrificabo tibi. Et ipse dominus ad eos qui erant cum secuturi, inquit. Qui vult venire post me ab neget, semetipsum & tollat crucē suā & sequatur me. Matth. 19. Ecce quomodo in sua sui ipsius libera voluntate sequelam reliquit. Iuueni quoq; Siuis perfectus esse.

I 3 vade

Cælibatus ministrorum
vade & vède oīa quæ habes, & veni seque
reme. Matth. 19. & ibidem. Si vis ad vitā
ingredi serua mandata. In quibus omni-
bus Deus cogit neminem. Igitur perpe-
ram facit ecclesia, sacerdotibus connubia
inhibens, & eos ad cœlibatum cogendo
seruandū.

Solutio.

IN CONTRACTIBVS inquit
bus est cōditio aut expressa aut sub in-
tellecta, vnicuique liberum contrahen-
tium est contrahere, q̄ si voluerit suapte
sponte illum inire contractum, conditio-
nes illius commercij subire tenebitur: &
nulla iniuria sibi neque coactio fit. Hæc
enim est natura contractus, vt sit vltro
citroque cōsensus. §. cōtractum. l. labeo
de verborum significatione, vel vt inquit
Brisonius in dictionario suo, eodem titu-
lo. Vltro citroque obligatio & iuxta iu-
ris regulam canonici. Scienti & consen-
tiēti nulla fit iniuria neq; dolus libro .6.
Ecclesia namque ad præsbyteratum, ne-
que

que ad alios sacros ordines cogit neminē, sed si ad eos ascendere expetunt, cōditiones ad talem gradum requisitas suscipiendum subire oportet, quæ profecto cūctis etiam discipulis notissimæ sunt: alioqui alteram coniugatorum viam sequantur. Qui fit vt ecclesia nullum cogat. Liberū sanè vnicuiquē est, vnū vel alterū eligere statum, & ita Chri more, ad vniuscuiusquē arbitrium, ad vtrumlibet manet electio.

Secundum argumen
tum.

OPPONUNT secūdū illud Pauli ad Thimo. 4. cap. dicentes. Paulus vaticinatur, inquiens. Erunt in nouissimis temporibus homines impij, qui coniugium prohibeant. Et vos huiusmodi estis connubia prohibētes, atque adeo impia est ecclesia, quæ sacratis Dei sacerdotibus coniugia interdicit.

Reponso.

I 4 Hæc

Cælibatus ministrorum

HÆC vaticinatio contra Dei viui ecclesiam non est. Nam ipsa coniugiū magnificat, quia vnū ex septem sacramentis esse proclamat, vt liquidum extat. Ad abolēdā de hæreticis. Et in cōcilio Florentino & Tridentino, & pluribus ex alijs locis. Et merito quippe, cum in officium procreandæ prolis, & speciei humanæ augendæ institutum fuerit. Et si multis ecclesia encomijs virginitatem & cœlibatum efferat, nulla iniuria matrimonio irrogatur. Veluti quum purpurā extollimus in nullo bombicem offendimus. Vaticinatum attamen ab apostolo est, aduersus Manicheos, Marcianos, Tacianos, qui in vniuersum nuptias inuisas habuerunt, pariterquē damnarunt. Quare nihil contra ecclesiæ institutum.

Tertium argumentum.

TERTIO in hunc modum ad oriuntur prædictam ecclesiasticam sanctionem. Lex quæ fomētum peccaminū existit, iniqua & Sinistra ab omnibus cēse-

setur. Sanctio hæc de sacrificorum cœli-
bato, huiusmodi dignoscitur. Consequi-
tur nullo pacto tollerandam fore. Minor
patens fit. Quoniam ex ea oriuntur for-
nicationes, adulteria, incestus, deniq; con-
cubinatus, quæ omnia sæcularibus exo-
sa sunt. Quoniam homines insigniti sa-
cris, cum suas non possint coniuges habe-
re, alienum appetunt cubile, & eo potiri
totis viribus ambiunt, & quascūque pos-
sunt ad manus habere fœminas, eis gau-
dere nituntur,

Responsio.

LEX enim hæc de qua verba facimus,
sancta & iusta est, iusticia legis ex fi-
ne summit. Scopus huius legis quis
est? Vt sanctius, mundius, nitidiusque
præsbyteri in suo munere Deo famulen-
tur, ex quo iusta & sancta iudicatur. Per-
diti autem & si occasione illius perpetrāt
mala non ideo lex est dānanda, suæ sanè
maliciæ imputandum venit. Lex natura-
lis (quæ naturalis vocatur, eo q̄ à natura

I s ho-

Cælibatus ministrorum

hominis indita) congenita à nobis fuerat, & lumine intellectus attingibilis, sicut Paul. ad Rom. 2. c. scribens ait. Cū enim gentes quæ legem nō habent (suple scriptā) ea quæ sunt legis naturaliter faciunt, testimonium perhibēte ipsis conscientia ipsorum, malarum & bonarum cogitationum. Hucusque Paulus. Excrescētibus autē delictis, quodāmodo sopita huiusmodi lex fuit. Deus verò volens, q̄ legis ignoratione nemo causaretur deliquisse, in monte Synai scriptam lapideis tabulis digito suo, per manus Mosi populo tradidit Israelitico. De hac enim lege, inquit ad Rom. 5. ca. Lex autem subintrauit, vt abundaret delictū. Vt, hoc in loco, vti dicunt huiusce loci interpretes, nō causam dicit, sed consequutionem, vt in psal. 50. Dauidis dicitur. Tibi soli peccaui & malum coram te feci, vt iustificeris in sermonibus tuis & vincas cum iudicaris. Loculentum enim est, vt, in hoc loco, non dicere causam. Nam delinquere, quoniam Deus iustificaretur Dauidem, non est rationi consentaneum. Nam Deus super-
be-

benedictissimus non exaltatur delictorū
 perpetratione, sed quum pænītētibz &
 lugētibus veniā præbet, & peccātes cōdig-
 nis punit pænis. Peccauerat rex David
 Thorum Vriæ maculās, suum corā Deo
 delictū fateſ. Et inde sequutū fuit, qđ sciē-
 tes Davidis delictum, & pænas quibus
 Deus eū punierat, iudicem rectissimum
 iudicarent. Ita hoc in loco, ly vt, non cau-
 sam insinuat sed sequelam Cognita nā-
 que lege, abūdauit delictum, hoc est. Te-
 nebris ignorationis sublatis, cum nulla
 nobis supersit rimula excusandi peccata,
 maiora effecta sunt, post legis cognitio-
 nem quam antea erant. Ignoratio enim
 crassa, vt nostri inquiunt theologi, licet
 excuset à tanto non tamen à toto. Et in-
 fra. 7. cap. luculentius ait. Lex peccatum
 est? absit. Sed peccatum non cognoui nisi
 per legem. Nā concupiscentiā nasciebā
 nisi lex diceret. Non concupisces. Occa-
 sione tamē accepta, peccatū per mādātū
 operatū est in me omnē cōcupiscētiā. Si-
 ne lege peccatū mortuū fuerat, sed cū ve-
 nisset mandatum, peccatum reuixit. Et

con-

Cælibatus ministrorum
concludit in hūc modum colligens. Lex
quidem sancta & mandatum iustum, bo-
num & sanctum. Quamuis occasione (tū
explosa ignorationis caligine, tum ex ho-
minum malitia accepta, quia nitimur in-
vetitum cupimusquē negata) peccatum
reuixit. Non enim sub inde inferri licet,
legem malam & mandatum iniustū esse.
Lex quidem quæ alioqui iusta & bona
omnium suffragijs censetur, delinquen-
tium malitia, vitari non conuenit. Legē,
quæ furta, adulteria, homicidia, & alia
pefissima queque prohibet, furtis, adulte-
rijs homicidijs, alijsquē malis, haud dicen-
dum est denigrari, neque nota iniustitiæ
eam oportet invri. Hunc immodum lex
de cœlibatu, iusta & sancta, quia præse-
fert sacerdotum munditiam atque nito-
rem, vt Deus sanctius famuletur. Sed si
aliqui ex sua malitia perperam viuere vo-
lunt, non subinde consequitur, malā in-
iustam, atque sinistram sanctionem esse.
Et profecto hic morbus cōiugijs non me-
detur, quū enim gaudeat natura varieta-
te, & alternis vti delectabile sit, hinc est
quòd

¶ proprio Thoro fastiditi, alienum appetunt, & modis omnibus eo frui conētur.

Quare alijs vtendum est medicamentis, de quibus non nihil inferius. Conuincitur clare aduersus hæreticos, optime latā esse sanctionem quæ nostris coelibatum sacerdotibus indixit.

Corollarium.

EX hac fulcita atque corroborata assertionē, consequitur pontificem maximum, statuere, maxima petente ratione posse: ¶ ante ordinationem siue post, euāgelici sacerdotes possint nubere, quia vt iam probatum manet, hoc est ius pure ecclesiasticum, vt apertissimum extat, ex iam allegatis rationibus & auctoritatibus Sacerdotium enim ex sua natura non repugnat matrimonio, cum à primis incubulis ecclesiæ & post in orientalibus vtrumque in vnam coīuerit personam. Neque ius diuinum nunquam illud prohibuit. Omnes vero sanctiones hæc que vetant, nullum sacerdotū posse ante vel post

nota diligenter

Cælibatus ministrorum
post initiationem connubio iungi, à iure
pontificio siue ecclesiastico seu apostoli-
co dimanarūt in quibus omnibus primæ
sedis moderator, dispensandi, abrogandi,
derogandi habet potestatem, quoniā sui
prædecessores, qui Petri nauiculā guber-
nandi susceperūt facultatē, manus succe-
dentiū minime alligare potuerūt. Neque
apostoli, in eis, qui vt prælati sanxerunt.
Par enim imparē nō habet imperiū. cap.
Innotuit, de electione & electi potestate.
Et glossa verbo tēporibus, & verbo, indi-
camus. cap. Quia ambiciosa lib. 6. eodē ti-
tulo inquit, Papa Papæ legē non potest
imponere. Et factū p hoc asserto clamat,
Martinus quidē archipōtifex dispēsaui-
cum quodā lectore digamo, vt sub diaco-
nus fieret. 34. dist. c. lector. Et Lucius Pa-
pa cum Panormitano episcopo, vt refert
glossa. c. super eo de bigamis. Et conciliū
Grangense dispēsaui contra apostolicū
statutū quo præcipiebāt. Presbyterū for-
nicarium esse deponendū. 82. cap. Præs-
biter. Vbi oppositum est decissum. Adde
quòd Papa potest dispensare in statutis
con-

concilij generalis, ergo in apostolicis vel ecclesiasticis, fortiori argumento. Patet assumptum ex cap. significasti, de electionibus. Quo in loco habetur, q̄ concilia Romanæ ecclesiæ nullam præfigunt legem. Cum omnia concilia per Romanæ ecclesiæ auctoritatem, & facta sint & robur accipiant, & in eorum statutis Romani pontificis patenter excipiatur auctoritas. Hæc ibi prope finem. Et innocentius in cōcilio Lateranēsi reuocauit quædam conciliorum statuta, prohibentia in certis casibus & gradibus affinitatis & cōsanguinitatis coniugium. Vt in cap. Nō debet, de consanguinitate habetur. Et in hūc modum in statutis cœlibatus, Papa dispensare valebit. *110 la* Votū enim continentię cum non sit ordini assentialiter annexum, poterit dispensare Papa, vt sacerdotes contrahant. Sanctus doctor. 22. quæstione. 88. articul. 11. in resolutione ad quæstionem articuli. Et in vniuersum hæc sentētia q̄ in statutis ecclesiasticis & apostolicis Papa dispensare valet, omniū doctorū calculis probata existit.

Qua

Cælibatus ministrorū

Quare falsus est Iodocus Clithoueus, q̄ libro de continētia sacerdotali, cap. 13. affirmat pontificem maximum non posse dispensare in voto sacerdotali, quia est indispensabile, adducit pro voto sacerdotali non expresso sed annexo ordini sacro, rationes probantes votum solēne esse indispensabile, quod longe diuersissimum est, atque adeo ipse quam maxime fallitur. Quocirca extra scopū iaculari videtur. Igitur corollarium probatū manet, & dubio quinto fecimus satis. Nunc autem ad sextum dubiū deueniamus, quod in hunc modum quærit.

An cœlibatus sit virtus

ad Sextum dubium

assertio.

HVI C dubio affirmatiua est responsio. Cælibatum virtutem esse facile dignoscitur, cognita virtutis finitione. Virtus enim, vt Aristoteli applaudit 2. ethico. initio. c. sexti est. Quæ hominē bonum facit & eius opus bonum reddit.

Cō

Conuenit quidem hæc diffinitio huic vocabulo cœlebs vel cœlibatus. Quia cœlebs vita ita habentē bonum efficit, vt agminibus cœlestibus similis dicatur esse. Emulatur enim, inquantum sibi possibile est, eorum cādorem atque puritatem, nam vt (principio huius opusculi ex diuo Hyero. retulimus) in carne præter carnē viuere, angelica vita potius quam humana est. Vita quæ miris commendatur vocibus, quæ admirandis extollitur elegijs transcendit nubes, cœlos penetrat, albior niue, sole clarior, lucidior luna, astra sua pulchritudine vincit, ipsam curiam summi dei letabundam reddit, & alternantes chori, tripudiātesque modulatis vocibus, in eius laudem canticum psallunt nouū, & quæ cœli empyrei subselia replet, Nō ne virtus prædicabit? Quæ talibus schematibus exornatur, sanè habentem perficiet, studiosumquē faciet. Audi per illustrem Athanasium de hac vita cœlibi concionantē libro de virginitate. Grauis est exercitatio, difficilis continentia, sed nihil dulcius cœlesti spōso. Hic laboramus

K paulis-

Cælibatus ministrorum

paulisper, illic autem vitam æternā recipimus. Ait enim sanctus Paulus. Non sunt condignæ passionēs huius temporis ad futurā gloriā quæ reuelabit in nobis. Bonum est effugere turbas & recedere in solitudinē. Magna virtus cōtinētia, magna gloria castitas, magna sunt virginitatis præconia. O virginitas diuitiæ incomparabiles. O virginitas corona immarcescibilis. O virginitas margarita preciosa, apud multos latens, apaucis vix inuenitur. O continentia amica Dei, & apud sanctos laudata. O continentia vulgo inuisa, sed hijs qui te digni sunt nota. O continētia mortem & inferos effugiēs & immortalitati ad hærens. O continentia gaudium prophetarum, apostolorum gloria. O cōtinētia angelorum vita & sanctorum hominū corona. Beatus qui te tenet, beatus qui tibi constanter adhæret. Beatus qui per totum tempus hoc ieiunauerit, quoniam in æterna vita hyerosolima habitauit, cumque angelis choreas ducet, cūque sanctis prophetis & apostolis requiē habebit. Hæc ille. Quid amplius incon-

men-

mendationem cœlibis vitæ dici valuit? Qui hac igitur continentium vita potius fuerit, & studiosus & bonus commendabitur. Virtus dubio procul secundum Aristotelis finitionē casta buccinabitur vita quæ tam illustrissimum optimumque habentem (vt Athanasius concionatus est) reddit. Enimvero etiā opus possidentis bonum efficit. Nonne bonū opus erit ab ipsa imperatum, molia declinare, loca quæritare solitaria, ieiunia amplecti, vigiliis amare, corpus disciplinis in seruitutem redigere, consortia fugere fœminarum: colloquia praua, quæ corrumpere bonos interdum solēt mores cuitare, oculorum obtutus, qui quandoque depredantur animas, à domicellis ornatis refrenare? Quorsum hæc? Vt illesam atque illibatam cœlibemquē cōseruent vitam, atque custodiant. Quare omnibus numeris absoluta virtus confitenda est. Colligitur ergo vitam cœlibem virtutem extare, quum ea possidentem bonum faciat, & eius opus bonum reddat. Et quid opus est vt tempus

K 2 tc-

Cælibatus ministrorū
teramus: ipse enim Christus, patris sapiē-
tia qui ad dexteram eius residet, virtutis
auctor ipsam consulit, & donum Dei ap-
pellat. Erit ne cōsiliarius eius, quod à vir-
tute deuiet? absit. Et idem Paulus candē,
cum energia non vulgari (vt superius di-
ximus) amplexēdam docet. Est profecto
cœlebs vita cœlibatus ve quæ à seruato-
re nostro donū Dei vocatur, & eos beat,
qui amore regni cælestis se castrauerunt,
cælebris virtus. Absoluta hac quæstione
operepretium erit, ad resolutionē septi-
mi dubij properare gradum. Habet enim
in hunc modum.

Septimum dubium.

¶ **A N** cœlebs vita sit obseruatu possibi-
bilis: vnica assertione respondetur.

Assertio.

CÆLEBS vita quā sacerdotes pris-
ci obseruauere, & moderni seruant,
reliquiquē Christi seruatoris secta-
to-

tores amplectūtur, pro isto statu, obseruatu possibilis existit. Hæc assertio in hunc modum fulcitur. Mandata Dei non sunt obseruatu impossibilia. Deus, Deut. 30. cap. inquit. Mandatum quod tibi præcipio hodie, non supra te est, nec procul positum, neque in cælo situm, vt possis dicere: quis nostrum valet ascendere in cœlum, vt deferat illud ad nos, vt audiamus & opere compleamus, neque transmare positū, vt causeris & dicas, quis ex nobis poterit mare transfetare, & illud ad nos vsque deferre, vt possimus audire & facere, quod nobis præceptum est? sed iuxta te est sermo valde in ore tuo & corde tuo vt facias illud. Hæc ibi. Nihil clarius dici valuit, ad ostendendum mandata Dei nō esse factu impossibilia. Quid est enim aliud, mandata Dei non esse supranos, neque procul posita, neque in cælo sita, neque transmare, nisi non excedere vires, auxilio Dei subnixas? Et quid aliud est iuxta nos esse in ore & in corde, quā impromptu nobis esse, & ad manū illa perficere? Sicuti facillime ea quæ sunt incor-

Cælibatus ministrorum

de, proferimus ore. Et Matth. 11. cap. ait. Christus. Iugum enim meum suauē est, & onus meū leue. Quis enim bobus suis tale imponit iugum & onus, quæ importabilia sunt. Esset sanē extremæ dementiæ. Et primo Ioan. cap. 5. Mandata Dei grauiā non sunt. Hinc ortum habuit regula magistralis, plusquam oraculum apollinis, ab omnibus orthodoxæ fidei doctoribus recepta. Si quis dixerit Deū nos ad impossibile obligare, anathemasit. Et concilium Tridentinum sessione. 6. can. 18. in hunc modum definit. Siquis dixerit dei præcepta homini iustificato & sub gratia constituto, esse ad obseruandū impossibilia, anathemasit. Qui fit q̄ si mandata Dei obseruatu impossibilia nō sunt consilia eius volentibus ad implere, minime impossibilia erunt. Quonam pacto, cuius præcepta, iugū suauē & onus leue, ex ore Christi proclamantur, consilia importabilia dicentur? Non patitur dilectus à Deo apostolus vt nota grauitatis Dei iussa inurantur & consilia eius importabile iugum erunt? Haud enim fas est

est credere de Christo, tam beneuolo magistro, qui Dei sapientia in sacris codicibus prædicatur, quòd consularet ea quæ impleri nō possent, superuacanea & quæ nihil nobis conducerent, neque iussit neque consuluit. Satis superquē fuisset suis sequacibus cōsulere, quæ nullo modo opere ad implenda forent. Hoc male audiunt qui extra ecclesiam sunt pagani. Quanto plus detestanda atque male audienda est, ab his qui se iactāt nomina sua in baptismo dedisse Christo talis sententia, absit hoc à cordibus eorum, qui fidem orthodoxam brachijs (vt aiūt) extensis amplexati sunt. Olfaciant immo sentiant & ore confiteantur apertissimo, à Christi legumlatore optimo, quòd neque præcepit neque consulit, quæ suis fidelibus infactibilia existunt, consuluit nobis castitatem, continentiam seu cœlibatum, occasione sumpta, ex phariseorum interrogatione quærentium. Si homini, quacumquē ex causa, liceret uxorem dimittere, Matth. 19. & cum multa de matrimonio disseruisset, & discipuli

Cælibatus ministrorum

audiuissent coniugij onera, dixerunt. Si ita est causa hominis cum vxore, non expedit nubere. Qui illis respōdit. Non omnes capiunt verbum hoc, sed quibus datum est. Et dispartiēns tria eunuchorum genera, tertio loco posuit eos, qui sua voluntate spontanea seipso propter regnum cælorum castrauerunt, idest qui à se abdicarunt nubēdi potestatem, & protinus Christus subiungit consilium continentiae inquiens. Qui potest capere capiat, idest qui volet cœlebs esse, & vitam imperpetua continētia transfigere, faciat, Dei enim dono factibile est. Dixerat quidem non omnes capiūt verbum hoc, sed quibus datū est. Ecce quomodo christianus homo, Dei auxilio fretus, cœlibatui deservire poterit. Ita Salomon sap. 8. inquit. Vt sciui quoniam aliter nō possem esse continens, nisi Deus det, & hoc erat summa sapiētia scire cuius esset hoc donū. Adij dominū & deprecatus sum illū. Fatetur Salomon tria, primum, q̄ suis nībis non poterat esse continens, secundum, q̄ contineri est Deidonium, tertiū quòd

q̄ istud donum à Deo postulādum erat.
 Itaque liquido habemus, q̄ Deo coadiu-
 uāte, vitā possumus agere cælibem. Sed
 quia id opere, nostris viribus non valemus
 complere, vt sapiens Salomon fassus
 est operepretium erit adiutorium à Deo
 petere, qui paratus est nos exaudire & il-
 lud donare, quibus conueniens est, pe-
 tuntquē in nomine eius, & sicut oportet.
 Ipse enim ait. Matth. 7. c. Omnis q̄ petit
 accipit, & qui querit iuuenit, & pulsanti
 aperietur. Immo & petenti promittit da-
 turus petitum. Luc. 11. cap. Inquiens. Pe-
 tite & accipietis. Et Ioan. 15. c. Quicquid
 petieritis patrē in nomine meo dabit vo-
 bis. Mar. 11. cap. Dico vobis omnia quæ-
 cumque orantes petitis, credite quia acci-
 pietis & euenient vobis. Possibile igitur
 est cum Dei adminiculo cælibes viuere,
 quod Deus petēti promissit collaturus.
 Et eleganter diuus Paulus. 1. Chro. ca. 7.
 conuersis ad fidem cōsiliū hoc suadet,
 dicens. De virginibus præceptum domi-
 ni non habeo, consilium autem do, tan-
 quam misericordiam cōsequutus à Deo,

K s vt

Cælibatus ministrorum
vt sim fidelis. Ecce Pauli monitionem
qui concionator veritatis, ad apostola-
tum à Deo segregatus, vt nomen Chri-
sti ad omnes gentes portaret, habentibus
donum Dei consulit, vt vitam degant ca-
stam, omnis libidinis expertem, quam
Dei adiutorio custodiri possibile est.
Et quid diutius moror in hoc eludican-
do asserto? cum pro eo clamitent tot vir-
ginum milliaria? Abel, Melchisedech,
Heliseus. Hieremias. Daniel, & eius
consocij, filij prophetarum, vt refert igna-
tius epistola ad philadelphios. Et Hyero.
contra Eluidium & Iouinianum. Chri-
stus legifer noster cum beatissima matre
eius. Ioannes Baptista, Filij Zebedei, vt
astruit Epiphanius contra Vallesios. Vir-
gines filia Philippi diaconi, de quibus in
actis apostolicis. capit. 21. Examina illa
hæremitarum & anachoretarum, quorum
vitas admiratione dignas, diuus Hyero-
nimus in libro qui inscribitur, vitas pa-
trum, ad longum depingit. Innumerosa
sanctimonialium multitudo, in monasterijs
à suis teneris annis inclusarum quæ per-
pe-

petuo coelibatu se Deo consecrarunt. In numerabilis monachorum chorus, qui penè totum impleuerunt orbem, ad quos tanquam ad totius religionis, sanctitudinis, continentiae, virtutis & doctrinae, ditissimum imperium cuncti Christi fideles ventitabant, ventantquæ. Hi omnes sunt, quos Ioannes Dei dilectus, qui & recubuit supra domini pectus, extorris in insula quæ vocat̃ paphmos, in spiritu elatus: quorum numerus erat, centum quadraginta millia, qui stantes in monte cum agno, & ante seniores cantabant canticum nouum, quod nemo canere poterat, nisi illa centum quadraginta animalia: & vox in uertice montis resonabat. Hi sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati, virgines enim sunt. Sine macula enim sunt ante thronum Dei, Quæro à vobis, quibus virginalis pudicitia, castitas, continentia, coelebsquæ vita infensa est, vnde isti ad regale, atque coeleste thalamum venerunt? Forte extra huius mundi machinam? Minime gētiū. Quia extra nihil est, ex inferno? non quia

Cælibatus ministrorum

quia clausæ sunt vndiq; porte & exeūdi
nulla est eis concessa ptās, pondere enim
suorum delictorum ibidem detinentur,
fingite & somniate & dicitis mihi vnde ve-
nerunt? Enimuero vellitis nollitis, non
poteritis aliud fateri, nisi de hac miserabi-
li vita, quum in cœlo preter spiritus ange-
licos, nullus mortalium nec fuerit natus
neque creatus. Consequitur ex his, possi-
bile esse, Deo cooperante & administrā-
te suppetias, in hac lachrimarū valle cœ-
libem vitam degere, & continentia cœli-
batuquē parenni redemptori nostro fa-
mulari. Quid admiramini, & cum verba
mea auscultatis vel legitis intenti ora te-
netis? At sane non est ob quod mentis ex-
tasim incurreatis, quoniā qui Christum
induerūt, suo auxilio enixi facillimū est
Mirandum potius est (Si mirari licet) q̃
permulti qui à Dei cultu & Christi cog-
nitione alieni extiterunt, similibus orna-
ti fuerunt virtutibus, coelibes vestales
fuisse legimus virgines, viduæ Africane
cōtinentes, Cereri dicatæ, cui à puris mu-
lieribus sacra fiebāt, à Deo vt nefas esset,
viros

viros interesse, filia pithagoræ, duodecim aut tredecim Sybillæ, Hypolitus, Hefseus de quibus Iosephus in antiquitatum libro. Valeria soror Messalorum, quæ nunquam persuaderi potuit cum post obitum primi iuri iuuenis permanisset, ut secundo copularetur. De qua Liuius & Valerius. Arthemisia quæ vsque ad infaniam excoluit viduitatem. Dido Carthagenensis regina atque fundatrix, quæ magis ardescere voluit quam Hiarbæ regi nubere, quamvis falso virgilius, de amoribus Æneæ eam infamet. Mitto virgines Apollinis, Iunonis Ac Chiuæ, Mineruæ Dianeque, quæ perpetua sacerdotij virginitate marcebant. Hyeronimus epistola ad Hierontiam &, Erasmus in scholijs primo tomo, fol. 89. Zenobia Palmirensium regina post mortem viri, diu bella gerendo, inter milites sanctissime sine vlla infamia vixit vidua. Grandis profecto res atque idcirco vehementer laudanda, quod libera inter militares solutis moribus viros viuens, in alicuius infamiae labem non incurreret. Vnum tamen quod quam maxime

Cælibatus ministrorum
xime meipsum stupidum reddit, silentio
haud præteribo, de iulio inquam apostata
imperatore, qui, Christi fide omnino
deserta, cum ad idola setotus conuertisset
thurificanda, & christianismum omnē,
multis immanibus demolire machinare-
tur modis, à Deo vt prorsus à Dei patroci-
nio derelictus videretur, historiographi tã-
dem, ita eius continentiam miris efferunt
præconijs, vt continētissimum prædicēt,
& memoriæ prædiderint, q̃ mortua He-
lena quāquam iuuenis admodum, in cœ-
libatu vitam egisse perpetuam, captaquē
in Perside vrbe Maiozanalcha, in qua per
multæ mulieres formosæ erant, non mo-
do nullam abusus est, verum vt continen-
tior esset, ipsarum quoq; conspectū deui-
tauit. Pēficula huius idololatræ pessimi
atque fidei christianæ oforis castitatis ob-
seruantiam. Vtrumq; refert Baptista Cā-
po fulgosius. Quo fit vt his qui albo sunt
adscripti christiano probatissimum reli-
quam, sacerdotibus euangelicis non esse,
pro hoc stantu, impossibile vitam pera-
gere cœlibem.

Argu-

Argumentum hæreticorum.

LV THERANI aduersus hanc assertionem, in hūc modū instruunt copias suarum cauillationum. Dicūt enim. Hoc obseruatu impossibile esse, quum carnis pruritus atque incendium, post collapsam naturā sint nobis natiua cōgenitaquē & ea quæ nobis à natura in sunt, impossibile sit à nobis vinci, hoc est quidem quod Christus inquit, verba faciens de hac viuendi electione. Matth. 19 Qui potest capere capiat, quasi illud impossibile foret. Hæc est corū cauillatio.

Solutio.

SE D respōdemus. Concedimus quip spe in hoc miserabili ac lachrimoso statu, rem difficillimam esse, vitam degere cōtinentē, à vero dubio procul deuiāt quā maxime, qui suis proprijs freti brachijs hoc graue bellum putarent, vincere posse. Quum enim sanctus Christi
mar

Cælibatus ministrorum

martir chrisantus à quinque spurcissimis virginibus sui patris imperio ad carnis delicias alliceretur, in oratione immobilis perseverans, in hæc verba prorupit. Quis enim istam pugnam à Diabolo excitatā vincere præualet, nisi tua pro eo fuerit dextera dimicata. Errat qui se putat, castitatem perfectam suis nisibus obtinere, nisi tuo imbre fuerit extincta flamma libidinis, Hæc sanctus martir. Conuincitur ergo, quod illud quod apud homines impossibile extat, possibile hominibus, Dei patrocinio existat. Diximus iā in huius assertionis fulcimento, Dei donum, expugnare carnis tentamenta esse, quod & petentibus inueritate, & sicut congruit & faciētibus quod in se est, paratus est tribuere. Ipse sane pollicitus est Marci. 11. Quod cumque orantes petitis accipietis. Paulus in euangelium Dei segregatus, cum à carnis stimulis, ab angelo Sathanæ excitatis, videret impendio se fatigari, ad orationem se totum cōuertit & antequā ei finem daret, audiuit verbum Dei amicabile, Paule fufficit tibi gratia mea. Dicens

cens aperte, mea dextra patrocicante vinces, atque inimici tella superabis. Hoc enim pacto Chrisantus quoq; victor evasit. Et beatus Hyeronimus in deserto vitam hæremiticam agens, choris Romanarum puellarum contemplatione aderat, & bullientia libidinum incēdia, virum alioqui sanctum (vt ipse epistola ad Eustochium fatetur) oppugnabant, expugnauit tamen ipse Deum deprecans, à quo exaudiri promeruit atque adiunari: suum per regium psaltē adimplens pmissū, psal. 90. Quoniā in me sperauit liberabo eū, quoniam cognouit nomen meū &c. Et ita oratione, de hoste reportauit triūphū. Habent ergo prothotypum, quod imitari conuenit, qui carnis tentamentis succumbere nolunt, & quotquot blanditias sensualitatis atque acutos eius stimulos superare maluerint. Et ad illud Christi. Qui potest capere capiat &c. Verū enim est ex suis proprijs viribus non posse, cœlibem vitam capere, tamen à Deo adiuti bene poterūt, sicut per plures cœperunt. Dei namque donum (vt præfati sumus)

L est

Cælibatus ministrorum
est, q̃ præsto stat postulantibus concedere. Manet igitur septimum solutum dubium, iam præforibus est octauum.

Octauum dubium.

AN necessario debeat in ecclesia cælebs vita existere. Postquam conclusimus cælibatum esse virtutem & cū Dei adiutorio obseruari posse atque executioni mādari, optime hoc in loco quaeritur, an necessario hæc virtus cælibatus, obseruatu possibilis, in ecclesia existere debeat. Vnica huic dubio respondetur assertionem.

Assertio.

CÆLIBATVM necessarium est in ecclesia esse. In huius assertionis corroborationem vnum iaciendum est fundamentum, quod ita se habet. Sicut corpus humanum diuersis partibus conflatur ethereogenicis seu membris, & vnum quodque diuersum ab alio, suum, habet officium, vt patens est, sic Dei viui

cc-

ecclesia, multis atq; distinctis mēbris coadunatur, quæ sua fortiuntur munia. Ipse enim Christus gratiarū donorumquē largitor diuidit singulis prout vult, in qua quidē partitione consistit mēbrorū varietas & ipsorum distinctio. Elegantissime diuus Paulus. 12. c. ad Rom. de hac re differens inquit. Sicut enim in vno corpore multa mēbra habemus, omnia aut membra non eundē actū habēt, ita multi vnū corpus sumus, singuli aut alterius mēbra, habentes donationes secūdū gratiā ad vtilitatē differentes, siue prophetiā secūdū rationē fidei, siue ministeriū inministrādo, siue qui docet in doctrina, qui exortatur in exortādo, q̄ tribuit in simplicitate, qui præest in sollicitudine, qui miseretur in hilaritate. Perpende quomodo apostolus in membris non confundit officia, sed vnicuique Deus dispartitur spiritus sancti dona secundum fidei mensuram, & donationes secundū gratiam differentes, ad ecclesiæ vtilitatem. Et sicuti corpori decorū est sua singula habere mēbra impermixta, quæ suis fūgant munijs (immo

Cælibatus ministrorum

neceſſarium, ne mōſtrum videatur & natura abortiuum) in pulchrum quidem eſſet, ſi oculus fungeretur officiꝝ manus, & manus oculorum, & ſic dereliquis Et ita corpori eccleſiæ decorum eſt & neceſſarium ad integrum atque perfectum eius ornatum, q̃ ſua diuerſa habeat membra, quæ ſuis inconfuſis vtantur muneribus, quæ diuina maietas ſingulis ad perfectum ſuæ eccleſiæ diuidit adlibitū ſuū, alij ſane datur genus linguarum, alij interpretatio ſermonū. Et quia cūcta ſuaui ter diſponit atque ſapiētiffime, neceſſum eſt vt hæc munia ad pulchritudinē & elegantem ornatum ſuæ ſponſæ in ſuis ſint fidelibus membris. Eccleſia enim non cōſtruitur ex lapidibus ſectis, quadratiſue, neque ex lignis neque ex parietibus, ſed ex fidelium cōgregatione viuorum, ideo opere prætium eſt, vt & ſpiritus ſancti dona ipsis diſtribuantur: aliquo ſane horū in republica chriſtiana deficiente, inſormis imperfecta mōſtruoſaque maneret Quod abſit. De ea namque Salomon canit in ſuis cāticis inquiens. Tota pulcha eſt

est amica mea & macula non est inte. 4. cap. Totam pulchram vocat eam in suo epithalamio, quia nihil ad suam pulchritudinem necessarium ei deficit. Varietas enim ornatus eiusquē colorum, formosam dubio procul sponfam reddit. Diversa quippe dona Dei sunt, quibus ecclesia sponsa Chri gaudet, cātante Davide, psal. 44. Astitit regina à dextris tuis in vestitu deaurato circumdata varietate. Hæc dona, perpulchamquē varietatem, & quonammodo singulis dispartiantur membris ecclesiæ, Paulus qui & Saulus prima, Chor. cap. 12. apprime describit ita dicens. Diuisiones gratiarum quidē sunt idem autem spiritus, & diuisiones ad ministrationum sunt, idem autem dominus, & diuisiones operationum sunt, idē autē dominus q̄ operatur omnia in omnibus. Vniquiq; datur manifestatio spiritus ad vtilitatem, alij quidem per spiritum datur sermo sapiētiae, alij sermo sciētiae secundum eūdem spiritum, alteri fides in eodem spiritu, alij gratia sanctorum in vno spiritu, alij operatio virtutū,

L 3 alij

Cælibatus ministrorum

alij prophetia, alij discretio spirituum, alij genera linguarum, alij interpretatio sermonum. Hæc aut omnia operatur vnus atq; idē spiritus, diuidens singulis prout vult. Et vt nihil intactū relinquat, subiūgit. Sicut enim corpus vnū est, & mēbra habet multa, omnia aut membra corporis cum sint multa, vnū tamen corpus sunt, ita & Christus. Et aliquibus interiectis satis ad propositum congruis, cōcludit in-
quiens. Vos aut estis corpus Christi, & quosdam posuit Deus in ecclesia, primū apostolos, secundo prophetas, tertio doctores, deinde virtutes, exinde gratias curationum, opitulationes, gubernationes, genera linguarū, interpretationes sermonū. Nunquid omnes apostoli? Nunquid omnes prophetæ? Nūquid oēs doctores? Nunquid omnes virtutes? Nunquid omnes habent gratiā curationum? Nunquid omnes loquūtur? Nunquid omnes interpretantur? Hæc Paulus. Vult enim Paulus in his vltimis verbis, duo insinuare. Primum, q̄ non donantur hæ gratiæ cūctis fidelibus. Secundum, q̄ nec vni omnes

nes conferuntur, ne in membris mixta atque confusa consistant. Quibus vero distribuuntur, secundum conferentis arbitrium fit, ideo à nostris theologis gratiæ gratis datæ vocitantur. Ecce quā graphice veritatis doctor, ornamentum sponsæ Chri ecclesiæ, nobis depingit. Si aliquid horū suæ sponsæ defuisset, quibus Christus suus spōsus eam adornare disposuit, profecto in composita informisque redderetur. Quare fatendū est in singulis fidelibus, q sunt sui corporis mēbra, talia dona distribui necessario conuenit, vt ipsa pfecta in suo ornatu maneat. Necessario inquam, Dei ordinatione præsupposita. In singulis fidelibus, non necessario in istis vel in illis, sed quibus impartiri voluerit. Hoc stabilimēto iactō, nra assertio verissima constabit, Scilicet q necessario cœlibatus in ecclesia existit. Hæc in hūc modum fulcitur veritas. Cælibatus est virtus, & Dei donum, vt iam superius firmatum reliquimus, Igitur cum inter Dei dona connumeretur, & princeps virtus sit, consequitur exposito fun-

Cælibatus ministrorū

damento, ad ecclesiæ ornatum pertinere, & per consequens in ea debere existere. Eo enim sensu (vt prædiximus) cætera spiritus sancti dona in ecclesia sunt, nō necessario absolute, sed Dei præambula ordinatione, & non necessario in his vel illis ecclesiæ mēbris, sed in eis quibus donare decreuit, ad suæ sponsæ pulchritudinem & decorem: vt sine macula & ruga eam sibi exhiberet. Hoc etiam vrgentissima sequenti ratione suatum habebitur. Quum ecclesia & tota christiana religio fundata sit in spiritus sancti gubernatione per credendum est, talem ac tantam ab ea non deficere virtutem (Perfectissimo enim illustra atque excellentia debentur & donantur) alioqui si hac virtute ecclesia expoliata esset cum sit donum Dei, cuius ecclesia capax est, expectanda foret aliqua religio sanctior atque perfectior quā nostra est christiana ecclesia, cui copularetur christus, Et cui hæc virtutum congeries distribuenda esset, & ita elegantior, ornatior, pulchrior, perfectior oculis veri Assueri suis speciosissimis stipata domi-

micelis, indumētis variegatis vestita placeret. Vita namque coelebs, pars ornatus sponsæ regis Christi à Dauide proclamatur. Postquam enim in suo cecinerat epithalamio. Astitit regina à dextris tuis, in vestitu deaurato, circumdata varietate, addidit, vt cantilena in sua perfecta sententia maneret. Adducentur virgines post eam. psal. 44. Ad litteram enim, secundū omnium interpretationem de Christo & de eius spōsa ecclesia epithalamiū istud interpretatur. Quam sic ornata vt candidiorem & nitidiorem & incunctis perfectionibus consummatam Christus rex adamaret, & in sponsam speciosissimam sibi eligeret, quod esset in errorem Montani & Priscilæ incidere. Cōuincitur ex his verissimum manere, cælibatus virtutem necessario esse in ecclesia, & ita solum extat dubium octauum reliquum est vt ad noni refectionē calcaria admo- ueamus quod huiusmodi est.

Nonum dubi-
um.

L s

An

Cælibatus ministrorum

AN congruum & expediens sit sacrificiis christianæ militiæ cœlibes vivere. Prætendit hæc dubitatio perquirere. An præstantius hæc virtus cœlibatus splendere debeat in altaris Christi ministris, quam in alijs quibuslibet personis. Pro quo hæc statuitur.

Affertio.

CÆLIBATVS vitus præcipue cōuenit in collegio sacrorum ministrorum Chri existeret. Quæ multis munietur rationibus. Prima ratio summitur ex munditia qua pollere debet is qui cōsecraturus est panē & vinū & cōtrectaturus diuinissimū eucharistiæ sacramentū In quo vere & realiter Christus Deus & homo de virgine natus, & tota simul trinitas sanctissima quæ in diuisa semp est & manet, continetur. Et ne in scrupulum vel admirationem aliquis incurrat, cum audit ministrum altaris per coniugiū polui, perpendat, qd matrimoniū vnū est ex sacramentis septē matris sanctæ ecclesiæ
(ve

(vt iā diximus) & thorus immaculatus, vt Paul. ad Hæb. 13. c. testatur, & ad finē procreandæ prolis & spei humanæ conseruandæ mire institutum, & ex cōsequēti actus coniugalis bonis indutus circumstantijs licitus. Attamē quia quandā præsefert feditatē immunditiemquē obquā post originalem culpam, homines rubore perfunduntur, & genitalia veranda vocantur, eo vtentes, quodammodo pollui dicuntur, tametsi ibi nullū peccatū sit cōtractum, vti pollui per feminis & sanguinis effusionem canones dictitant ecclesiā, de consecratione. dist. 1. c. in ecclesijs. Et de cōsecratione ecclesiæ vel altaris. c. ecclesijs. Et polluti irregulares cēsentur de iure, licet nullū commisserint peccatū. Veluti iudex, aduocatus, spiculator, qui ad effusionem sanguinis mortis illatiuā procedunt. Et numer. 5. cap. Qui feminis fluxum patiebantur. Et Deut. 23. Qui nocturno somno semen fundebant, polluti iudicabantur, quamuis nullum admississent crimen. Hoc animaduerso, colligo in hunc modum rationem. Si sanguini

Cælibatus ministrorum

guinis effusores ab altari, vt David Paralip. 1. cap. 22. & reliqui de quibus nunc proxime connumerauimus arcētur, quāto plus arceri oportet eos qui amplexibus maritalibus fædati sunt. Fames in vitæ dispendium Dauidem & socios eius eo cogerat, vt in Nobæ à persequutione Saulis fugiēs ab Achimelech sacerdote peteret, quidquid ad manum venisset ad māducandum. Qui respondit. Nō habeo laicos panes ad manum sed tātum panem sanctū. Et adiecit. Si mundi sunt pueri maxime à mulieribus, manducent. Dauid autem. Si de mulieribus agitur, continuimus ab heri & nudius tertius, & fuerūt vasa puerorum sancta. Et cōfessione hac facta, panes ei tradidit, & comederunt. Apertum est, sacerdotem leuiticum pollutum hoc in loco Achimelech cēsere, qui cum vxore coiuerat sua & talem indignum iudicabat, panes sanctificatos vescendi. Si sacerdos Achimelech tantam puritatem ab his qui fame præmoriebantur, ad comedēdos panes propositionis, qui iam vt alij recentiores superponerētur, sublati crāt,
expe

expectebat, quippe qui super substan-
tialē panē præfigurabant: quanto plus
sacerdotes euangelici oportet esse mun-
dos, à mulierū contactu? Quātum differt
album à nigro, tātō interuallo differt um-
bra à veritate, figura à figurato. Figura e-
nim erat propositionis panis, cibi deifi-
ci sacramentalis. Et quantum hæc duo in-
ter se distent, respondeat Aristoteles qui
ait, finiti ad infinitum nullam extare pro-
portionem. Mundos oportebat esse illos
qui panes sanctos commesturi erant, non
modo à quavis fæmina sed etiā à propria.
Cōsequitur maiore cū ratione, q̄ nostri
euangelici sacerdotes, cōsecraturi & suis
proprijs manibus communicaturi tam
altissimū ædulum, maiorem munditiam
præseferret, & à maritali consortio sem-
per abscedant. Secunda ratio summitur
ex occupatione p̄petua, quā nostri præs-
byteri habere debent. Oportet semper o-
rare, inquit Christus. Luc. 18. Quæ verba
ad singulos directa Christicolæ sunt, sed
peculiari quadā ratione sacerdotibus cō-
ueniunt euangelicis: sacrificijs namque
offe-

Cælibatus ministrorum
offerendis quam maxime sunt intēti. Sa-
cerdotes priscæ legis, vt ex Leuit. 4. capi.
accipimus, holocausta victimas & hostias
vnum vel alterum pro peccatis proprijs
& principis & populi, offerebant, & non
erant opera præter intētionem facta. Sed
humana quæ in suum dirigebantur finē,
vt pote ad Deum, vt propitius fuisset, sa-
cerdotis, populi & principis deliquiorum
ad quē oportebat orationes fundere suas,
vt ei accepta essent sacrificia oblata, qui-
bus placatus & beneuolus effectus, per
viscera misericordiæ suæ dignaretur ea
condonare. Cum igitur in multis offen-
damus omnes, & si dixerimus quia pecca-
tum non habemus, nos ipsos seducamus
& veritas in nobis non sit. 1. Ioan. 1. ca. idē
& sacrifici noui instrumenti facere tenē-
tur, Sequestres enim sunt inter nos &
Deum nostrū. Ita inquit Paul. ad Hæb.
cap. 5. Omnis namque pontifex ex ho-
minibus assumptus, pro hominibus con-
stituit, in his quæ sunt ad Deū vt offerat
dona & sacrificia pro peccatis, q̄ condolo-
re possit his qui ignorāt & errant, quoniam
& ip-

& ipse circūdatus est infirmitate, & propterea debet quemadmodū pro populo, ita etiam & pro semetipso offerre pro peccatis. Vides ad vnguem vsque examussum, munus sacerdotū legaliū ad nos translatum. Debēt quippe pro se & pro hominū peccaminibus offerre sacrificia, & p om nibus orare: vt acceptabile deo fiat sacrificiū suū. Et cū quotidiana sint nra delicta semp ab eis orādū est & sacrificiū offerēdū. Sua inter est Dei verbū disseminare. Ita diuus Paul. testimoniū perhibet. 2 ad Thim. scribens. c. 4. prædica verbū, insta importune, opportune argue, obsecra, increpa in omni patiētiā & doctrina, Et paucis interpositis, inquit. Tu vero vigila, in oibus labora, opus fac euangelistæ. Et vt cōmodius hæc exequant, præstat eos sciētia, splēdescere. Idē Paulus ad eundē, prima. c. 3. Oportet episcopū prudētē & doctore esse. Et ad Tit. i. c. Oportet. n. episcopum amplectētē eum, qui secundū doctrinam est, fidelem sermonem, vt potēs sit exhortari indoctrina sana, & eos q cōtradiciūt arguere. Hæc ille. Hoc muniū, vt

pa-

Cælibatus ministrorum
patentiſſimum omnibus apparet, niſi cœ
cutiētes ſint, petit pro adipiſcēdis literis
continuum ſtudium atque laborem. In-
quit enim Cephas in ſua canonica epiſt.
1. cap. 3. Dominum autem Chriſtum ſan-
ctificate in cordibus veſtris, parati ſemper
ad ſatisfactionem omni petenti vos ratio-
nem, de ea quæ in vobis eſt ſpe. Parati,
inquit, ad ſatisfaciendum. Quomodo pa-
rati erunt niſi literis indulſerint? Quod
profecto perenni ſtudio nauandum eſt.
Et Paul. ad Thim. 1. cap. 4. docet elaborā-
dum lectioni eſſe. Præcipit enim Thimo-
teo eius auditori, inquiens. Dum venio,
attende lectioni & ex hortationi & do-
ctrinæ. Attende lectioni, inquit. Hoc eſt
labora, incumbenquē maxima cum diligē-
tia ſacræ lectioni, vt tuis ouiculis melius
prodeſſe poſſis, & quæ tibi demādata eſt
cura ſatius compleas. At poterit quiſpiā
opponere hæreticus ac dicere. Quòd his
in locis non alloquitur Paulus præſbyte-
ros ſed episcopos ad quos ſuas mittebat
epiſtolas. Respondemus, q̃ vtroſquē allo-
quitur apoſtolus: ſub nomine namque
epiſco-

episcopi, & præsbyteros & episcopos amplectitur, Audi beatum Hieron. interpretem, omni exceptione maiorem, qui super illa Pauli verba ad Tit. cap. 1. Oportet episcopum sine crimine esse, inquit. Idem est ergo præsbyter & episcopus. Et adprime Paulo inferius illud demonstrat tomo. 9. pag. 245. in hunc modū inquiēs. Putat aliquis, non scripturarum sed nostram esse sententiā, episcopū & præsbyterum vñū esse & aliud ætatis, aliud esse nomen officij, relegat apostoli verba, ad Philipenses. 1. ca. dicētis. Paulus & Timotheus serui Iesu Christi omnibus sanctis in Christo Iesu, qui sunt Philipi, cū episcopis & diaconis, gratia vobis & pax, & reliqua. Philippi vna est vrbs Macedoniae & certe in vna ciuitate plures, vt nūcupantur episcopi, esse non poterant, sed quia eosdem episcopos illo tēpore quos & præsbyteros appellabant, propterea in differenter de episcopis quasi de præsbyteris est locutus. Ad huc hoc alicui videatur ambiguum, nisi altero testimonio cōprobetur. In actibus apostolorum. ca. 20

M scrip-

Cælibatus ministrorum

scriptū est, q̄ cum uenisset apostolus mil-
letum & misserit Ephesum & vocauerit
præsbyteros ecclesiæ eiusdem, quibus po-
stea inter cætera sit loquutus. Attendite
vobis & omni gregi, in quo vos spiritus-
sanctus posuit episcopos pascere ecclesiā
domini, quam acquisiuit per sanguinem
suum. Et sic diligentius obseruate, quo-
modo vnus ciuitatis Ephesi præsbyteros
vocans, postea episcopos dixerit eosdem.
Idem tomo. 2. pag. 320. in ad Oceanum
epistola, & infra eodem tomo epistola ad
Euagrium id ipsum repetit, initio episto-
læ. pag. 329. Ecce ex Hyero. sententia fa-
tis egregie corroborata, idem esse episco-
pus & præsbyter quamuis sit latissima
impotestate & ordine differētia & ita cū
alloquitur Timotheū & Titum, præsby-
teris quoq; fatur. Itaque muneris episco-
porum & sacerdotum est, scientia polle-
re, populum sibi subiectū doctrina pasce-
re, carpere vitia, fidem firmare, paratos o-
portere esse, contradicentibus se oppone-
re, & postulantibus rationem dictorū red-
dere: quæ munia fungi haud possunt, nisi
iu

iugi lectionis perseverantia. Et eundem Thimo. admonens Paulus. 1. cap. 4. ait. Attende enim tibi & doctrinæ, inſta in illis. Et Paulo ſuperius cum ei dixiſſet, attende lectioni, exhortationi & doctrinæ, ſubiungit. Hæc meditare: in his eſto, ut profectus tuus manifeſtus ſit omnibus. Vides apertiffime à Paulo demandatam eſſe perseverantiam in lectione, exhortatione & doctrina, eccleſiæ ſacerdotibus atque rectoribus. Exod. 25. ca. præceptū erat, ut vectes quibus arca portabatur iugiter annullis eſſent inferti, ut cum arca portanda eſſet, nulla eſſet vel fieret mora de intromittendis vectibus, quia prædicatores per quos eccleſia circūfertur, ſacris literis ſemper debent inſiſtere, ne tunc quærant diſcere, cum ex officio alios debeant docere. Et in cantico capitulo .5. Oculi per quos prælati eccleſiæ intelliguntur, aſſimulantur columbis, quæ reſident iuxta fluentia pleniffima, gloſſa, verſiculo pleniffima, ſic ait. Semper prælati ſedebunt iuxta fluentia euangeliorum & ſacræ ſcripturæ, & ſicut co-

Cælibatus ministrorum

Iumba sedet ex natura iuxta aquam, ut videat in ipsa aqua umbram accipitris, & sic sibi præcauere cōsuevit. Sic prælatus sibi, & subditis, per scripturam præcauebit contra hæreticos. Testus est Zozimi papæ dist. 36. ca. Qui ecclesiasticis, & ibidem plura ad propositum, & dist. 38. En quomodo sacerdotibus ex officio conuenit concionari, fidem defendere, & alia huiusmodi, & ut munus suum egregie exequantur, assidue lectioni vacare. Sua identidem refert Dei laudibus die noctuque insistere, & septem canonicas recitare horas, curam gerere defunctorum, corpora eorum tradendo sepulturæ, & debitum solitumque pro eis officium soluendo, & sacramenta & sanis & infirmis ministrare, quæ omnia immo & singula totum hominem deponunt. His velut ex diametro pugnat matrimonium, cuius pondus aliqua ex parte, discipuli a suo magistro audientes Christo, uti stupefacti dixerunt Si ita est causa hominis cum uxore, non expedit nubere. Matth. 19. Quasi dicerent. Graua sunt enim quæ cōcomitantur, cō

coniugiū, sed vt ab illis nos exoneremus, satius est nō nuptum ire. Qua de re & iuste sane, onera matrimonij ea, iura appellant. De quibus Paul. 1. Chor. cap. 7. Miranda refert, ait enim. Qui cū vxore est sollicitus est quæ sunt mūdi, quomodo placeat vxori, & diuisus est, & mulier nupta cogitat quæ sunt mūdi, quomodo placeat viro. Et de his quæ cœlibem vitam agūt, inquit. Qui sine vxore est, sollicitus est quæ domini sunt, quomodo placeat Deo, mulier autem innupta & virgo cogitat quæ domini sunt, vt sit sancta corpore & spiritu. Belle apostolus Paulus inter solutum & vxoratum, virginem cœlibemve & viro copulatam, contra pugnantia aperit. Vide quid Theophrastus ethnicus Aristotelis discipulus lib. de nuptijs dicat. Per coniugium studia philosophiæ impediri, nec posse quemquam libris & vxori pariter inservire. Hoc idem Cicero eloquentiæ parens, suo indicat exemplo qui rogatus ab Hircio, viro apud Romanos insigni, vt post Terentiæ repudiū cui coniūctus matrimonio erat, sororem eius

M 3 du-

Cælibatus ministrorum

duceret vxorē, omnino facere recusauit
dicens. Se nō posse vxori & philosophiæ
operā dare. Cōuincit congruētissimū &
expedientissimū esse, cælibatū in sacerdo-
tibus euāgelicis pmanere, vt ab omnibus
mundanalibus explicati curis, suis mune-
ribus toti sededant. Et si obijcias sacerdo-
tibus leuiticis potestas fiebat matrimo-
nia cōtrahendi, q et nostrorū figurā gere-
bant, igitur & nostris similis quoq; pote-
stas facienda est. Respōdet illis Beda sup.
luc. 1. lib. 2. c. primo. Ambro. 1. ad Thim.
3. Hyer. lib. 1. aduersus Iouinianum c. 21
q ideo illis copia nubendi cōcessa est, q
illi ociosi erant, & solū Deo vacabāt tēpo-
re vicis suæ, & q dūtaxat ex stirpe leui
sacerdotes erant electi, opere pretiū quip-
pe erat, vt successio non deficeret, vt ma-
trimonio vacarent. Modo quia aris sacris
subseruiunt, & Deo semp sunt implicati
suisquē functionibus addicti, quare non
congruit eis vxorius vsus sed potius cœli-
bes viuere.

Tertia ratio summitur ex cura, quam
circa populū sibi cōmissum habere debet.

Officas

Offeas.ca.4. de sacerdotibus verba faciēs inquit. Peccata populi comedunt. Sacerdotes populi peccata comedere, est in oblationibus, primitiis, decimis, populi delicta super humeros suos suscipere, vt pro eis deprecenē & orēt, obnoxij enim sunt cordibus fideiū, suo exēplo & doctrina virtutes inferere, visitare viduas, easq; alere, quæ veræ viduæ sunt. ad Thim. 1. c. 5. Visitare viduas & pupillos in tribulatione eorū. Iacob. 1. c. Pauperesquē visere elemosynas porrigēdo, hospitalitatē exercere. 1. ad Timoth, 3. & ad Titū. 1. ca. Tandē teneēt omnibus mīæ operibus ingenti solitudine operā dare: quonāmodo ista opere exequet, q̄ vxore, filiis, ancilis, famulis, hæreditatibus, domus prouisione, familie quē implicatus est totus? Perperā dubio p̄cul virginibus, iuuenibus, viduis, solutis, castitatē amplectandā esse suadet, is q̄ veneri assidue indulget? Male p̄fecto delicta populi lugebit, q̄ cōiugi, filiis, & domesticis gaudiū optat atq; negociať. Egre sanē feret subsidia pupillis, viduis, pauperibus & xenodochijs, & alijs siqui fuerint

Cælibatus ministrorum

patientibus necessitatem elargiri, quando sua victus cupiditate intuebitur vix prouentus fufficere suis, tuebitur quidē illo Pauli dicto, 1. ad Thimo. cap. 5. Qui suorum & maxime domesticorum curā non habet fidem negauit & infideli est deterior. Quo pacto hospitalitatem non negabit, qui plenam domum tenet familia? Quem amorem, benignitatem, commitatem, beneuolentiam hospitibus demonstrabit, si Zeloti pus est? Valet ergo ad hæc munera obeunda cœlibem viuere sacerdotem immo congruentissimum esse & necessarium.

Quarta ratio ad hanc veritatem fulciēdam, ex correspondentia figuræ ad figuratum summitur. Præceptum enim in veteri instrumento erat, vt qui cænaturi erant paschalem agnū, succinctis renibus mensis astarent. Grægo. Super illud euāgelij, sint lumbi vestri præcincti, Luc 12. cap. inquit. Lumbos enim præcingimus, cum carnis luxuriam per continentiam coarctamus. Et Exodi. 28. ca. Iubet Deus vt lineis fæmoralibus leuitici sacerdotes
vtan-

vtātur, vt operiant carnem turpitudinis suæ à renibus vsque ad fæmora. Beda. libro 3. de tabernaculo, hunc in modū verba hæc interpretatur. Foeminalia illa, castimoniam que appetitum copulæ coniu- galis, prohibet, proprie designāt, sine qua vel sacerdotium suspicere, vel ad altaris ministerium non potest consecrari, id est si non aut virgo permanferit, aut contra- cta vxore coniuctionis fædera soluerit. Omnia quæ intemplo domini reponen- da erant, vel deaurari auro purissimo, vel ex auro purissimo fieri oportebat. Sic va- sa inquibus libamina offerebantur, vt ac- ceptabula phialas, turibula, & cyathos si- militer, Exod. 25. & 37. cap. Ex his colli- gere licet hanc rationē. Si agnum in pha- se solennitate māducaturi, lumbos præ- cinctos habere debebant, in signum ca- stitatis atque mundiciei, quanto magis mūdiores oportet esse, eos sacerdotes, qui non vmbra comedunt, sed verum inno- centissimū agnum Christū Iesum Deū & hominem in ara crucis pro nobis im- molatū? Hoc est quod Paul. ait. 1. Chor.

M 5 5. cap-

Cælibatus ministrorum

5. cap. Itaque epulemur non in fermento malitiæ & nequitiae sed in azimis synce-
ritatis & veritatis. Vnum phasce celebra-
bant semel in anno hebræi, & lumbos ac-
cinctos habere illis erat iniunctum. Qui
quotidie celebrant & altari seruiunt, conue-
nit ut perpetuo casti sint, & ab uxorio usu
abstineant, Fœminalibus, quæ castimoniâ
designant, tempore vicis suæ Levitici sa-
crifici utebantur. Nostri sacerdotes qui
semper sacrificio missæ assistent, fœmora-
libus, hoc est, continentia nitere, toto tẽ-
pore vitæ suæ, debent. Et si templi uten-
silia, quæ inanimata extabant, ex auro pu-
rissimo facienda erant, ita ut in eis radiaret
omnis munditiæ nitor, quanto præstan-
tius præbyteros animales, rationis capa-
ces, Dei viui vasa, lucernas nõ sub modio
sed super candelabrum positas decet can-
dore & nitiditate præ omnibus fulgere:
Et quid specula illa, quæ eneo labro col-
locata ad introitum templi ponebantur,
ut sacrificaturi sacerdotes, visis maculis,
lauarentur, & tot lotiones ministrorũ alta-
ris holocaustorũ significabant, nisi eã pu-
ri-

ritatē eumquē fulgorem, quo nostri euāgelici sacerdotes irradiare debent, ad hostiā imolādam viuificam? Qui albor limpitudoquē maxime fulget, quū vitam peragunt coelibē. Legimus Exod. 3. c. Deū filiis Israel mandasse, q̄ ab Ægyptijs aurū & argentum, ituri in promissionis terrā peterēt. Petere enim (vt ordinaria glossa, & beatus Hyer. & est in volumine decretorum, dist. 37. ca. Legimus, inquiunt) ab Ægyptis argentū & aurū est, siue aurū sapiētiae siue argentū eloquētiae apud poetas, inueniremus, in vsum salutiferæ eruditionis vertamus, & in hūc modū Paulus, illud parmenidis inducit ad Titū, c. 1. Cretenfes semper mandaces, male bestiae ventres pigri. Et prima ad chor. cap. 15. Illud Terentij corrūpunt bonos mores colloquia praua. Et cū venisset Athenas, vidit aram in qua scriptū erat. Ignoto Deo, in quo viuimus, morimur & sumus, à quo epitaphio suā cepit cōcionē Atheniēfibus dicēs. Quē vos dicitis, ignotū Deum, ego prædico & colo, Actorū apost. c. 17. Mihi ergo licebit, ex sacerdotū gētiliū moribus

ali

Cælibatus ministrorum

aliqua ad propositum afferre, quæ firmâ reddant nostram assertionem atque corroborarent. Hierophante apud Athenienses euirantur, & æterna debilitate fiunt casti, de his Hieronimus in epistâ ad Gerontiam & in scholijs ad eandem epistolam, Hierophantæ sacerdotes dicebântur, quia ostendebant & ordinabant ministeria sacrorum, & interdum offerebant, atque immolabant sacra. Erat enim Athenis mirum in modum sacrificorum veneranda religio, ita ut nullo modo ad sacrorum ministeria quispiâ eligeretur, quin prius euiratus fuisset, & sic innuptus viveret, & in perpetua continentia suû exqueretur munus, istius modi galli cybeles sacerdotes matris deorum erant, vestales virgines, cultu vestæ dicatæ deæ, quæ æternum servabant ignem. Harû, si qua incestus conuieta fuisset, viua defodiebatur. In numæ vita Plutarchus de vestalibus, Cereris venerisque sacerdotissæ à virorû cõsortio ppetuo separatæ extabât quæ ab illis Cereri deæ sacra fiebât, oportebat secundum eorum ritû ut puræ & illibatae

tæ semper existerent. De cereris & vene-
 ris sacerdotissa, seneca, Lucifer qui à prin-
 cipio suæ conditionis, Dei æqualitatem
 appetiuit, & super alstra cæli, suū optauit
 ex altare solium: quū superbia eius sem-
 per ascendat, viribus & posse omni tem-
 pore conatur, honores Deo debitos sibi
 donari. Post commissum vero ab eo sce-
 lus, quamuis eiectus è cælo fuerit, tamen
 in ipso naturalia integra māserunt, ita vt
 cūctis hominibus sapientientior sit. Inde
 cōsequitur eū dignoscere latriæ cultum
 omni potenti Deo deberi, & suos qui ei
 assistent ministros, spiritus qui carnem
 & ossa non habent, puros ac mundos co-
 ram ipso sistere, obsequi paratos, thura,
 offerumēta & sacrificia à mortalibus suo
 creatori offerri. Quorum munera tanto
 sunt deo acceptabiliora, quanto offeren-
 tes puriores & nitidiores existunt, Gen.
 4. deut. Respexit Deus ad Abel, & ad mu-
 nera eius, ad Cayn & ad munera eius nō
 respexit, eo q̄ alter corā ipso mūdus appa-
 ruit & de melioribus obtulit, alter vero
 impurus & de peioribus. Lucifer ergo cū
 diui

Cælibatus ministrorum

diuinos admodū optet honores, & modis omnibus eos nancisci satagat, à ministris aliquoties mundis thurificari atq; obsequi vult, vt ex bono malū eliciat. Et ita multæ gentiliū nationes siue diaboli instinctu aut scintilla ducti rationis, sacrificos nuptiarū expertes elegerūt, vt mūditiā saltim externa, diabolo & angelis eius immolarēt, atq; obsequerent. Quare Athenis sacerdotes & gallicybeles execabantur castrabanturue, Et vestæ deæ. Iunoni, veneri & cereri, de quibus Horatius in odis, Apollini & alijs gētiliū dijs, à puris fœminis, quæ ppetuo caste viuebāt, fiebant sacra. Mirari igitur nō licet, si Christi sacerdotes cœlibes viuant, quū nulla sit conuētio Chri ad Belial, lucis ad tenebras, putidissimi ad mundissimum, cuius sacrificos interne & externe cōuenit maxima puritate nitere. Cum grandi etiā interuālo sacerdotes euangelici à sacerdotibus Belzebuth distent. Colligimus ergo, in ministris altaris sacris cōgruentissimum decentissimumquē esse, cœlibatus virtutē, in sæculi vsq; finē permanere, oportet.

portere: fælicius & beatius quam in alijs Christi fidelibus. Dubio absoluto nono vt receptui canamus, restat vt iam ad decimū vltimum ve dubium properemus, et ibi noster sistat gradus. Habet enim in hūc modū.

10. dubium.

AN debeat et sit decens, Petri vicariū, in coelibatu sacerdotum habenas relaxare, ita vt coniuges viuāt. In hac dubitatione neruus est totius nostræ digladiationis, faxit Deus, vt ipsius veritatē et eius responfionem, literis nauantibus ac pietatis studio deditis, apertissimam relinquā. Procuius elucidatione hāc sta tuo assertionem.

Assertio.

IN sacerdotū coelibatu noui instrumēti, neque decet neque congruit summum patriarchā dispēfare. Prima huius asserti hāc sit ratio. Multa sunt quæ post factum tenent, quæ cum fiunt perperam
pe-

Cælibatus ministrorū
perpetratur. Siquis post votum simplex
contrahat, factum tenet & tamen contra
hendo peccauit, Initiatus ante ætatē le-
gitimam, consecratio tenet, reus tamen
delicti in consecratione fuit. Sacerdos de-
gradatus attentās consecrare, vere conse-
crat, attamē in attentando obnoxius cul-
pæ mansit, quantumuis, vt refert glossa,
dist. 50. cap. Accedens, versiculo, præsy-
tero. Et de clerico excommunicato, ca. 2
verbo, degradatus. Et de pænis. lib. 6. ca.
Degradatio, versiculo, priuilegio clerica-
li. Multi canonistarum affirmant degra-
datum non conficere. Hoc tamē certissi-
mum est, cum caracterem nō amittat ve-
rissime cōsecrare, letaliter tamen peccat.
Quam plurima hierarcha supremus fa-
cere potest, quæ post factū rata erūt, & ta-
men dispensando grauitè delinquet, pre-
sertim si nullam habeat dispensandi cau-
sam. Aliquæ enim leges sunt, quæ ex so-
la legumlatorum voluntate oriuntur, et
hæ pro suo arbitratu dilui possunt, aliæ
quæ in ratione fundantur, istæ absque e-
tiam ratione auferri non oportet, dicente
qui-

quidem regula, Omnis res per quascum-
 quē causas nascitur per easdem soluitur,
 in volumine decretalium de regulis iuris
 ca. Omnis lex. Igitur quæ ex ratione or-
 tum habuit sine ratione aboleri non de-
 bet, et si maximi momenti est, sine urgen-
 tissima ratione, nō decet abrogari, vt om-
 nium carculis doctorū approbata est sen-
 tentia. Tho. 12. quæst. 97. Soto de iusti-
 cia &c. lib. 1. quæst. 7. art. 3. Et plura hac
 de re doctissimus episcopus Couarruias
 à Leyua, in epitome de sponsalibus & de
 matrimonio cap. 6. §. 10. num. 9. Et lib. 3.
 variarum resolutionum, cap. 6. nume. 8.
 Et Caietanus. S. Tho. egregius defensor,
 in locis præallegatis sui doctoris. In plura
 litate beneficiorum, & in gradibus ad cō-
 trahendum prohibitis similibus si nulla
 subsit dispensandi causa, forte dispēfatio
 valebit, attamen reus maculæ ignis gehē-
 næ erit. Sententia qua affirmatum est ab
 aliquibus antistitem supremum omnia
 posse, caute intelligenda venit, clauē scili-
 cet non errante siue iudicante quæ recta
 & iusta sunt. Etenim si posset iuxta san-

nota

N cta

Cælibatus ministrorum

Et quæ decreta pro arbitrio tollere facile videretur vti leuitatæ & quæ cogitat (vt apostolus ait) Secundum carnem cogitare, esse quæ in eo est & non. Quum in cælibatus sacerdotum lege, nullâ habeat rationem dispensandi pōtifex maximus cōsequitur absq; graui labe in ea dispēfare non posse. Lege quidem in suo rigore manente, dispensandi causa subest, cum impeditiua est alicuius magni boni, vel cederet ingraue malum & huiusmodi. At vero lege cælibatus permanente, non impedit bonum magnū, nec vergit ingraue dispendium reipublicæ neque ecclesiæ, consequens igitur est, q̃ papæ nō subest dispēfandi causa. At dices. Impedit cōuersionē Lutheranorū, qui dicūt, q̃ si sibi sacerdotibus hic concederetur articulus, scilicet nubendi posse, colla subiugarēt pontifici. Nō valet. Primo quia ipsi nihil pēdunt sacerdotium, quando missæ sacrificium negant, & altaris sacramentū fictitium & inane asseuerant. Et vt adulterinis fruantur amplexibus, votum solenne quo Deo se incælibi vita victuros deuin-

xerūt, susque deque faciūt, & omnia chri-
 stianæ religionis conculcant. Nullā sanè
 oportet eis fidem facere. Nā qui fidefragi
 Deo extiterūt, quomodo ecclesiæ, cuius
 caput abnegant, fideles existent? Secun-
 do quia nunquā mater ecclesia cōsuevit
 eos qui à fide defecerūt, in suum gremiū
 recipere, nisi cum humilitate suos confi-
 teantur errores, & hæreses pertinaci ani-
 mo defensas execrentur atque abiurent.
 Cur fidē habebimus eis, qui aiunt, q̃ con-
 cesso sibi matrimonio, sedi apostolicæ o-
 bediētes erunt? In quibus neque per som-
 nium vllam scintillam pænitentiaē suo-
 rum errorum, hæresum, scādalorum, qui-
 bus totum impleuerūt orbem cernimus?
 Tertio quia solenne est hæreticis, vnum
 vel duo saltem à catholicis petere, quo da-
 to, de nobis in alijs quæ volunt reportēt
 triumphum. Tentarunt Arriani, vt ali-
 quam cum catholicis, viderentur inire
 concordiam, & profitebantur se omnia
 passuros, si filius intrinitate perfectā secū-
 da persona crederetur ὁμοιός non tamen
 ὁμοούσιος. Ecce Arrianorum frudalētā in

Cælibatus ministrorū

vna vocula deceptionem, nam ὁμοιος idē
significatione est, q̄ similis, ὁμοούσιος idem
significatu est, q̄ cōsubstāntialis vel vnus
substātiæ, ipsi vero Arriani vnitatem sub
stātiæ inter patrem & filium negabant,
concedebant autem similes esse in natu-
ra vt suam inter fideles hæresim semina-
rent, & fidem veram ab eis euellerēt, sub
velamine vnus voculæ eos machinaban-
tur decipere, quod patres intelligentes, il-
los refellerunt. Ecce sub quibus velami-
nibus, pacem atque concordiam postulāt
Arriani. Plurima apud Theodoritū lib. 1.
cap. 11. & 12. & quarti libri initio, & alijs
in locis historiæ ecclesiasticæ reperies. Et
in Eusebio Casariēsis ecclesiæ episcopo.
Et in historia tripartita, lib. 2. cap. 9. Et a-
pud Nicephorum Calixtum, lib. 8. cap.
22. & præcedentibus & sequentibus. Et
apud eos quotquot, ecclesiasticā texue-
runt historiam, quia admodum hæresis
Arrianorum molestauit fidelium militiā
q̄ de eorum dogmatibus, fraudibus, fi-
ctis confessionibus, ad longum memoriæ
tradiderunt. In hunc modum Lutherani
Arria

Arrianos imitantes, cum aliqua ab ecclesia deposcunt, moliuntur nostras sanctas tollere leges, papam subvertere, ac deinde totam ecclesiā. Audi Lutheri praecepta. Quandoquidem ab ecclesia sic constitutum est, Ob ipsum hoc nō faciam, & si nō praecepisset vellem facere, faciam autem alio tempore quo non praecepit, quando & quomodo mea voluntas me tetigerit. In despectum eleuationis corporis Christi, docet ab eleuatione esse abstinendū. De sumptione eucharistiae sub vna vel sub vtraq; specie scribit, q̄ nihil de cadēre, sit tāquam necessarium à Deo praeceptum. In eo libro quem inscribit de formula missae, inquit. Si quo casu conciliū staret, minime omnium nos vellemus vtraque potiri, immo tum primū in despectum concilij, vellemus aut vna aut neutra, & nequaquam vtraque potiri, & plane eos anathema habere, quicumque talis concilij auctoritate potirentur vtraq;. Quomodo Lutherani isti, ecclesiae suaeque capiti obtemperabunt, suo iubente antesignamo contrarium? Alibi quoque

Cælibatus ministrorum
statuit. Quicquid igitur a patribus traditum,
quicquid auctoritate conciliorum sanc-
tum, quicquid totius ecclesiæ, diuturna cõ-
suetudine receptum est & approbatum,
id omne contemnite, reijcite, pro nihilo
ducite, neque vel tantillum moueat quẽ
quam multitudo, latitudo, magnitudo,
miracula, sanctitas ecclesiæ & sanctorum.
Hæc Lutherus. Osius de expresso verbo
Dei. fol. 238. dict. & fol. 242. ca. Videas
obsecro candide lector quam lōge luthe-
rani, suum insequendo pseudo euangeli-
stam, parati ad fidei conuersionem & ec-
clesiæ obedientiam existant. Conuinci-
tur ergo quod non concedere hisce hæreti-
cis matrimonia, nullum ad suam resipiscen-
tiam ponit offendiculum, sed sua malitia
eis obstat quæ suum excæcauit intelle-
ctum. At dices forte. Alia regna sub Chri-
sto militancia idem instatissime petunt.
Nullo pacto eis concedendum est, quia
hæretici dictitabunt, quod perse nancisci
non potuerunt per alios fuisse nactos. Et
cum secundum iuris regulam, lib. 6. c. Qui fa-
cit, reg. 72. quæ per alios facimus per nos
fa

Et dicatur, de nobis parta victoria gloria bantur, perfertim cum sint finitimi hæreticis, & ex eis tāquam ex inferni baratro Ioānes Hus & Vuiclef prodiderint. Vuiclefus libro de officio pastoralī. 29. sic inquit. Quomodo versi sunt clerici & ab alitibus cæli incolubros, & à discipulis Christi in phariseos: colantes culicem & deglutientes camelum, Nam coniugiū, secundum legē Christi, eis licitum, odiūt vt venenum. Et lib. 3. de sermone domini in monte. cap. 11. Sacerdotes expetulantia visitant fæminas viduas, quum Chri ordinantia forent mariti plurimi, qui iā sunt ad claustrum infundabilis religionis tracti, vt Tarsites, & sic corporalem fornicationē immiscent sæpius vt priores. Sic plena est ecclesia fornicationibus & præuaricationibus istarum sectarū quatuor sacerdotum, & ratio istorum malorū stat in isto, q̃ spernitur Christi ordinantia, & statur ordinationi subdolæ antiChristi. Hæc Vuiclefus, Vtrobīq; videre est dicere sacerdotibus & claustralibus, secū dū Christi legē, licitū esse matrimoniū, &

Cælibatus ministrorum
ex ordinatione humana illicitum. Ecce
quomodo ex illis regnis, exiuerūt qui odio
cælibatum sunt prosequuti sacerdotum,
non mirū si seminarium ad huc maneat,
vnde hæc petitio nascatur. Et quid eos
compellit, nisi effrenata libido ex cō
messationibus & ebrietatibus, quæ maxi
me in illis vigent regnis, stimulata? nam
ab aquilone pandendum esse omne ma
lum, ait Hieremias cap. 1. Quæ sanè com
munis vtilitas ex hac licentia sequetur?
Quæ? incluuies, lauta conuiuia, potus in
exhaustus vt inde surgant ludere, Et vt
quædam habet interpretatio, coire, id est
venereis quidem vacare, vt vere prodeat
quasi ex adipe iniquitas eorum, psal. 72.
vt fiat sicut populus sacerdos.

Et si sui voti non fiant compotes, in
quod dispendium cedit? Respōdēt, plura
enim subsequenter mala. Quæ? Adulter
ia, stupra, incestus, concubinatus perpe
tui, vagi concubitus, pessima filiorū edu
catio, quæ natura abhorret. Et ob hanc
causam omne vulgus eos inuisos habet,
fomentumque dissidiorū & si multatū,
ple-

plerumquē clericidia homicidiaue, scandala & quum abyssus abyssum inuocet, quoniam vitia, sicuti virtutes, sunt connexa, necessarium erit præsbyteros per abrupta vitiorum pessum ire. Hæc illi qui pro sacerdotum coniugio clament. Quibus respondemus. Quinimo ex hac profecto concessa facultate, plurima peiora quē mala orientur. Nam cum habitus ex actibus generetur, & sua gemina conditione ad similes actus inclinet, ex quibus genitus est: & cū natura post Adami peccatū originali in nos transfuso, proclius ad malum sit, coadiuta vero habitu venereo, qui promptius & expeditius & delectabilius operari facit, procul dubio procliuiiores remanebūt, & auidius & cupidius pessima quæque perpetrabūt. Adde q̄ cum ferro ferrum acuatur excitatis libidinum sentibus, iam suarum fastidio si cōiugum (cibus enim quotidianus nau seam prouocat, fastidium atque horrorē generat) alias cum omni procurabunt libidine in iniuriam & scandalum proximorum. Experiētia enim nos docuit, eos

N s ca

Cælibatus ministrorum

calidū comedisse prandium & octipedē excitasse. Et cum vertex ecclesiæ vnum hydræ caput scindere voluerit, timendū iuste enim est, ne alia septem nascantur vel prodeant. Optaret, pōtifex maximus q̄ sua vnusquisquē vxore sacerdos cōtētus esse, vt infrenari videretur luxuriæ amnem inde tamē sæpe sæpius septem capitalia crimina scaturirēt, Hoc est sane quod vult Paulus sentire, quando prima 1. Chor. ca. 7. inquit. Si aut acceperis vxorem non peccasti, & si nupserit virgo nō peccauit. Loquit̄ his qui nubere possunt, addit tandem. Tribulationem tamen carnis habebunt huiusmodi. Quid est ergo post nuptias tribulationem carnis habere, nisi ex carnis coniunctione, & ex frequenti venereorum vsu carnem effici petulantē, pruriginem incendi, & domesticum excitari bellum in peccatum atque inquietū inter carnē & spiritum? Quod satis superquē molestabat sanctum virum Paulum (& si expers foeminarum esset) ita vt clamare prænimia eius greue dine cogeretur, ad Roma. 7. cap. Infelix ego

ego homo, quis me liberauit de corpore mortis huius? Et ad Gal. 5. cap. Caro concupiscit aduersus spiritū, & spiritus aduersus carnem. Quid ergo fiet in illis, qui quasi nullam carnalium continentiam experti sunt quando virū sanctissimum, alio qui virginem, in hūc modum pugna carnis exclamare coegit? Quid de his præsa giendū erit, qui libidinis periculū habent quum Paulus carnis deliciarum blanditiarumquē in expertus, talem intestinā pugnam & antinomiam sentiebat? Ecce quum aqua prætexitur carbones ignitos extinguere, maior expergescit flamma, & vnde medelam optarent, maior morbus excreseceret, quare alijs medicaminibus huic succurrendum est morbo.

Curuaquē est virga in aduersam partem, si ad rectitudinem deuenire cupimus deflectenda est. Curua ad bonum, & prona ad malum natura nostra dignocitur esse præcipue ad veneris amplexus. Videntes filij hominum quod mulieres essent pulchræ, exarserunt, in earum concupiscentiam, dicitur.

Gen.

Cælibatus ministrorum

Gen. cap. 6. Equidem oportet ut in aduersam partem, ipsam sacerdotes deflectant, ea quæ libidinis flamam extinguant, omni amplectendo cura. Quæ autem hæc sint, medicos qui de naturis rerum disputant, peritiamquæ habent, & quæ ægritudinibus pro qualitate earum, accomoda sunt nouerunt, consulamus. Primum omnium habitibus studiosis in bonum inclinabitur; deinde fugiant calida, delicata edulia, stratus molliem, opiparam mensam, ciborum saturitatem, vini fortis veluti noui, in quo est luxuria, impletionem. Dixit quidam. Vina parant animos veneri, faciuntquæ libidinis aptos. Subinde diligant frigida, obsonia aspera, duritiem stratus, mensam parcam, eduliorum temperantiam, aquæ potum, vel propter stomachum & frequentes aliquorum infirmitates, bene lymphatum vinum, semen ad carnis blanditias bulliens, quod est superfluitas post tertiam digestionem remanens. Si sedatos vis sensualitatis tribulos habere, conuenit, & superfluitatem hanc consummere & exicare, quod & maxime fiet ieiunio, fame, vigi

vigilia, forti labore & frequenti. Naso inquit, oia si tollas periere cupidinis arcus, contemptæque iacent, & sine luce faces, mortis, pænarū inferni, tristiumquē meminisse iuuabit, pariterquē flagris corpus cædere, occasiones in huiusmodi labendi peccatum fugere, præter alia quæ carnis concupiscentiam domant. Ob oculos oportet semper habere orationē, qua Dei omnipotentis obnixæ patrociniū inuocemus. Hæc congeſsi medicamina, huic valetudini medendæ conducibilia, ex vetustissimo doctore & eius libro, qui corona florida, inscribit. c. 38. & 39. Quæ sane multo plus valebūt sacerdotibus quā cōnubiorū indulgenda licentia, quā anxie per multi desiderant. Hinc sequitur falsum fuisse abbatem Panormitanum, cum quibusdam ex nostris, qui eum sunt secuti, qui cap. Quum olim de clericis cōiugatis, ratus est, præbyteris nubere volentibus melius esse, potestatem contrahendi facere quam cælibes viuere, faceret enim ecclesia vt medicus peritus, quidum videt medicinā officere, eam tollit.

Hæc

Cælibatus ministrorum

Hæc ille. Ista profecto medicina carnem sapit & non spiritū, quæ (vt domōstrauimus) plus obest quam prodest, attulimus aliam quippe saniores atque conducibiliorem. Ex his quæ dicta sunt, colligitur stante lege cœlibatus, nullum bonum impediri, neque in aliquod graue cedere malum, nec in ea dispensando, commune bonū sequi, immo oppositū, quare Chri vicarius perperam faceret, si cœlibatus decreta violaret.

Secunda ratio.

SECUNDO ad idē, in legibus quæ ab apostolis & generalibus cōcilijs cōditæ sunt, quæ quā maxime ecclesiæ Christi cōducunt sine validissima causa, absque grandi noxa, summus pontifex, haud dispēlare valebit. Et hic est concors omniū doctōrū consensus. Ioānes à Medina, C. de pænitentia titulo de dispensatione inquadagesima, cū de ieiunio tractat. Almaynus devoti dispēlatione. c. 15. Frater Dñicus à Soto lib. de iustitia & iure .q. 7. art. 1. & alij oēs. Vt si quadagesima

10

le ieiuniū intotū abrogaret. Si oīno confessionē ab ecclesia eliminare annuam.

Cōstat enim q̄ ab apostolis & œcumenicis concilijs, plures canones coelibatū sacerdotū cōcernentes, sunt sanciti, oppido cōducentes ab Ch̄i ecclesiæ fulgorē & pulchritudinē. Quod facillime suadebit si auctorū sanctitatē perpēdas. Credibile enim est q̄ quicquid ad regimē ecclesiæ catholicæ sanxerunt apostoli, spū sctō illumināte atq; ductore, ab eis dispositum fuit, iuxta Ch̄i pmissum, Ioā. 16. ca. Cū venerit ille docebit vos omnē veritatē, id est ad salutē necessariā, & ad bonā familiæ ch̄ianæ gubernationē cōducibilem. Hoc de se testatur Paul. epist. 1. ad cho. c. 7. quādo cōsiliū de virginitate integris p̄hebat foeminis, inquiēs. De virginibus p̄ceptū dñi nō habeo, sed cōsiliū do. Et ne putarēt in eo errare hoc eis suadēs, ait. Puto q̄ ego spūm dei habeā, quasi dicēs. Ne arbitre mini hoc incōsilio me vos decipere q̄a spū sctō directore, quæ audistis, ptuli. Quod et de cæteris apostolis simul iūctis maiore vi fatēdū est. Et p̄pter hāc ī eis cernēs

confirmatam sanctitatē Alphonsus à Ca-
 stro, de hæresibus lib. 1. c. 2. postquam ad
 reuincendos hæreticos scripturas sacras
 primo collocauerat loco, inquit. Cano-
 nes siquidē apostolorū numero quinqu-
 ginta per beatum Clemētem (vt dicitur)
 aut collecti aut translati primum post sa-
 cras scripturas tenent locum. Et sic bea-
 tus Damascenus. 4. lib. de fide orthodo-
 xa, recensito canonicorum librorum ca-
 thalogo, post continuo, subiungit. Cano-
 nes apostolorum per Clementem colle-
 ctos. Et Ysidorus in volumine quo om-
 nium conciliorum decreta congeffit, an-
 te omnium conciliorum decreta, aposto-
 lorum collocauit. Non quòd illorum sit
 maior auctoritas, cuiusquē generalis con-
 ciliij, vt decet congregati, sed propter eorū
 maiorem sanctitatem & dignitatem. Cō-
 fitendū enim erit apostolos ob ipsorum
 sanctitudinem & spiritus sancti adfisten-
 tiā, utilia populo christiano statuuisse de-
 creta. Quale est illud de sacerdotum con-
 tinentia. Colligere igitur oportet, q̄ sine
 euidēti causa in legibus, sanctionibusquē
 apo-

apostolicis à præsule supremo nullo modo dispensandum est. In huius assertionis corroborationem. cap. sunt quidam. 25. quæst. 1. inquit Urbanus Papa. Tradita per apostolos, usque ad effusionem sanguinis sunt defendēda. Et Lucius Papa tertius, de bigamis, cap. super eo, respondens cuidam archiepiscopo, qui quosdā bigamos ad sacros promouerat ordines, inquit, contra apostolum dispensare non licet ut debeant ad sacros ordines promoueri vel in eis si promoti fuerint permanere. Idem innocentius tertius. cap. à nobis, eodē titulo. Opponet tamen quispiā, q̃ Lucius Papa dispēsaui in apostoli sanctione, que vere humana est (quicquid dicat Almaynus ubi supra) cū digamo Panormitano. Respondemus q̃ verum est, sed legitima causa motus. Et doctor subtilis in. 4. distinc. 33. quæst. 2. artic. 2. ait. Quòd illa dispensatio non decuit fieri nisi ex magna causa, quæ facta fuit cum viro, virtutibus & literis ornatissimo, familiæ Christianæ profuturo: & hoc factum est rarissime, & fortasse post, nunquam

O dispen

nota

Cælibatus ministrorum
dispensatum, sed pro hac dumtaxat vice.
Sed pro vno toto regno vel duobus, per-
petuo, nulla existente causa vrgētissima
dispēfandi, vt probatū est, Papā legē cœ-
libatus, in parte vel in toto labefactare
velle, graui piaculo certe contaminare-
tur. Adde q̄ idem de statutis generalium
conciliorum sentiendum est, quæ ad bo-
num moderamen reipublicæ christianæ
instituuntur, in quibus statuendis spiri-
tus sanctus sua præsentia credendus est
adfuisse. Pariquè modo si necessitas non
deposceret, non esset in eis dispensandū.
Retulimus supra, plura cœlibatum con-
cernentia, in concilijs generalibus cōdita
decreta, nō ergo fas erit respectu alicuius
particularis seu generalis ecclesiæ ea tol-
lere, præsertim cum nulla subsit Papæ
abrogandi legitima causa.

3. ad idem ratio.

LEX ecclesiastica honesta & iusta, ad
Dei cultum per omnem modum va-
lēs

lens, omnium consensu, à multis retro annis stabilita, vtentium moribus approbata fidelium, inuiolabilis & perpetua debet permanere. Constat legem cœlibatus his cunctis circumstantijs ornatam esse. Consequitur pontificem maximum haud debere eam relaxare. Oportet enim legem inuiolabilem & perpetuam permanere quia nihil magis noticiū reipublicæ bene institute est, quā legum permutatio, quæ à sapientibus & sanctissimis viris stabilitæ fuerunt. Vulpianus de cōstitutionibus principū, lib. 2 inquit. In rebus nouis cōstituēdis euidēs utilitas esse debet, vt recedatur, ab eo iure quod diu æquum visum est. Et plato libro primo de legibus ait. Vobis quidem si sint bene constitutæ leges, vna certe erit præclarissima, quæ iubeat. Ne quis iuuenum quærere audeat, recte an contra se leges habeant, sed vno omnium ore vnaque voce, recte tanquam à dijs positas concedi, præcipiat, nec vllomodo aliter pati quicquam à iuuenibus cogitari. Senē autem, si quid excogitari,

O 2 pri-

Cælibatus ministrorum

principibus, & æqualibus (nemine iuuenum audiente) referre. Hæc Plato. Quæ huius illustris viri præclara sententia, merito ab Eusebio libro. 12. de præparatione euangelica. cap. 2. commendatur. Vides Papiniani & Platonis pulchrū iudiciū. Nunquam recedendum esse ab eo iure, ait ille sapientissimus legumlator, quod diu æquum visum est, nisi euidentis utilitas poposcerit. Non patitur etiam Plato iuuenibus Laconibus neq; Cretensibus potestatem facere, vt delegibus à senioribus & prudentibus traditis iudicent, an sibi conueniant vel non: neque illis permittitur mutire, an debeant tolli, & in alias mutari, & ad hoc censendum, illud sane mouet, quoniā talis mutatio esset reipublicæ perturbatio & suæ perditionis initium. Inter ænigmata Aristotelis hoc vnum extat. scilicet, coronā minime carpendam, id est leges urbium conseruandas. Iosephus. lib. 2. contra Apionem de permanentia legum ait. Quam plurimi maxime vero legislationem Licurgi mirantur, & spartam cuncti celebrant quoniā

niam in illius legibus plurimo tempore perdurarunt. Ergo manifestum virtutis indicium est in legibus permanere. Hæc Iosephus. Et Iulianus imperator in epistola ad Alexādrinum populum, inquit. Sunt vobis leges, quas venerari oportebat, immo ab omnibus & singulis amari. Quòd si quosdam illas transgredi acciderit. Cōmuniter tamen agendū ac legibus obtēperandū est. Nec trāsiliri debēt, quæ ab initio bene sunt sancita, hæc socrates lib. 3. historię ecclesiasticę, ca. 3. pag. 331. Expende q̄ si ab initio bene sunt sancita & maior vtilitas non exoptuāt, nec trāsiliri nec mutari debent, Et victor imperator ad Antiochenos scribens, ad hūc modum ait. Victor constantinus, Maximus. Augustus Eusebio. Recognoui sæpissime episcopatum simul & canonem ecclesiasticę scientię accurate custoditū intellexi, manendū igitur in illis est, quæ & Deo probātur & apostolicę traditioni consona videntur. Eusebius Cæsariensis lib. 3. de vita Constātini pag. 200. Ex his colligere licebit, sic. Antiqua est cœliba-

Cælibatus ministrorum

tus sanctio, à sanctissimis patribus tradita, corroborata moribus vventiū, diuquē æquissimum ius visum est: nullā euidētem necessitatē ad illud mutandū prospicimus, nisi petulantem libidinem, effrenemquē veneris incontinentiā adulescētum Laconiorū & Cretensium, qui iuxta Aristot. doctrinam, primo Ethic. cap. 3. Auditioni disciplinæ continentium, facrorumquē morum, minime conueniūt. Quare neque pilificandi sunt, sed illis à Christo dispensatore maximo, respondēdum. Amen dico vobis nescio vos. Princeps philosophiæ sub ænigmate cōseruādas perpetuō vrbium censet leges. Iosephus in Apionem, maximum virtutis indicium in legum permanentia iudicat existere. Iulianus & Victor, imperij monarchæ, alter quæ ab initio sunt bene sancta, nec transiliri, neque mutari debent, discernit, alter canonē ecclesiasticæ scientiæ, quia apostolicæ traditioni cōsonum, permanere iubet. Igitur cœlibatus legē in argumētum virtutis ecclesiasticorum & reipublicæ christianæ, & quia bene ab
ini-

initio sancita est & consona existit apostolicæ traditioni, immo apostolica traditio est, conseruari in ecclesia oportet.. Præclare huic preposito Nicolaus Papa accinit, distinc. 12. dicens. Ridiculum est & satis abominabile dedecus, vt traditiones quas antiquitus à patribus suscepimus infringi patiamur. Et Augustinus de vera religione lib. cap. 31. & dist. 4. In istis tēporalibus legibus quāquam de his homines iudicēt, cū eas instituūt, tamē cū fuerint institutæ & firmatæ, non licebit iudici de ipsis iudicare, sed secundū ipsas.

Vetustissima est cœlibatus traditio, & antiquissime à Ch̃ro nato, & per quingētesimos supra millesimū, & eo amplius annos à patribus suscepta, Cōsequens igitur est dedecus abominabile & ridiculū esse, illam infringere, presertim cum stabilita fuerit à patribus in apostolorum collegio, & in concilijs legitime congregatis, spiritus sancti inuocata adstētia, in quibus credēdū est haud defuisse. In illis enim integerrimis cōuētibus tractatum est, an deceret, an expediret sacerdotibus

Cælibatus ministrorum

euangelicis cælibatus ad mundius & præstantius domino famulandum, Et iudicatum est sanctius esse, potius quam coniuges vitam agere. Promulgatum est decretum, moribus vêtitum approbatum, Iuxta ergo Augustini sententiam, non oportet de illo iam iudicare, sed secundum ipsum iudicium ferendum est, canon latæ sententiæ pater beatissime erit, pro tribunali sedendo pronunciare, q̄ deinceps cūcti, qui Christianæ familiæ nomina dederunt, digito compescant labellum, & nec perse neque per illustres illustrissimasve personas comparere audeant coram sanctissimo patre nostro Papa, vt petant sacerdotes Christi obsequio m̄cipatos, maritos viuere. Animaduerte pater beatissime, genibus flexis obsecro, diuum Paulū ad Thesalo. 2. epist. 2. ca. scribentem. Ita què fratres stete & tenete traditiōes quas didicistis, siue per sermonem siue per epistolam nostram. Stare Thesalonicēsis bus præcipit Paulus in suis traditionibus, siue per sermonem siue per epistolā acceptis, vt intelligamus duobus constare

re

re modis scilicet sermone & scriptura, & eas tenere pariter iniungit, quia vtrumq; ad animarum suarum salutem magnopere obseruandum erat. Si in vnius apostoli sanctionibus, sistendus erat gradus, & plusquam oraculum appolinis tenendæ erant, quid ergo dicemus delegibus à toto collegio apostolico, & concilio vniuersali traditis, & ab antiquis receptis temporibus, & custoditis & vtentium confirmatis moribus? standum enim in illis erit & ambabus cōplexis vlnis, retinere oportebit, maxime cum ecclesia Dei ædificet & Christi obsequium splendeat, quare in cœlibatus lege standum & in eius permanēdum retentione atque custodia. Basilii, de spiritu sancto cap. 27. satis adpropositum occinit, inquiens. Dogmata quæ in ecclesia prædicantur, partim ex cōscripta doctrina habemus, partim ex traditione apostolorū, ad nos delata in mysterio recepinus: quæ vtraque ad pietatem eandem vim habent, & nemo his contradicit, qui vel saltem modicam ecclesiasticarū legum habet experiētiam. Et ca. 29.

O s apo-

301 Cælibatus ministrorum
apostolicū arbitror esse, etiam in nō scrip-
tis traditionibus perseuerare. Et Hycro.
in epistola ad Luciniū, tomo.1. pag.194.
Illud breuiter admonēdum puto, tradi-
tiones ecclesiasticas (presertim quæ fidei
non officiunt) ita obseruandas, vt à maio-
ribus traditæ sunt nec aliorum consuetu-
dine, nec aliorum contrario more subuer-
ti. Et Paulo inferius. Præcepta maiorum
leges apostolicas arbitrentur. Hæc Hyc-
ronimus. Enimuero ille traditionibus ex
diametro contradiceret apostolicis & ec-
clesiasticis, q̄ vel omnes vel aliquas vel a-
liquā ab ecclesia erradicaret, exularet ve,
& cum apostolicum ex Basilij sententia
sit, in traditionibus apostolicis vel eccle-
siasticis scriptis siue non scriptis perseue-
rare, erit igitur in cœlibatus traditione a-
postolica & ecclesiastica perseuerandū.
Quare neque expedit nec conuenit, in
ea ecclesiæ principem dispensare.

Quarta ad idem
ratio.

Quū

Q V V M discipulum suum doctore
Christum Matth. 18. cap. rogarent.

Quisnam in regno cælorū maior
esset, cunctationi faciens satis, inter alia
his verbis respondit. Qui autem scanda-
lizauerit vnum de pusillis istis qui in me
credunt, expedit ei, vt suspendatur mola
asinaria in collo eius, & demergat in pro-
fundum maris, ve homini illi perquem
scandalum venit. Scandalum, verbum
græcum est, nam sic textu habetur græ-
co, πλὴν οὐαί τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ διὸ τὸ σκάν-
δαλον ἔρχεται vertit Hyeronimus. Ve ho-
mini illi perquem scandalum venit. Al-
ter quidam loco scandalum vertit offen-
diculū. Scandalū vel offendiculū actiue,
est dictū vel factū minus rectum, prebēs
alteri occasionem ruinæ. Et sic aliquem
scandalizare, est facere eum ex dicto vel
facto suo malo, in peccatum mortale rue-
re. Ve quidem in sacris scripturis comina-
torium gehennæ ignis verbū est, quoniā
trāsgrediētes peccatū cōmittūt mortale:
& ita qui alicui pximorū cadendi ansam
p̄bet, graue p̄petrat crimē, q̄a cū suū alte-
rius

Cælibatus ministrorum
rius sit causa, maiorem deformitatem, ex
aggrauante circumstantia, induit. Ex hoc
ad hunc modo formo rationem. Vniuer
salis ecclesiæ caput, legem abrogando cœ
libatus, & sacerdotibus indulgēs vxoriū
vsum, prestat occasionem in capitale deli
ctum ruendi, deinde euidens fit q̄ perpe
ram facit, & exconsequēti, q̄ minime cō
gruit, nec decet, in sanctiōe cœlibatus
dispensare. Quis nam non videt nisi clau
fos habeat oculos, ex copia nubendi sacer
dotibus data, q̄ quamplurima peccami
na sequerentur? Quum vulgus conspice
ret populum & clerum æqua lance viue
re, & inter plebem & sacerdotem nullū
interstitiū esse. Consequeret̄ .n. præsby
terorum vilipensio, dignitatē sacerdota
lē tantopere à viris illustribus multis en
cōmijs commendatam, despectui haberi.
Sacramentorum contemptus, quoniam
horrebit populus de manibus eorū pol
lutis altaris summere sacramentum. Et
sua deliquia, pari ratione, despicient, illis
cum quibus iam parem consequuti sunt
sortem fateri. Doctrinæ euangelicæ vili
pen

pendium: quum auditores intuebuntur, eos qui lucem & sal mundo esse deberēt, cuius lucis & saporis exemplo eorum illuminanda & condienda erat vita. Incontinentiæ deditos, nimis carnalibus indulgentes officijs, inhiātes diuitiarum cumulū, vt sui liberi & familia satis abundent, cupidos, auaros, & denique mūdanos, & in nullo differētes ab infima plebe: cuius nāque vita dispicitur (inquit Gregorius) restat vt eius prædicatio contēnatur. Honora Deū & honorifica sacerdotes, dicitur ecclesiastici. 7. capit, Quod de nostris potissimum intelligendum est, quippe q̄ non tantum diuina verum & Deum ipsum sacramento tangunt. Et ad Thim. 2. ca. 5. Qui præsumt præbyteri, duplici honore digni habeantur, maxime qui laborant in verbo & doctrina. Hæc sunt nomina ob quæ magni habēdi sunt sacerdotes, & honoratione digni, apud Christicolas efficiuntur. Existūt quidem extra cōmunem plebem, in loco eminentiore positi. Ab humero & sursum altior erat Saul omni populo. 1. reg. cap. 10. Quoniam sacer-

Cælibatus ministrorum
sacerdotes qui populo præfunt, & candelabra lucentia in Dei familia existunt, ut ingrediētes doctrinæ & boni exempli lumen videant, & de manibus eorum & ore, Sacramenta suscipiant, in omnibus altiores & eminentiores omni vniuersa plebe debent esse, ita ab omnibus honorari & venerari oportet. Si tamen mariti essent, in medio versarentur vulgi, nullus eis haberetur egregius honor, neq; vlla essent insigniti reuerentia, & denique cuncti nauci haberentur. Quæ ultra sequentur delicta. Ecclesiarum dilapidatio, perditū iret pauperum subuentio, ouium cura penitus obliuioni daretur, sacerdotia pingua, episcopatus, archiepiscopatusque, principes magnates & valētes, iure vel iniuria, & sibi vel filiis & consanguineis negotia rentur, & ita maioratus, potentatus, & regales erigerentur apparatus, sumptusque, in egenorum præiudiciū admodū magnifici essent. Animæ defunctorum & viuorum defraudarentur intentiones, quia quæ elemosina recepta vicies vel decies re diuinā agere pro intentione largientis deberent, septies

ties vel quinquies sacrificiū altaris offer-
rēt, cū enim sua pro sustētāda familia nō
sufficerēt, surriperēt aliena. Diuus Paul.
status sacerdotū nō infimus zelator. 2. ad
Thim. 2. c. inquit. Nemo militās Deo, in-
plicat se negotijs sæcularibus. Si hi, q̄ ex
munere sacris adstant aris, mariti existe-
rēt, crescēte familia & filijs, & subuenti-
bus deficiētibus, adigerent colonos, fosso-
res, sutores, sartores esse, & quæcūquē vi-
lia artificia exercere. Alij cāpforiam, alij
vsurariā siue institoriā, vel quācūq; viuē-
di artā eligerēt, coacti p̄fecto essent nego-
tiādi, vēdendi, emēdi causa, inter abiectos
sæculares in foro adstare, nulla habita ra-
tione suæ pristinæ dignitatis, & toti totis
negotijs implicarent sæcularibus, parati
ad mēdatia, piuria, deceptiones, & circun-
uētiones, quæ vix ab institoribus euitant.
Et ita in mūdānis sopiti & sepulti rebus,
lucris stibūdi, eorū quæ Dei sunt, & sui
mnueris imp̄se obliti, viuerēt. Perquā fe-
stināter vt ad sua mercimonia seu nego-
tia redirent, indigentibus sacramenta ad-
ministrarent : nulla meditatione atque
præ-

Cælibatus ministrorū

præparatione habita ad talia tractanda diuina sacramenta : vrgentibus enim negotijs, cuncta quæ cultum diuinum decet, post haberet. Quid dicam si multæ nascantur è matrimonio filia? Quid de ornatu & earum dotatione, & decura omnium quæ matrimonium concomitantur? Profecto velle ad vnquē vsque vniuersa enarrare, esset pugnīs verberare aerem. Concludamus ergo, q̄ vt vides status sacerdotalis nimis distat ab statu matrimoniali: & si vtriusque scopum inspicias, non bene conueniunt, neque exacte in vna sede consistere possunt. Vidisti etiā, quot malis & criminibus datur ansa, licētia sacerdotibus nubēdi concessa. Ve illi ergo pōtifici in ecclesia supremo & ve illis qui sunt ei à consilijs, & ve cardinalibus, qui ipsi assistent, & ve illis qui cum possint, literis, rationibus & quibuscumque alijs licitis, iustis & honestis modis resistere, huic perditæ nō contra veniunt relaxationi. Ve enim omnibus illis, quia per ipsos offendiculū veniet, si portam hucusq; ab initio surgentis ecclesiæ his iam præfatis

tis

tis malis clausa, aperiendi occasionem de-
derint. Satiū fanè illis esset, quacumque
via vitam finire temporalē quam in hoc
perdendi animam dispendium deuenire.

Quinta ratio ad eandem asser-
tionem:

PAVLVVS chorintijs. 2. c. 10. inquit Ac-
cepi potestatem non in destructionē sed
in ædificationē. Quæcūquē hæc pote-
stas sit. Siue miracula faciēda, siue ad ge-
nus loquēdi linguarū, siue ad prædicandū
siue ad leges gratia gubernādi tradendas.
Verum est quod apostolus subscribit, po-
testatem à Deo nō in ecclesiæ destructio-
nem sed in eius ædificationem accepisse.
Quis quis Petri primatum tenes, pensicu-
lare te oportet, q̄ eam omnem potestatem
quam habes, & quæ tibi à Christo tradi-
ta est, non est absoluta. Nam vt definit
Baldus lege secunda. C. de seruitutibus
& aqua. Absoluta potestas est arbitrij ple-
nitude, nulli necessitati subiecta, nullif-
quē publici iuris regulis limitata. Quæ
P fa

Cælibatus ministrorum

fane potestas nulli gubernatori, nulli magistratum agenti, nulli denique principi, qui tiranidem abhorruit, cōcessa est. Neque in vlla prouintia, republicaue, quantumuis mediocri ratione instituta, tale monstrū auditum neque inuentū reperi, etiam si barbarā ea esset. Quòd quis rempublicā moderetur pro suo arbitratu, per fas vel nefas, iure vel iniuria tyranni est, nō æqui bonique moderatoris quare talis absoluta potestas male audire debet in re publica & in inferni chaos, vbi nullus ordo sed sēpiternus horror in habitat eliminanda. Hanc potestatem pastoribus suæ ecclesiæ, maxime Petro & eius vicarijs non Christus tradidit, quia prorsus esset indestructionem potius quam in ædificationem. Eam tamen, quæ in ædificationē prodest & necessaria est, acceperunt. Hoc est quod Christus clarissime ait. Luc. 12. cap. Quis putas est fidelis dispensator & prudens, quem constituit dominus super familiā suam? super quo. S. Tho. 1. 2. q. 97 arti. 4. inquit. Ille qui regit multitudinē, habet potestatem dispēsandī in lege humana,

na, quæ suæ auctoritati innititur, vt scilicet in personis & in casibus, in quibus lex deficit licentiam tribuat, vt præceptū legis nō seruetur: si aut absque hac ratione pro sola voluntate licentiam tribuat, non erit fidelis in dispensatione, aut erit imprudens. Ex quo habes p sua libidine gubernatorē non posse aduersus legē agere, sed secundū eā gubernare &c. Et p cōsequēs q non est sibi tradita absoluta potestas. Non valet nauicula gubernari, nisi sua habeat adminicula: cōficitur enim ex lignis leuigatis & combituminatis, regitur velis, remisquē, acicula, artemone, & gubernaculo, habet suum archigubernium, qui ad oculum nauigandi chartam tenet qua cognoscit, qua nauigaturus est via & pleraque alia. Quòd si aliquod horum defuerit, scias nauem perditum iri. Interpretes scripturæ sacræ quot quot sunt, cum de hac dicendi materia occurrit sermo, nauim Christi ecclesiam interpretantur. Vt Epiphanius in tractatu aduersus hæreticos qui angelicos se vocabant. Chrysostomus tomo. 1. fol. 168. Et Gregorius

Cælibatus ministrorum

tomo.1.fol.100. Sat erit hos tres expositores prodidisse, vt fidem mihi legentes habeant. Ligna quibus conflatur ecclesia nauis Christi fideles sunt, coadunati fidei unitate: bituminantur Charismatum donis, habet suum archiguberniũ, vt pote Christi vel Petri vicarium. Qui vt suum adamusim exequatur munus, indiget adminiculis, aere qui supara perflat, vt prospere nauis legat, spiritus sancti præsidium est eiusque illustratio, remi sunt sacramenta, remiferi eorum administratores, acicula, quæ semper in arcticũ Polum quaq; parte nauis se vertat, tendit. Recta ratio quæ vt testis est Arist. Ethi. 1. ad optima queq; deprecatur, ad quam ecclesiæ archigubernium, oculis aduertere oportet. Artemone quo nauigij onera subleuantur, pontificis supremi coadiutores, gubernandi charta, Dei euangelium, & sacræ paginæ canones, quibus dignoscimus, quo itinere ad optatum summæ quietis portũ sumus vellificaturi, gubernaculum apostolorum diorsimi, canonesque sacrorum generalium conciliorum, summorum pontifi-

tificum cum maturo consilio traditæ sanctiones, decretalesquæ epistole ad cōplures archiepiscopos, episcopos abbates atque ecclesias particulares missæ. Quòd si aliquod horū sublatum fuerit, scito totum Petri nauigium submersum iri, deiiciet numquam, quia porte inferi, nō præualebunt aduersus ipsum, periclitabitur tamē. Aduerte igitur Christi vicari, quòd potestatem accepisti supra vniuersam Christi familiam, non in destructionem sed in ædificationem, non quidem absolutam plātandi, euellendi, dissipandi, destruendi prolibito quicquid malueris, sed habes adminicula seu coadiutoria, nauigandi chartam, scripturæ sacræ canonem. Sacrasquæ patrum sanctiones gubernaculū, quibus te moderari decet & euangelicā gubernare militiam, caue ne incuria tua, aliquid horum de quibus præfati sumus corruat, quia tunc ecclesiæ navis, perturbari incipiet, rediturus tamē exactissimā indie iudicii rationem. Hoc inimicus homo animaduertens, conatur leges decretaquæ patrū demolire, ratus hanc exquisitam

Cælibatus ministrorum

fitam esse viam, ad ouile seruatoris nostri
ruendū. Ex prælibatis his in hunc modū
deduco ratiocinationem, Tradita est ouīū
pastori supremo potestas non in eccle-
siæ destructionem sed in eius edificatio-
nem ad quam constructionem habet in-
ter alia, patrū statuta legesquē honestas,
sanctas, iustas, vetutissimas ad Dei obse-
quiū perquā conducibiles, quare inuiola-
biles & perpetuas. In quibus summū pō-
tificē Romanū nō decet dispensare, absq;
per grandi ecclesiæ dispendio & suæ con-
scientiæ labæ. At vero istius modi est cœ-
libatus, lex igitur in ipsa dispēfatione nō
erit congrua nec decens. Nec illi, nec ani-
mæ suæ saluti conueniet, contrahendi sci-
licet coniugia, sacerdotibus potestatem fa-
cere. Foret enim talis in dulgencia, initia-
tis cōcessa, indestructionem ordinis Hie-
rarchici in ecclesia totalem, quum confusi
& mixti permanerent status, & inter ma-
ritos & præsbyteros discriminare mini-
me populi turba posset. Minister sacra-
mentorum, qui multis ab hinc annis, im-
mo ab ipsis nascentis ecclesiæ primor-
dijs

dijs (vt iam dimissimus clarum) cælebs vixit, & à reliqua plebe multis nominibus distans fuit, & quæ ipse cōsecrare, ministrare, sacra tãgere vasa, sacrataquẽ mundare lintheamina, iure poterat: & istius modi alia quæ sæcularibus interdicta sunt. Ne fas sacrilegiumquẽ illa manibus contrectare semper fuit. Quod essent vtrisque cōmunia, profecto inficiari nō potest, quod hoc esset hierarchicũ ecclesiæ ordinẽ prorsus destruere, euellere, atq; cōfundere, & inter clerũ & populũ, fere nullũ existeret interuallũ. Hãc potestatẽ q̃s sane mentis chřianus, collatã primati ecclesiæ vniuersalis esse, dicere audebit? At dices. Hoc nō est cōcedẽdũ nisi dumtaxat vni vel alteri regno seu particulari ecclesiæ. Hæc sane respōsio non facit satis. Patulum quippe est, q̃ pari iure quod vni cōceditur & alijs petẽtibus, vt scādala vitarẽtur annui oportet: & sic totus subuerteretur chřianismus. Cōsequit̃ ergo nullo pacto Petri vicario nec Chřī exercitui chřiano cōgruere nec licere, nisi vrgẽtissima & euidentissima subsit causa, quã omni & non vulga-

Cælibatus ministrorum
ri indagine apposita, inuenire non potui
cælibatus legem in parte vel in toto rela-
xari. Vt tandem huic tractatui extremā
imponam manum & vt honos sacerdota-
li debitus ordini impendatur, caput eccle-
siæ summum & eius in tota familia chri-
stiana archiepiscopos, episcopos, abbates,
priores & denique prælatos eiuscoadiu-
res, cum per omnes curiæ cælestis sanctos
tum per Deum immortalem deprecor,
vt in præsentandis & promouendis ad sa-
cros ordines hominibus, Deum timeant,
& ob oculos illud Thimotheo à Paulo
scriptum, 1. cap. 5. manus cito nomini im-
posueris. Sacrosquæ canones habeant, se-
cundum quos dignos admittāt & reiiciant
indignos, obseruentquæ ea quæ à patri-
bus sancita sunt de ætate & qualitate &
ordine præficiendorū. Et in concilio Tri-
dentino sessione, 14. & 21. & 22. & 23. Su-
per omnia caueant ne sit innumerus sa-
cerdotum chorus, & omnino pauperes à
sacris expellantur ordinibus, quo quam
plurima indecoraquæ ab eis fiunt, & quæ
suum informem reddunt statum & ho-
no

norem & reuerentiam ab eo tollūt, cuita-
buntur. Vtinam Deus det, vt cūcta quæ
ad splendorem, nitorem, decorem & or-
natū huius electi status necessaria sunt,
nolo congruentissima dicere, opere com-
pleantur. Fiet enim vt sacerdotum digni-
tas magno habeatur pretio, & omnia tan-
dem in pristinum sanctissimumquē re-
digantur statum. In seruatoris nostri
gloriam qui cum patre & spiritu
sancto viuit & regnat in sæ-
cula seculorum.

Amen.

τελος

LAVS DEO.

¶ Errata quæ in hoc opere cōtinētur quæ
oculos calcographi fugerunt licet omnē
adhibuerit diligentiam per hec quæ se-
quentur. Corriguntur, & si quæ alia
reperita fuerint dormienti et mo-
noculo ne dicam talpis per
uia erunt.

Fol. 9. pa. 1. li. 4. abhinc. fo. codē, pa. 2.
li. 1. quingentesimo sexagesimo quin-
to, ibi. lin. vltima somnū. fol. 10. pa.
1. lin. 6. christianismi. fo. 11. pa. 2. li. 10. cō-
iuge. ibi lin. 19. possint. fol. 12. pa. 2. li. 17.
asimilantur. fol. 15. pa. 1. li. 10. expresim
fol. 16. pa. 2. li. 11. tantū. fol. 17. pa. 1. li. 17.
sit. fol. 18. pa. 2. lin. 7. fungebantur. fol. 21.
pag. 1. lin. 2. fordidam. fol. 22. pag. 2. li. 8.
deponatur. fol. 25. pag. 1. li. 11. parrochijs.
ibi. lin. 21. conciliū. fol. 27. pa. 2. li. 18. co-
puletur. fol. 32. pag. 3. li. 3. spiritus sancti.
fol. 33. pag. 1. lin. 23. confidenter. fol. eo-
dem. pa. 2. li. vltima anhelabāt. fo. 36. pa.
1. li. 6. reliquerunt. fol. 43. pa. 1. li. 10. cali-
ditas. fo. 46. pag. 1. li. 4. inuentor. fol. 47.
pag. 2. li. 23. præsbyteratū. fol. 49. pa. 1. li.

6. non, ibi. lin. 12. monogamus. ibi. li. 15.
stetit. fol. 52. p. 2. li. 6. canone quinto. fol.
61. pa. 1. li. 4. stabilita, ibi. pag. 2. li. vltima
& fo. 64. pa. 2. li. 15. quanto. fol. 73. pag. 1.
li. 11. elogijs. fol. 76. pa. 1. li. 18. præcipit. fo.
79. pag. 1. li. 6. viri. fol. 86. pa. 2. li. 9. virtus
fo. 87. pag. 1. li. 1. expetebat, fol. 99. pa. 1. li.
vltima antesignano. fol. 100. pag. 1. li. 18.
fornicationibus fo. 101. pa. 1. li. 10. genui-
na. fol. 106. pag. 1. lin. vltima excogitarit.
fo. 107. pa. 2. li. penultima argumentum.
fol. 108. pa. 1. li. 4. proposito. fol. 110. pag.
1. lin. 1. discipuli. perlegi. fol. 119. pa. 1. ibi-
dem quæ lege quod vulpiani, fol. 116. pag.
2. lin. 6.

¶ Errata numero foliorum.

43. 45. 52.

EGO fratre Paulus de Leon : in sacra
Theologia magister eiusque p̄fessor
Toleti in conuentu sancti Ioannis de
los Reyes mandato reuerendissimi patris
fratris Francisci de Guzman : generalis
comissarij &c. Perlegij quā potui diligen-
tia librum de sacerdotum cælibatu à per-
quam reuerendo atque doctissimo viro
fratre Francisco de Guzman composi-
tum, dignissimumquē iudicaui quòd om-
nium manibus habeatur, atque à Deo ty-
pis mandetur, paruo enim volumine mul-
tum ægregia tum ex sacra scriptura, tum
ex consilijs & vetustissimis patribus ex-
cripta continentur non parum utilitatis
reipublicæ christianæ allatura. Spero pro-
fecto futurum vt multa alia à tanto viro
in lucem prodeant, faxit Deus optimus
maximus, datis Toleti vigesimo octauo
die Ianuarij, anno à virginali partu mi-
llesimo quingentesimo sexagesimo sex-
to.

Frater Paulus de Leon,
magister.

PERLEGI hunc tractatum: ex man-
dato reuerendissimi patris nostri comi-
sarij generalis totius Hispaniæ fratris
Francisci à Guzman . Et nihil inueni
in eo quod non sit catholicum piumquē
& dignum vt in lucem prodeat: in cuius
testimonium hoc meo nomine subscrip-
si, datis Toleti vigesimo octauo die Ia-
nuarij anno.1566.

Frater Franciscus de Mora-
les officio contionator.

PERLECTO hoc, de clericorū cœ-
libatu volumine ex mandato supræ-
mi regijquē senatus, id & omnique e-
ruditione, eaque catholica, & omni uti-
litate, eaque sacerdotibus maxime profi-
cua scaturire inueni, ea propter dignum
est vt prælo demandatum in publicum
non sine ingenti laude ingenij auctoris
exeat.

Frater Ioannes
de Vega.

INDEX RE-

RVM ET SENTENTIA-

rum in hoc tractatu contentarum al-

phabetico ordine ab auctore

digestus.

A.

Abas Panormitanus fal-
sus & alij. fol. 103.

Almaynus fol. 103.

Abraamus sæpe altaria do-
mino erexit, fol. 17.

Ambrosius quid de cæli-
batu & cælibi vita definiat, fol. 13

Ab in eunte ætate ecclesiæ cælebs vita in
Christi altaris ministris incæpit fol. 30.

An tempore legis destitutæ mariti Dei sa-
cerdotes fuerint, fol. 14

An sacrifici tēpore scriptæ legis Dei præ-
cepto cælibes viuerent, fol. 20

An a primis ecclesiæ incunabulis in euan-
gelicis sacerdotibus cœlebs vita in tota
vniuersali ecclesia inceperit, fol. 22

An iure diuino fuerit præceptus cœliba-
tus

I N D E X.

tus, fol.	56
An cælibatus sit virtus, fol.	72
An cælebs vita sit pro isto statu obserua- tu possibilis, fol.	74
An necessario debeat cælibatus in Chri- sti ecclesia existeret, fol.	81
An congruum & expediens sit sacrificis christianæ militiæ cælibem agere vi- tam, fol.	85
An debeat & decens sit Petri vicarium in sacerdotum cælibatu abenas relaxare, ita vt coniuges viuant, fol.	96
Anticipationis vsus in sacra scriptura. fol.	19
Apostoli cælibes ad sacerdotium venerunt ex consensu vxorem, fol.	35
Apostoli ex mente Augustini vouerunt paupertatem, fol.	35
Apostoli votū emiserunt castitatis, fol.	36
Apostoli quod alios docuerunt, opere cō- pleuerunt, fol.	38
Apostoli an fuerint coniuges omnes, disc- rit: & cōcluditur quid tenēdū sit, fol.	38
Apostolorum sanctita post sacras scriptu- ras secundum tenent locum, fol.	104
	Aristo-

INDEX.

Aristotelis prouerbum de permanentia legum, fol.	106
Argumentum à negatiua apud Theologos non est firmum, fol.	57
Arrianorum fraudulenta petitio, fol.	98
Athanasius, fol.	74
Augustinus quid in libro de grammatica dicat de cælibatu & cælibi vita, fo.	11
Augustinus quid sentiat de cælibatu, libro de bono coniugali, fol. fol.	13

C.

Canon apostolorum. 17. fol.	49
Canon apostolorum. 27. fol.	22. & 59
Canon apostolorum, 25. fol.	37
Canon apostolorum, 5. fol.	52
Cælibes qui dicantur secundum caium & Modestum, fol.	11
Cælebs secundū latinos marito opponitur licet habeat concubinas, fol.	11
Cælebs quis dicatur secundum sacros doctores, fol.	12
Cælebs vita angelica est, & eam imittatur, fol.	13
Cælebs vita angelorum Domino copulat, fol.	13

Q

Cæ-

INDEX.

- Coelebs vita è coelo trahit originem.
fol. eodem
- Coelebs quis sit secundum Agapetas, &
cælibatus, fol. 14
- Cœlibatus describitur secundum diuer-
fos, fol. 11. 12. & 13. 14.
- Cœlibatus orientalium probatur ex græ-
corum doctorum assertis, fol. 39. & 40
- Cœlibatus etiã probatur ex nostrorũ di-
ctis, fol. 41. & 42.
- Cœlibatus est virtus, fol. 72
- Cœlibatus virtus habentem similem ag-
minibus facit cælestibus, fol. 73
- Coelebs vita pro isto statu obseruatu
possibilis, fol. 74. & per totum dubium
probatur.
- Cœlibatus Dei donum, fol. 74. & 84
- Cœlibatũ necessariũ est in ecclesia esse,
fol. 81
- Coelebs vita pars est ornatus spõsæ eccle-
siæ Christi, fol. 84
- Cœlibatus virtus conuenit esse potius in
collegio sacrorũ ministrorũ altaris, fo. 85
- Cœlibatus virtute in ecclesia deficiẽte, al-
tera ecclesia expectanda esset, fol. 84

I N D E X.

- Castitatem Deo adiuuante, seruare possi-
bile est, fol. 76. quā p multi seruauit ibidē
Carnis cōcupiscentia nō medetur coniu-
gijs sed alijs medicamentis. fol. 71
Cæremónias nō erat opus scribere, fol. 57
Casus exceptus firmat regulam in contra-
rium. fol. 23. & 103
Cap. cum olim. fol. 23. & fol. 42.
Christus Deus & homo vere & realiter
& simul tota trinitas in sacramento cō-
tinetur altaris. fol. 84
Concilium agathense, fol. 24. & 31
Concilium Tridentinum. fol. 24. & 75
Concilium Romanum, fol. 24. & 61
Concilium Toletanum quintum fol. 25.
& 61. & secundum, fol. eodem, & 61.
Cōiugatus petēti tenet reddere debitū. fo
Caluini argumētū soluitur. fol. 44. (31
Cōtrouersia. 15. Albertus Pighius falsus,
fol. 47
Clemens primæ sedis episcopus, fol. 59
Cōsuetudo est optima legū interpret, fol
Concilium florentinum, fol. 68. (63
Cōcilia prouincialia suis sanctionibus nō
obligant vniuersam ecclesiam, fol. 29
Q 2 Com

I N D E X.

- C**ōnumerātur ea quæ sequūtur mala ex
facultate cōcessa sacerdotibus cōnubia
contrahendi. fol. 101
- C**opulari plerumquē in iure pro commi
seri accipitur. fol. 27
- C**orinthiorū multi exosum habuerunt
matrimonium, fol. 65
- C**ōtractus est vltro citro quæ consensus
seu obligatio, fol. 67
- D.**
- D**auid panes propositionis comedit cum
sotijs, fol. 86
- D**ei voluntate traducebatur sacerdotium
& primo genitura ad minorem natu fi-
lium, fol. 18
- D**ei voluntate Moses sacerdotis vsus est
officio, fol. 18
- D**ispensare absque conscientia labe in le
ge cælibatus non potest Papa, fol. 97
- D**issuetudine leges abrogātur humanæ,
fol. 43
- D**igamus quis dicatur, fol. 46
- D**ispensatum est contra apostolicū sta-
tutum, fol. 71. & 105
- D**ispensatum est cum digamis, fol. 71
- D**ominicus à Soto, fo. 29. & fol. 36. & 103

I N D E X.

Decreti Ancyрани concilij soluitur obie-
ctio, fol. 28

De orientalibus in capitulo de siracusana. dist. 28. fol. 22. & fol. 42

Deus præfixit modū quo maritādi erant
& sacerdos maximus & minores fol. 20

Decretū cōcilij cāgrensis declarā. fol. 58

Deus non exaltatur delictorum perpetra-
tione, fol. 69

Diuersitas membrorum spiritualium ad-
modum naturalium, fol. 81

E.

Ea ratione qua aliquid inferioribus est
prohibitum denegatū superioribus cen-
setur, fol. 24

Ecclesiæ nunquam visum fuit, vt à sacer-
dotio ad coniugiū retrocedatur fol. 25

Ecclesia neminem cogit ad sacros ordines
fol. 67

Ecclesia magni facit coniugium. fol. 68

Ecclesia deficientes à fide non recepit, nisi
suos destentur errores. fol. 98

Ecclesiæ caput legem abrogando cæliba-
tus præstat occasionem ruendi in mor-
tale crimen, fol. 110

Q 3

Eccle

INDEX.

Ecclesia naui comparatur, fol.	114
Ecclesia ex quibus cōstat, fo. 81. & sequē.	
Effrenata libido sacerdotis, viuere coniu- ges compelit petere. fol.	100
Encomia cælibatus, fol.	73
Epiphaniij sententia de sacerdotum orien- taliū cælibatu. fol.	39
Ex vno canone intelligentia alterius eli- citur, fol.	28
Ex canone apostolorū. s. sumunt argumē- tum hæretici & soluitur. fol.	52
Ex canone quoniam arguunt hæretici & euacuatur fol.	55
Ex capitulo aliter, soluiſ obiectio. fol.	25
Ex dicto phanutij fulciuntur hæretici, & diluitur. fol.	54
Ex præcedentibus & sequentibus textus illuminatur scriptura. fol.	65
F.	
Femoralia figurabant castitatem.	93
Falsus est Albertus Pipphgius, fol.	59
Figurabant legis veteris plura quæ super ventura erant in nostra sed non impari gradu. fol.	51
Franciscus Torrensis. fol.	56
	Flu-

INDEX.

Fluxum feminis patientes, polluti iudicantur. 86

G.

Genus duplex digamiae, fol. 45

Gentiles quā plurimi vitam ægerūt castā
& aliqui connumerantur, fol. 78. & 79

Gētiliū sacerdotū castitas fo. 78. 79. & 94

Gratiani responsio concilio Ancyrano taxatur. fol. 30

Gratianus deceptus est super, cap. fors. 26
distin. fol. 63

Gratianus errauit. 35. q. 1. cap. fol. eodem

Graphice Paulus depingit ecclesiæ ornatum, fol. 84

Gregorius primæ fedis præsul. fol. 23

H.

Habitus officium. fol. 101

Hæretici paruipēdūt missæ sacrificiū. f. 97

Hæretici votū conculcant solēne, & christianæ religionis omnia, fol. 98

Hæretici à Christi fidelibus nō nulla fraudelenter petunt. fol. 98

Hæreses oēs quæ aduersum singula sacramenta suscitatae sunt, in epistola dedicatoria cum suis auctoribus reperies.

Q 4 Hæ

INDEX.

- Hæretici subfanāt missæ sacrificiū, ibidē.
Hæretici nihili faciunt ecclesiæ cæremonias, ibidem
Hæretici nauci faciunt sacerdotum cælibatum, ibidem
Historici scripturæ sacræ non semper ordinem seruant, fol. 19
Hieronymus quid sentiat de cælibi vita, atque cælibatu, fol. 12

I.

- In quibus Papa dispensare valet. fol. 72
Ioannes à Medina, fol. 103
In legibus apostolicis & ecclesiasticis sine maxima ratione non est dispēsandum fol. 103. & 105.
In legibus apostolicis & ecclesiasticis sine vrgentissima ratione dispēfare esset grande piaculum, fol. 104. & 105.
Innocentius Papa, fol. 23. & 72
In occidentali ecclesia nunquam quæsitum est ab initiandis an duxissent vxorem, fol. 22
Initio ecclesiæ maiori adfistentia spiritus sancti illuminabat suos &c. Christus fol.

INDEX.

fol.	31. & 32. & 33
In sensu Paulino q̄s dicat̄ digamus, fo.	46
Iustitia legis ex fine sumitur. fol.	69
Inuisa ethnicis bigamia, fol	50
Ignorantia tollitur lege data in monte sy nai. fol.	69. & 70
Ignorantia quomodo excuset, fol.	70
Iodocus Clitoneus falsus, fol.	70
Ius pure humanum cælibatus ministro- rum altaris. fol.	71
In angelis manserunt post peccatum inte- gra naturalia, fol.	95
Iosephi sententia p̄ legū duratione. fo.	107
Irregulares qui de iure cēsentur. fol.	86
Iure repellit̄ ab ordinibus qui successiue duas habuit vxores, fol	48
Iuri preiudicat consuetudo, fol.	43

L.

Lamech prior digamiæ inuentor, fol.	45
Leges quando instituuntur, & quādo fir- mantur. fol.	29
Legis naturæ sacerdotes cælibatui nō fue- runt astricti præcepto, fol	14
Leo pontifex maximus, fol. 24. & fol. 31. & fol. 42. & 62.	

Qs Lex

I N D E X.

Lex cælibatus honesta & iusta & videntiū
moribus probata. fol. 105. & 106.

Lex humana per contrariam consuetudi-
nem vim amittit obligandi. fol. 43

Lex cælibatus sc̃ta & iusta. fol. 69. & 70.

Lex non viciatur perpetratione malo-
rum, fol. 69. & 70

Lex naturalis vnde dicatur, folio eodem.

Lex naturalis excrescētibus delictis quo-
dammodo sopita, fol. 69

Lucifer modis omnibus honores appetit
diuinos. fol. 95

Leges quæ in ratione fundantur, absque
ratione abolere nō debēt, fol. 96. & 97

Lutheri præcepta, fol. 99

Leges humanæ nō patiuntur, vt quæ per-
manēt cōcessa simul phibita sint, fo. 21

M.

Magis mouent facta quā dicta, fol. 38

Matrimonium & sacerdotalis status ex
natura rei inter se haud pugnāt. fol. 43

Mariti ad sacerdotium admittebātur pro-
pter ministrorum penuriam, fol. 48

Multa fecit & dixit Iesus, quæ non sunt
scripta in euangelio, fol. 57

Ma-

I N D E X.

Matrimonium ad quid institutum fol. 25
& 68. & fol. 86.

Multa sunt quæ post factum tenent quæ
dum fiunt perperat perpetrant. fol. 96

Multa quæ sequent mala ex cōcessa facul
tate sacerdotibus nubēdi, fol. 110. & 111

Medicamina carnis tentamēta extingūē-
tia. fol. 102. & 103

Mundicia pollere debent sacerdotes euā
gelici, fol. 86. & 89.

Matrimonij onera. fol. 90. & fol. 112.

Matrimonio vacare studium impedit phi
losophiæ. fol. 91

Ministri ad Chri altaris obsequiū cōsecra
ticælibes viuere apostolica traditione
& ecclesiastica sanctione ligant, fol. 59.

Moncliani minoritæ interpretatio im-
pugnatur, fol. 25

Melchisedech sacerdos Dei altissimi. fol.
51. & 17. N.

Natura nititur in uetitū cupitquē nega-
ta. fol. 71

Nō est absōnū eūdē repetere canonē. f. 22

Nicolaus pontifex maximus. fol. 23

Nūquā sacerdotibus post suā initiationē
licuit

INDEX.

licuit vxores ducere, fol.	22. & 24
Neocæsariense concilium. fol.	27
Nullus sine causa licite potest sua reipriuari. fol.	30
Nullus coniugum priuandus est, adebito coniugali, sine ipsius licentia. fol.	31
Nullū digamum ad sacros ordines admittit Paulus, & plura ad propositum, fol.	46, & 47.
Nuptias pleriquē hæreticorum inuisas habuerunt fol.	68
Nocturno somno polluti censebantur semen fundentes, fol.	86
Nulla subest causa dispensandi in sacrificiorum coelibatu. fol.	97
Non est absoluta potestas concessa praelatis neq; principibus. fol.	113
O.	
Orientales deflexerunt acustodia integra coelibatus. fol.	42. & 43.
Occidentilibus nūquam licuit post suam initiationem vxorem ducere. fol.	23
Orientalibus idemmet non licuit, fol.	22
Orientales licite vtūtur matrimonio cōtracto, fol.	43
Ora-	

I N D E X.

Oratio valet ad carnis tentationem vin-
ccendam, fol. 80. 81.

Occupatio perpetua in euangelicis sacer-
dotibus, pbat late, fol. 87. & sequētibus

Occupationes, quas sacerdotes habere de-
bent ibidem & fol. 88. & 89.

Omnia antistitem supremum posse, quo
modo intelligitur. fol. 97

P.

Parētum voluntatem deuoluebatur dig-
nitas sacerdotalis adminorem filium
fol. 18. & 19.

Patere legem quam tuleris, fol. 38

Paulus præfert cōnubio cœlibatū fol. 64

Paulus continentiae & virginitatis præco
fol. 65

Paulus cōmendat coniugiū, fol. 65

Pauli carnis pugna fol. 101

Paulus altius laudat cœlibatum quam cō
coniugium fol. 66

Papa potest dispensare in voto continen-
tiae sacerdotum. fol. 71. 72

Papa papæ legem non potest imponere
fol. 71

Par imparem non habet imperiū. fol. 71

I N D E X.

Progressu ecclesiæ nullus ad sacras functiones admittebatur nisi cælebs viueret. fol. 61, esset, aut promississet, quod probatur diffuse. fol.	61
Pontifex maximus valida petente ratione poterit dispensare in sacerdotum cælibatu. fol.	71
Patriarcham summum nō oportet dispensare in sacerdotum castimonia. fol.	96
Papa dispensando in sacrificorum castitate peccaret. fol.	103
Platonis sententia de legum permanentia. fol.	106
Plura de legum perseuerantia, fol. 105. & per totam quartam rationem.	
Parentum arbitrio traducebatur primogenitura ad minorem filiū. fol.	18
Primogenitorum priuilegia. fol.	18
Primogenij qui & sacerdotes in lege naturæ mariti viuebant, fol.	20
Primogenitus quis dicatur, & plura ad propositum. fol.	14
Principio nascētis ecclesiæ ministri Christi in cælibatu permāserunt ex consensu vxorum. fol.	35
	Pc

INDEX.

Petrus mansit cum socru & filia & forte cum vxore, fol.	35
Q.	
Quæ licita sunt, nulla indigent dispensatione, fol.	29
Quæ exorbitant à iure cōmuni non sunt trahenda ad, sequentiū. fol.	18
Quum cuiquam aliquid conceditur, non est sibi denegatum, fol.	21
Quod de vno dicitur necesse est, vt de altero intelligatur, fol.	24
Quod alicui gratiosæ conceditur trahi nō debet. fol.	18
Quod quisque iuris in alterum statuit, ipse debet vti eo. fol.	38
Quæ successerunt in nostra lege figurata inueteri. fol.	51
Quicquid fulget in sacerdotum cælibatu vel ex voto, vel promissione, vel præcepto maiorum dimanauit, fol.	58
Quomodo cōiuges pollui dicātur. fol.	86
Quomodo ecclesia poluatur. fol.	86
Quare concessa est licentia nubendi sacerdotibus legis antiquæ, & non nostris. fol.	91
	Quā

I N D E X.

Quam curam debeant habere sacerdotes
circa populū sibi cōmissum. fol. 91. & 92

Quæ per alios facimus per nos facta dicū
tur. fol. 99

Quod apostoli sanxerunt spiritus sancto
ductore disposita, fol. 104

Quæ debēt seruare episcopi cum promo
uēdis ad sacros ordines, fol. 116. & 117

Quæ adminicula summus pōtifex hebet
ad regendam ecclesiam, fol. 114

Quo iure fuerit castitas sacerdotalis iniū
cta. fol. 59

Quid sit filij Israel petere ab Ægyptijs va
sa aurea &c. fol. 94

Quo fine institutū fuit matrimoniū, fo. 19

Quare Iudeis concessa polygamia, fo. 47

R.

Recēsentur pleriquē qui vitam seruauit
cælibem, fol. 77 & sequentibus

Responsio ad cap. aliter fol, 25. & fol. 42

Res difficillima pro isto statu seruare ca
stitatem, fol. 80

Renibus succinctis, mensis ad stare, quid
significet, fol. 93

S.

Sacer-

INDEX:

- Sacerdotes euangelici ad vitam agendam
cælibem iure diuino non fuerunt obli-
gati, fol. 57
- Sacerdotes legis naturæ vsque ad legem
Moysis primogeniti erant, fol. 14
- Sacerdotes qui immolarunt Dijs in qua
libet natione erant, fol. 17
- Sacerdotes gentilium varia fortiebantur
nomina fol. eodem
- Sacerdotes apud christicolas diuersis no-
minibus & officijs discriminantur, fol.
eodem.
- Sacerdotes in lege naturæ maiores natu
erant vsque ad Moysen & Aaron. fol.
eodem & 19
- Sacerdotes scriptæ legis nullum habue-
runt mandatum à coniugibus abstinendi,
fol. 21
- Sacerdotale opus præstantius officio ma-
trimouiali, fol. 24
- Sacrifici legis Moyse datæ cælibatui diui-
no præcepto minime fuerunt deuincti,
fol. 20
- Scienti & consentienti nulla fit iniuria
neque dolus, fol. 67
- Sacerdotes legis naturæ cōiugijs vacabāt.
R fol

INDEX.

nes, fol.	19
Sacerdotū mūditiā ex veteris instrumēti figuris infertur. fol. 92. & sequentibus.	
Sacerdotium ex sua natura nō repugnat matrimonio fol.	71
Sacerdos degradatus attentans consecrare consecrat. fol.	96
Siricius Papa, fol.	60
Scandalum quid. fol.	110
Specula in labro æneo collocata quid figurabat. fol.	93
Sub nomine episcopi etiam sacerdotes intelliguntur. fol,	88. & 89.

T.

Theophanes græcus. fol.	56
Thomas Caietanus à vio. fol.	26
Thomas vualdensis deceptus. fol.	59
Temporis successu apud orientales delituit vita cælebs. fol.	42
Tota christiana religio pendet in spiritus sancti gubernatione, fol.	84
Traditiones apostolorum duobus modis constant, fol.	108. & 109
Tradita potestas prælatis non in destructionem sed in ædificationem. fol. 113. et sequentibus.	

V.

INDEX:

V.

- Vbi est eadem ratio est eadem iuris dispositio. fol. 24
- Vbi ius non distinguit, nec nos distinguere debemus. fol. 64
- Vnigenitus idē, q̄ primogenitus, f. 15. et 16
- Vt, nō semp̄ causā dicit sed sequelā. f. 69
- Vnus idem q̄ primus, ibidem
- Vuiclephus quid de sacerdotio sentiat, fol. 100
- Vtensilia templi de aureo vel de aurata quid significabant fol. 93
- Vaticinatur Paulus aduersus quosdam hæreticos. fol. 68
- Viribus proprijs non potest quis cælibē capere vitam. fol. 80
- Virtus quid sit. fol. 72
- Vitia occasione legis perpetrata non legi sed hominū malitiæ imputanda sūt. f. 70
- Votum edere castitatis cogebantur, qui præficiendi parochijs erant. fol. 25
- Voueant castitatem qui sacros petebāt ordines fol. 25
- Votum continentie iure humano annexum sacris ordinibus, fol. 61
- Voluntarie contrahens tenetur conditio

INDEX.

nes contractus subire, fol.	68
Votum continentiae non est ordini essen- tialiter annexum. fol,	72
Vulpiani sententia, de legum perma- nentia. fol.	106

INDEX AVC

TORITATVM QVÆ IN
HOC CONTINEN-
TVR.

Tractatu.

EX GENESI.

AB his diuisæ sunt insulæ gentium.
fol. 19. pag.

Non est, bonū hominē esse solum, ibidē

Facta est mulier de costa addæ. ibidem

Sumpsit rebecca vestimēta filij sui maio-
ris. fol. 18. pag.

Factus est dies vnus. fol. 16. pag.

Crescite & multiplicamini & replete ter-
ram. fol. 19. pa. 2. & fol. 20. pa. 1. & fo. 53

Non est bonū hominē esse solū, faciamus
ci

INDEX.

ei adiutorium simile sibi. fol. eodem
Respexit dominus ad Abel & ad munera
eius, ad Caim & ad munera eius nō res-
pexit. fol. 95

Videntes filij Dei quod mulieres essent
pulchræ exarserunt in concupiscentiā
earum. fol. 102

Ex leuitico.

Scortum & vile prostibulum non ducet
uxorem, neque eam quæ repudiata est
à marito, quia cōsecratus est Deo & pa-
nes propositionis offert. fol. 20. pag. 2.

Pontifex idest sacerdos maximus virgi-
nem ducet uxorem, viduam autem &
repudiatam, & sordidam atque meretri-
cem non accipiet, vsque ad, ego dñs qui
sanctifico eum. fol. eodem.

Ex numerorum libro.

Quicquid erumpet primum è vulua cun-
ctæ carnis quam offerunt dño, siue ex
hominibus, siue de pecoribus fuerit tui
iuris erit, ita dñtaxat vt pro primogeni-
to, fol. 14. pag. 2

Mensis enim septimi prima dies. fol. 16

Ex deuteronomio.

Mandatū quod tibi præcipio hodiæ, non

R 3 su

INDEX.

supra te est, neq; procul positū, neque
in cælo situm, vt possis dicere quis no-
strum valet ascendere in cælū &c. vsq;
ad, vt facias illud. fol. 75

Ex primo regum.

Non habeo panes laicos ad manū, sed tan-
tum panem sanctum. cap. 21. fol. 86

Si mundi sunt pueri maxime à mulieri-
bus manducant eodem. cap. 23. fol eodē

Si de mulieribus agitur continuimus ab-
heri & nudius tertius & vasa puerorum
fuerunt sancta: eodem cap. fol. eodem.

Ex psalmista.

Voluntariæ sacrificabo tibi. fol. 67

Tibi soli peccaui & malū corā te feci. f. 69

Quoniam in me sperauit liberabo eū, pro-
tegam eum, quoniam cognouit nomen
meum. psal. 4. fol. 81

Astitit regina adextris tuis circumdata va-
rietate. fol. 83

Adducentur regi virgines post eam eodē
psal. fol. 88

Abbissus abbissum inuocat. fol. 101

Prodiit quasi ex adipe iniquitas eorum.
fol. 100

Ex canticis.

Soror

I N D E X.

Soror nostra paruula est & vbera non habet. fol. 32

Tota pulchra est amica mea & macula non est inte. fol. 82

Oculi eius sicut columbæ super riuulos aquarū quæ lactæ sunt lote & resident iuxta fluentia plenissima. fol. 90

Ex libro sapientiæ

Vt sciui quoniam aliter non possem esse continēs nisi Deus det, & hoc erat summa sapientia scire cuius esset hoc donū adi, dñm & deprecatus sum illū. fol. 76

Ex ecclesiastico.

Honora Deum & honorifico sacerdotes fol. 111

Ex Hieremia.

Ab aquilone pādetur omne malū fo. 100

Ex Osea.

Sacerdotes peccata populi mei comedēt. fol. 92

Erit sicut pópulus sacerdos. fol. 100

Ex ageo.

Indie vna mensis fol. 16. pag. 1

Ex malachia.

R 4

Ia-

INDEX.

Iacob dilexi Esau Odio habui. fol. 18. p. 2
Ex Matheo.

Erratis nescientes scripturas neq; virtutē
Dei, in resurrectione enim neq; nubēt,
neque nubentur, sed erunt sicut ange-
li Dei in cælo. fol. 12

Erunt sicut angeli Dei in cælo. fol. eodē.

Prima sabbatorum. fol. 16

Genuit Phares & Zarā de thamar. fol. 17

Amen dico vobis quia diues difficile in-
trabit in regnum cælorum. fol. 33

Apud homines hoc impossibile est, apud
Deū aut omnia possibilia sunt. fo. eod.

Ecce nos reliquimus omnia, & secuti su-
muste quid ergo erit nobis? vos qui secu-
ti estis me in regeneratione &c. fol. eodē.

Vulpes foucas habēt & volucres cæli ni-
dos filius aut hominis non habet vbi
caput suum reclinet fol. 34

Alligant onera graua & importabilia hu-
meris hominum, digito autem suo nol-
lunt ea mouere. fol. 38

Non veni pacem mittere sed gladium, ve-
ni enim separare hominem aduersus pa-
trem suum &c. fol. 34

Omnis qui reliquerit domū, vel fratres
aut

I N D E X.

- aut forores, aut patrē aut matrē aut vxorē, aut filios aut agros, ppter nomē meū cētuplū accipiet & vitā &c. fol. 35.36.
- Qui potest capere capiat, fol. 53. & 81
- Qui vult venire post me abneget semet ip sū & tollat crucē suā & sequat me. f. 67
- Si vis perfectus esse vade & vēde oīa quæ habes & da pauperibus & veni sequere me. fol. eodem
- Si vis ad vitā ingredi serua mādata fo. cod
- Iugum. n. meū suaue est & onus meum leue. fol. 75
- Si licet homini quacunq; ex causa dimittere vxorem. cap. 19. fol. 76
- Si ita est causa hoīs cui vxore non expedit nubere. fol. 76. fol. 90
- Non omnes capiunt verbum hoc sed quibus datum est, qui potest capere capiat fol. eodem
- Omnis qui petit accipit & qui querit inuenit & pulsanti aperietur. fol. 77
- Amen dico vobis nescio vos. fol. 107
- Qui potes capere capiat. fo. 76. & 80. & 52
- Qui autē scādalizauerit vnum de pusillis istis qui in me credūt expedit ei vt suspendat &c. vsq; ve homini illi perquē
- R s scā

INDEX.

scandalum venit.fol. 110

Ex Marco.

Difficile qui pecunias habent in regnum
Dei introibunt.cap.10.fol. 33

Apud homines impossibile est sed nō a-
pud Deum.fol. eodem.

Dico vobis omnia quecūque orantes peti-
tis credite quia accipietis & venient vo-
bis fol. 77

Quæcunq; orātes petitis accipietis.fo.80

Ex Luca.

Vna autem sabbati.cap.24.fol. 16

Vulpes foueas habent & volucres cæli ni-
dos &c.cap.9.fol. 34

Qui vult venire post me abneget seme-
ipsum.fol. 67

Petite & accipietis.fol. 77

Oportet semper orare, cap.18.fol. 87

Sint lumbi vestri precinti.fol. 92

Quis putas est fidelis dispensator & pru-
dens quem constituit dominus super fa-
miliam suam.fol. 113

Ex Ioanne.

Exemplū enim dedi vobis vt quemadmo-
dū ego feci ita & vos faciatis.fol. 34

Multa & alia signa fecit Iesus quæ nō sūt
scrip-

I N D E X.

scripta, quæ si scriberent per singula, vs-
que ad scribendi sunt libros. fol. 57

Quicquid petieritis patrem in nomine
meo dabit vobis, fol. 77

Qui & recubuit super pectus eius. fol. 78

Cū venerit ille docebit vos omnem veri-
tatem. fol. 104

Ex epistola ad Romanos.

Cū nōdum nati fuissent, aut quicquā bo-
ni aut mali egissent vt secundū electio-
nem propositū Dei maneret nō ex ope-
ribus &c. vsque ad Iacob dilexi Esau au-
tem Odio habui fol. 19. pag. 2.

Gentes quæ legem nō habent &c. vsque
malarum cogitationum. fol. 69

Lex autē sub intrauit vt abundaret deli-
ctum. fol. eodem

Infelix ego homo q̄s liberauit me de cor-
pore mortis huius fol. 101

Lex peccatū est? absit: sed peccatū nō cog-
nouit nisi per legē, nā concupiscentiā nō
sciebā nisi lex diceret, nō cōcupisces, oc-
casione tamē accepta, peccatū per man-
datum. fol. 70

Sine lege peccatū mortuū fuerat, sed cū
venisset mādatū peccatū reuixit, fo. eod.

Lex

I N D E X.

Lex quidē sc̃tā, & mandatum iustum, bonum, & sanctum, fol. eodem

Sicut. n. in vno corpore multa mēbra habemus omnia autē mēbra non eundem actum habent, vsque in hilaritate. fol. 82

Ex epistola prima ad corinthios.

Vxori vir debitū reddat similiter aut & vxor viro &c. vsq; ex cōsensu ad tēpus f. 31

Omnia infigura illis contingebant. fol. 51:

Melius est nubere quam vri, fol. 64

Vnusquisq; suā vxorem habeat. fol. 64

Qui matrimonio iūgit virginē suā benefacit, & qui nō iūgit melius facit, fol. 64

Mulier alligata est legi, quāto tēpore vir eius viuit, q̃ si dormierit vir eius, liberata est à lege &c, vsq; secūdū meum consilium. fol. eodem

Melius est nubere quam vri. fol. 64

De quibus scripsistis mihi bonū est homini mulierē nō tangere, vnusquisq; autē propter fornicationem suam vxorem habeat. fol. 64. 65

De virginibus praeceptū dñi nō habeo, sed cōsiliū do, tāquā mīam cōsecutus adeo vt sim fidelis. fol. 77. 52. pag, 2.

Diuisiones gratiarū quidē sunt, idem aut spi

INDEX.

spūs &c. vsq; ad oēs interpretātur, fo. 83
Corrūpunt bonos mores, colloquia pra-
ua. fol. 94

Si aut acceperis vxorem nō peccasti, & si
nupserit virgo nō peccauit, tribulationē
tamē carnis habebūt huiusmodi. fol. 101

De virginibus preceptū dñi nō habeo &c.
puto q̄ & ego spūm Dei habeā. f. 53. 104

Accepi potestatem non in destructionem
sed in ædificationem. fol. 113

Qui cū vxore est, sollicitus est quæ sunt
mundi quomodo placeat vxori & diui-
sus est &c. vsq; vt sit sc̄tā, spū & corpo-
re, fol. 91

Itaq; epulemur non in fermento mali-
tiæ sed in azimis sinceritatis & veritatis
fol. 92. Ex epistola ad galathas.

Caro concupiscit aduersus spiritū. fo. 102
Ex epistola. 2. ad thesalonicēses.

Itaque fratres stete & tenete traditiones
quas didicistis, siue per sermonē siue per
epistolam nostram. fol. 108

Ex prima ad Timotheum.
Oportet episcopū vnius vxoris esse virū
filios habētē subditos vsq; & domibus
suis. fo. 37. pa. 2. & fo. 46. pa. 2. & fo. 49
erunt

I N D E X.

Erunt in nouissimis diebus homines impij prohibentes nubere. fol. 68

Oportet episcopum hospitalē esse. fol. 92

Oportet episcopum prudentem, & doctorem esse. fol. 88

Attēde. n. tibi & doctrinæ instā in illis. f. 90

Hæc meditare, in his stā, vt pfectus tuus manifestus sit omnibus. fol. eodem

Dū venio attēde lectioni & exhortationi & doctrinæ. fol. 88

Qui suorum & maxime domesticorum &c. fol. 92

Manus cito nemini imposueris, fol. 116
Ex. 2. ad timotheum.

Prædica verbum, instā oportune, importune argue, obsecra, increpa in omni patientia & doctrina, fol. 88

Tu vero vigila, in omnibus labora, opus fac euangelistæ. fol. eodem

Qui præfunt præbyteri duplici honore habeantur, maxime qui laborant in verbo & doctrina. fol. 111

Nemo militans deo implicat se negotijs secularibus, fol. 112

Ex epistola ad Titum.

Huius rei grā relinq te crete, vt cōstituas præby
præby

I N D E X.

præsbyteros sicut tibi disposui, si q̄s sine crimine est, vnius vxoris vir. fol. 40. 45

Oportet enim episcopū, amplectētem cū qui secūdum doctrinam est fidelem sermonem, vsque arguere. fol. 88

Oportet episcopū sine crimine esse. fo. 89

Oportet episcopū hospitalem esse. fol. 92

Attēdite vobis & omni grægi in quo vos, vsque per sanguinem suū. cap. 20. fol. 9

Cretenses semper mēdaces, malæ bestiae ventres pigri. fol. 94

Ex epistola ad Hæbreos.

Honorabile connubium in omnibus & thorus immaculatus, fol. 86

Omnis namq; pōtifex ex hominibus assūptus, p hominibus cōstituit̃ in his quæ sunt ad Deum vsque pro peccatis, fo. 87

Ex actis apostolicis.

Non est aliud nomē sub cælo in quo oporteat nos saluos fieri. cap. 4. fol. 32

Omnes erant vnanimiter perseuerantes in doctrina vsq; orationibus. c. 4. fo. eod.

Quotquot erant credentes erant pariter, vsque comunia. cap. 2. fol. 32.

Et apolitæ sunt indie concionis huius animæ vsque milia cap. 2. fol. eodem

re-

I N D E X.

Cecidit spūs sanctus super omnes qui au-
diebant. cap. 10. fol. eodem

S spiritus sanctus super omnes venit vsq;
prophethabant cap. 19. fol. eodem

Cæpit Iesus facere & docere. cap. 1. fo. 38.

Beatius est magis dare quā accipere. f. 57.

Quem vos dicitis ignotum deū ego predi-
co & anuncio vobis. fol. 94

Ex canonica Iacobi.

In multis offendimus omnes. 1. cap. fo. 87

Visitare viduas & pupillos in tribulatione
eorum. fol. 92

Ex canonica. 1. Petri

Dominum aut Christum sanctificate vs-
que in spe. cap. 3. fol. 88

Ex canonica. 1. Ioannis.

Mandata Dei graua nō sunt. fol. 75

Si dixerimus quoniā peccatum non ha-
bimus. cap. 1. fol. 87

Ex apocalipsi.

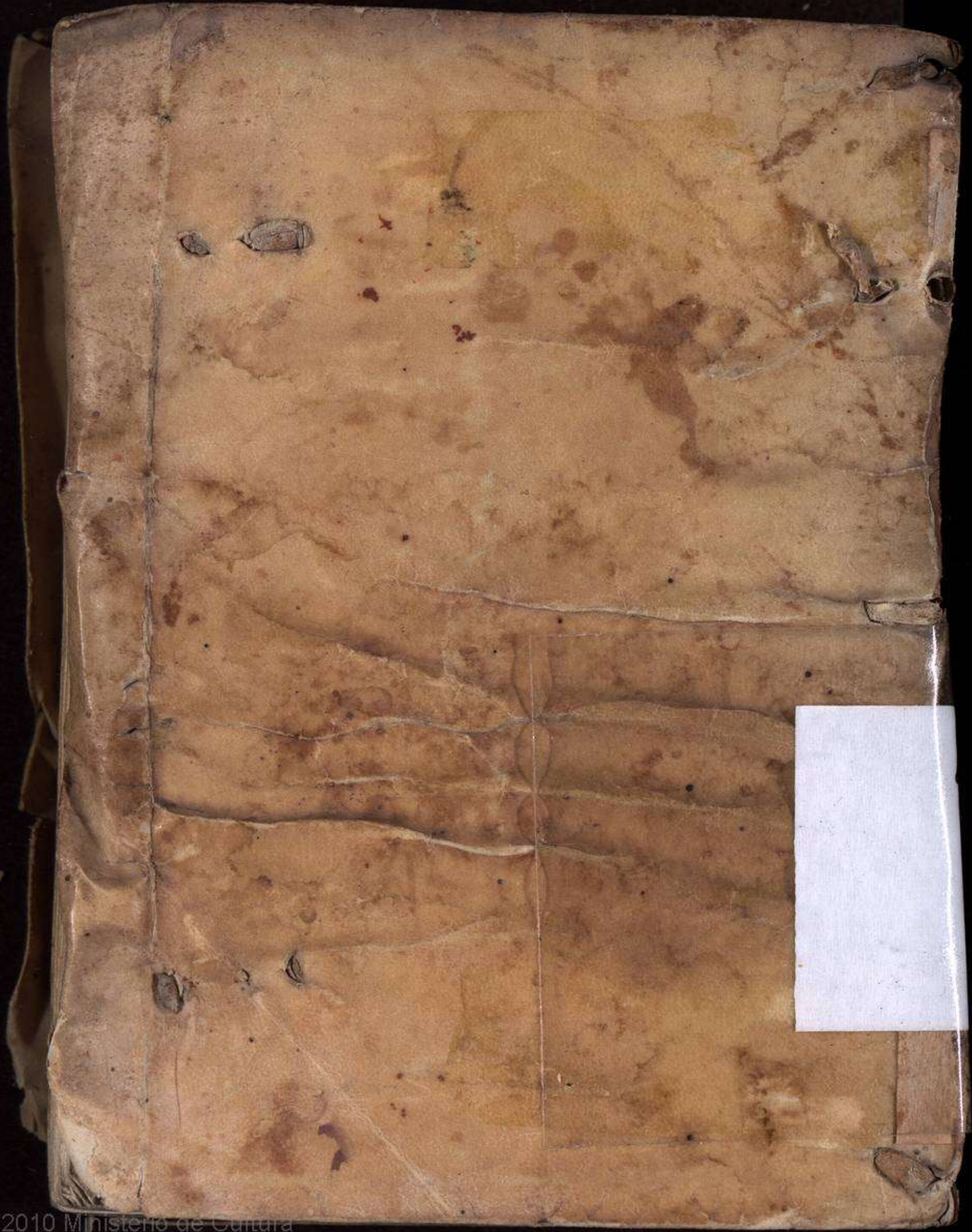
Cētū quadraginta animalia cātabant cāti
cū nouū quod nemo cātabat. c. 14. fo. 78

Hi sunt qui cum mulieribus non sunt
coinquinati virgines enim sunt, sine ma-
cula. n. sunt ante thronum dei fo. eodē.

F I N I S.

— e deo meo of
Tanta ma stua

16
4